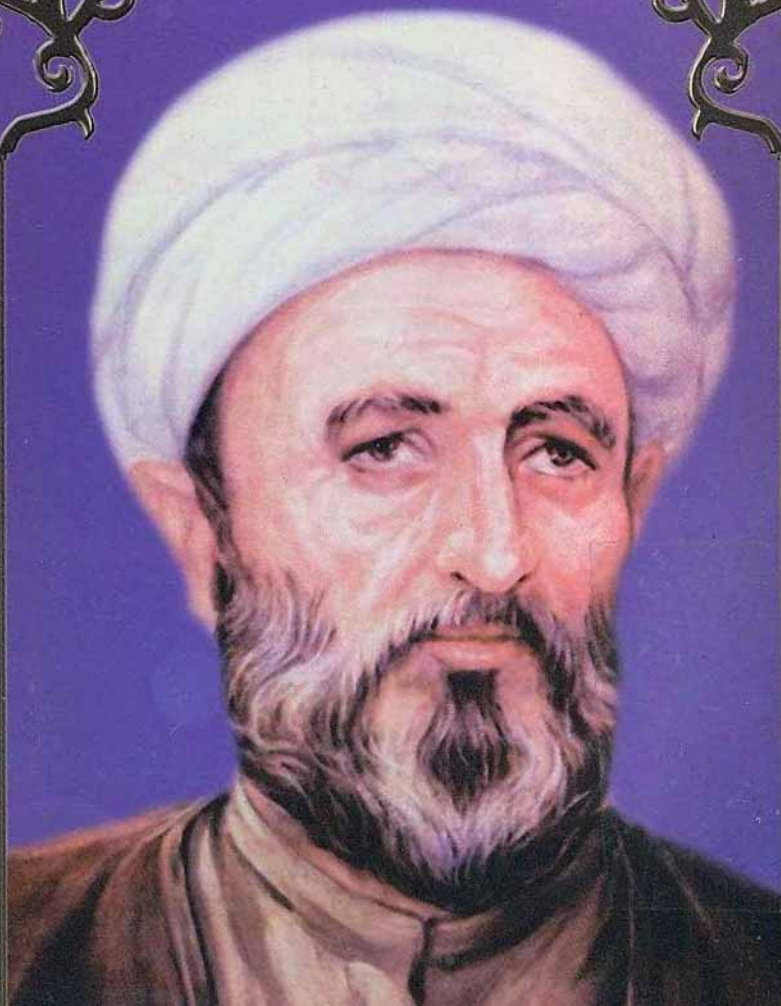

حکیم ہیدجی

دیوان ترکی

مقدمہ و تصنیف

م. کریمی

۵۲

دیوان ترکی

حکیم هیدجی

مقدمه و نشره حاضیر لایان:

م. کریمی

تهران - ۱۳۸۲

هیدجی، حکیم محمد

دیوان ترکی / حکیم هیدجی؛ مقدمه م. کریمی. - تهران:

اندیشه‌نو

۱۳۸۲.

۱۶۰ ص - انتشارات اندیشه‌نو؛ ادبیات کلاسیک آذربایجان،

۱ - شعر ترکی - قرن ۱۴. الف. کریمی، محمدرضا، مقدمه‌نویس،

ب - عنوان.

!۸۹۴

PL۳۱۴

کیتابین آدی: دیوان ترکی حکیم هیدجی

یازان: حکیم ملا محمد هیدجی

بیلگی سایارلا دوژن: اوزخون یابین‌ئوی - تلفون: ۰۲۶۲-۲۸۲۱۸۴۰

صحیفه‌لری دوژتله‌ین: محمد - محمدخانی

چاپ ایلی: ۱۳۸۲

چاپ دؤنه‌سی: ایلك

چاپ ائوی: دلارنگ

یایینلایان: اندیشه‌نو - تهران، میدان انقلاب، اول خیابان کارگر شمالی،

پاساز فیروز، طبقه دوم - تلفن: ۶۴۲۷۳۷۱

سایي: ۲۰۰۰

صحیفه‌لرین سایي:

دیر: ۱۴۰۰ تومن

ISBN:964-6741-79-7

شابک: ۹۶۴-۶۷۴۱-۷۹-۷

اۋن سۆز

حکیم ھیدجی، آذربایجان ادبیاتی نین گۆرکملی شاعیری، عالیمی و دەیرلی فیلسوفی کیمی کئچن یوز ایلده ادبی، اجتماعی و فلسفی اثرلرین یازماغیلا اولکەمیزین اجتماعی-سیاسی اولای لاریندا اشتراک ائدەرک اوچ دیلده- فارسجا تورکجه و عربجه- مختلف ساحەلرده اۆز قابا قجیل گۆرۆشلرینی و دوشونجهلرینی اچیقلاياراق، جامعه نین فعال قوهلرینی ده دوزگون صورتده اچیقلامیشدیر.

بودهیرلی عالیمی، گۆرکملی شاعیری و دوشونجهلی فیلسوفی تانیماق اوچون الیمیزده اولان قایناتلار بونلاردیر:

الف) مدرس تبریزی «ریحانه الادب» اثری نین دۆردونجو جیلدی،

ب) مجتهدی نین «رجال آذربایجان در عصر مشروطیت»

ج) عالیمین اۆز اثرلری

د) عالیم حاققیندا یازیلان یوزلرجه چاغداش مقالهلر.

حکیم ھیدجی نین اثرلری و شعر دیوانی دفعه لرله چاپ اولوب و جامعه میزده یاییلیبدیر.

سنویندیجی حال بودورکی شاعیرین حیاتی، دوشونجه‌لری و اجتماعی دوروشو، هابئله سیاسی گوروشووادبی باخیشی کامیل صورتده عالیم اثرلرینده اؤزونو گؤسته‌ریر. بویوک عالیم، اثرلرینده چالیشیب اؤلکه‌نین اولای لارینی، اسلامی فیلسوف و عالیم‌لرین دوشونجه و رفتار لارینی آراشدیریب، اوخوجولارینا چاتدیرسین، بوناگوره بو بیلگینی تانیماق اوچون لاپ ده‌یرلی و امین قایناق عالیمین اؤز اثرلری‌دیر. بیزده الیمیزه چاتان قایناقلاری و مقاله‌لری و مختلف آراشدیرمالاری نظردن کنچیرده‌رک، اساس قایناغیمیز عالیمین اؤز اثرلری‌دیر.

حکیم محمدعلی هیدجی ۱۲۷۰ قمری ایلینده هیدج شهرینده (زنگانین ۷۰ کیلومتریگینده) دونیایا گل‌میش، اورادا تحصیل‌المیش و اونون داوامی اوچون ۱۲۹۷ ایلینده قزوینه کۆچموشدو. سونرا نجف شهرینده فقه و اصول درس‌لرینی آلدیقدان سونرا، عالی‌بیر معلومات‌الده ائدیپ تجربه‌لی بیر طلبه‌کیمی وطنینه قاییدیب و تهراندان ساکن اولوب، علم و فقه طلبه‌لرینی دؤره‌سینه توپلاییب، اونلارا درس اؤیره‌تمیشدیر. نهایت ۷۶ ایل باشی اوجالیقلا یاشایاندان سونرا ۱۳۴۶ قمری ایلینده دونیادان کۆچموشدور.

اثرلری

۱- شرح منظومه سبزواری:

ملاهادی سبزواری نین منظومه‌سی بوگونه قدهر چوخلو ادیب‌لر و آراشدیرماجیلار طرفیندن شرح ائدیلیب و اونا حاشیه یازیلیبدیر. بو اثرین شرحی حکیم هیدجی طرفیندن، بوتون اونا یازیلان شرحر آراسیندا گۆزه گل‌لنی و یاخشی‌سی تانییر. بو اثرده

حکیم هیدجی نین عرب دیلی و ادبیاتینا، هابئله اسلام فلسفه سینه درین و گنیش احاطه سینا گۆرمک چتین دئییلدیر. بو اثر چاپ اولموشدور.

۲- رساله دختایه:

بو اثر ۱۲۸۰ قمری ایلینده، ناصرالدین شاه طرفیندن توتون و تنباکو آلیش- ساتیشینی ۵۰ ایللیک بیر انگلیسلی کومپانیایا وئرمک حاققیندا یازیلیمیشدیر. بو مقاله قارشیندا ایران خالق دایانیب و آیتاله میرزا شیرازی نین توتون و تنباکو فتواسی ایله، حرکت شدتله نیب و نهایتده بو قرارداد فسخ اولموشدور. حکیم هیدجی نین بو اثری مختلف ساحه لردن آراشدیرماغا دهیرلی دیر. بو اثر دؤکتور علی اکبر ولایتی نین همت و اوزون بیر مقدمه سیله تهراندا چاپ اولوبدور.

۳- دانشنامه:

فارسجا منظوم بیر عرفانی اثر دیر. کیتاب ایچینه تورکجه حکایه لر و گۆزل شعرلرده سبیلیمیشدیر و اثرین شیرینلیگینی آرتیریمیشدیر. بو اثرده هیدجی نین گنیش معلوماتی، عرفانی گۆروشوو ادبی گوجو گۆرونمکده دیر. او، یورادا اسلامی و یونانی فلسفی نظرلری آراییب، قران آیه لرینی، حدیثلری گنیره رک، شیرین فولکلوریک حکایه لر آرتیرماقلا اؤز اخلاقی- اسلامی هدفلره چاتماق اوچون چالیشیر. هر حالدا ایران ادبیاتیندا دیل و ادبی باخیمیندان دهیرلی، گۆزل بیر اثر دیرکی تبریز و زنگاندا چاپ اولوبدور.

۴- فارسی غزلو:

حکیم هیدجی نین فارسی غزللری آزا اولور سادا اونون قدرتلی، باجاریقلی بیر شاعیر اولدوغونو دویماق اولور. بو غزللر اونون کلیاتی، اونون دانشنامه سی ایله برابر اولموشدور.

۵- توركى ديوان:

حكيم ھىدىجى تور كچه ديوانى غزل، قصيده، تركب بندو ايسرى ايسرى شعر فورمالار يلا دولودور. ايندى بو اثر مستقل بير ديوان كيمي الينيز دهدير.

۶- كىشكول ھىدىجى:

بو اثر ده چاپ اولوبدور و هر اوچ ديلدن يارالاناراق مختلف موضوعلار توخونوبدوركى اؤز يئر ينده آراشديراجاغيق.

اۆلكه نين اجتماعى دورومو حكيم ھىدىجى اثر لرينده

حكيم ھىدىجى نين ياشايش دؤورانى ناصرالدين شاه و اوغلو مظفرالدين شاهين حكومتى ايله اولموش و مشروطه حركاتىنى دا گؤرموشدور. ھىدىجى اچىق بير باخيشلا اۆلكه نين دورومونو گؤرور و زامانى تانيير و مشخص اولايلا قارشىسىندا اؤز موضعى نى توتور. او، قاجار حكومتى نين ايرى استعمارى اۆلكه لرله قارشىلىقلى مقالوله لر نى اچىقلاير. رساله دخانيه ده بو مسأله يه چوخ توخونور. بو سياسى دوروم و خالقين مبارزه سى بئله بير مرحله ده اولاراق، حساس و ديققتلى بيلگين بودوروما دوزگون توخونوب و حساسلىق گؤستهرير.

اوبيرى ياندا، شاعرتكجه وطنينه يوخ بلكه بوتون خالقى نين دورومونا حساس دير و روس دولتى نين اۆلكه ميزه ال اوزاديب، بير سيرا بۆلكه لره گؤز تيكمه سىنى گؤره رك، دوشونجهلى عاليم حاكيم لر ين وطن ساتمالارى نين قارشىندا دايسانير. او، شعر ينده بئله دئير:

سزد گر کشم آه و آرم فسوس

به ایران که ویران شد از دست روس

دل از زندگی سپرو جان شد ستوه

خدا برگند ریشه‌ی این گروه

بی‌لیدیگیمیز کیمی ناصرالدین شاه ۱۳۱۲ قمری ایلینده کرمانلی میرزا رضا الیله اولدورولور.

شاعیر بو حادیشه یه اشاره ائدهرک یازیر:

ندیدی چه سان شد در این روزگار

گرفتار کردار خود شه‌ریار

چنین است یادش کردار زشت

برد هر کسی بهره از آن چه گشت

ناصرالدین شاه‌دان سونرا اوغلو مظفرالدین شاه آتاسی یئرینده اوتورور و آتاسی‌نین

یئریشینی گۆتورور. شاعیر خالقا اوز چئویریب، اؤره‌ک و ثریر و دئییرکی بو شاه‌دا گتتمه‌لی

دیر، ملتی دو شمنه ساتان شاهین آیین یازسی بنله‌دیر:

تلمه بو شه‌ین عهدینده گورستم یئتیشیب

بو شه‌ریار گندهر، آیری شه‌ریار گلور

اوشه‌کی دو شمنه ساتدی رعیتی، گۆردون

نئجه‌جل اوخونا سینهنسی دوچار گلور

حکیم هیدجی دوشونجه‌لی و معلوماتلی شاعیر اولدوغواوچون، شاهین ظلومو

چوخالیدیقا، نفرینه و قارغیشا اغیز آچیب بنله دئییر:

اللاھ بو شاھىن بختى دۇنوب تىختى دولاتسىن

مشكل بونون عھدىندە دوداغى گولن اولسون!

بو دۇيوشكن شاعىر، انقلاب و دەگىشىكلىگە ايناناراق ظولمون ھمىشە لىك
قالمايدىغىنى سۇيلور:

بوروزگار كىچەر، ياخشى روزگار گلور

كۈنول دارىغما ، غم ائتمەكى غمگسار گلور

دومان توتوب يىز اوزون گمىاغار ھاوادان قار

كىچەر- گندەر بو سويوق قىش، يىننە باھار گلور

حكيم ھىدجى نىن شعر ديوانىندا، اونون استعمارى دولتلەر و اونلار يىن نوكرلىرى اولان
حاكىملەر جىسارتلى قارقىشلارنى گۇروروك. بوزامانىن اۆنملى اولايلارىندان بىرىسى دە
«محمد على باب» فتنەسى دىر. درىن گۇرورشلو عاليم، اورتا عصرلەر عايداولان
سونونجو حركتىن اردىندا انگليس استعمارى- نىن يىنى گۇرور، اونو افشا ائدەرەك
مىسخرە يە توتور:

بوفرقىبە بىمىر اولاندا بىللە بىزو

دان ائتمە اولسا بعضى لرە گر خدا اۆكوز

بىلىرىك بو دۇوراندا اۆلكە مېزەدە باتى اۆلكەلەرە سارى حدتلى چكىش- بركىش وارىدى
و شاعىر بودوروم قارشىسىندا داياتىر. اودۇورانى بىللە تانىتدىرىركى گوج قوردلار دادىر و
يوسف قويدا. اۆلكە قاراتقولوق گىجە يىندە اسىر دىر و گونش گىزلىمىش، قىبلى لر
حاكىم دىلر و فرعون امىر سورن. طمع كارلار ايش لوستە اوتورموشلار و مۇمىن لر

بوجاقلاری کسمیشلر. شاعیر جامعه‌نین بوتون ضعفلرینی شاهدان توتدو، بیس عمل‌لی عالیملره قدهر، درویشلردن، عامی خالقا کیمی تنقید ائدهرک اونلارین تنبل‌لیک و بی‌عارجی‌لیقدا اولدوقلارینی افشا ائدیر و هامیدان باشدا شاها اشاره ائدهرک چیغیریر:

اگر شاهرا عاریودی کمی

نه جستی تن آسانی و خرمی

اوپیری صنیفلری ده بئله افشا ائدیر:

زآیین یزدان فرو شسته دست

زن و مرد، پیر و جوان هر که هست

دراین روزگاری که من آمدم

چه بد روزگار است آمد بدم

نه یک رهنمایی است آید به کار

نه دانشوری کار داز پای خار

نه یک پیر راهی که پیری کند

زافتادگان دستگیری کند

شبانای ندارد مگر این ربه

جهاتیست بر کام گرگان همه

شاعیر ظولمون حوکم سوردویونو افشا ائدهرک، خالقا اورهک وثریر. او خالقین بویونداکی آغیرظولمدن خبرداردیر و اونلاردا ظالیم‌لرین ایسته- ایسته مز عمل‌لری نین جزا سینا یتیشمه‌لرینه اومودیاردیر:

ستم را كم و بيش آسان مگير

ستمگر ندارد ز كيفر گريز

شاعير اۆز ناراضى ليغىنى اۆلكەنن دوروموندىن بير مصرعه اچيقلايىپ بئله دئير:

«تاپماز بومملكتده گوموش سكه سيز رواج»

ادبيات عالمينده شاعيرين زمانهدن و فلكدن شكايث ائتمهسى و بئله ليكله اۆلكەنن اجتماعى دورومونو اچيقلاما و حاكيملىرى سورغو آلتينا ابارماغى بير سنت كيمى قبول اولونموشدور. بو حركت و سنت چوخلو مبارز شاعيرلرين شيوهسى دير. حكيم هيدجى ده همين شيوهدن يارارلاناراق ييلگين لرى و دوشونجهلى لرى گؤستەرىر كى درد و غمه مبتلا اولسوب، عوضينده ظاليم لار و هنر سيزلر درد سيز ياشايىپ جلال و جبروت ايجينده ديرلر:

بوسپهر دون وناساز، ستمين انديدير آغاز

بير اوتانماز، عارييلمز، نه بيليم حياسى يوخدور

ائله ييب منه حواله، يئنه محنت و ملاله

ئئله ييب بوهرزه بختين، منه بير حماسى يوخدور

ستم و غمى توكتمز، اؤلورمده رحمة گلمز

بو زمانه نين منيم تك، غمه مبتلاسى يوخدور

بو سوزو دانيشماز عاقل، اولانمريلايه قابيل

سؤيله هانسى شخص كاميل الم وبلاسى يوخدور

شاعیر اۆز احوالاتیندان دا یازیر آنجاق جامعەنین دوشونەجکلی صنیفارین اجتماعی دورومونو اچیقلاماق اونون اساس ایسی دیر. شاعیر قصردە اوتوروب ھرزە اورە کلر اوچون شعر قوشمور، اونون شاعیرلیگی دە دردن دیر. او، زامانین سیاسی اولایلاریندا اشتراک اندیر .

ھریانی گزیر- دولانیر و اجتماعی دردلری اختاریب تاییر:

یئرقالمادی کی گتتمه ییب، اورادا دوتوم سراغ

بیرکسی تاپیم مگرکی انده دردیمه علاج

ایران، شاعیر اوچون بیر دارقفس دیر و تهران بیر دوستاق:

منه ایران بوقفاسیله دؤنوبدور قفسه

منه تهران بوقفاسیله دؤنوب زیندانه

شاعیر زمانەدن یانیر، خالقین الیندن بیر بوجاق اختاریر قاچیب گیزلنسن چونکی خالق دوشونمزلیک، یکی اوزلولوک و عارسیز لیقار ایچینده بوغولور:

چه بد روزگار یست این روزگار

که دورند مردم زناموس و عار

من از معاشرت مردم بی عار و دغل

ز عمر سپرشدم دارم انتظار اجل

بسی زمانه و اهلهش کنند آزارم

به جان دوست که از عمر خویش بیزارم

ادامکی ایسته مز اؤلسون اۆز اختیارین

بوهرزه خلقی گؤرور، اؤلمه یه اولور ناچار

حكيم ھىدىجى بىر فىلسوف شاعىر و دوشونجھلى مسلمان و روحانى دىر. او ھمىشە اسلام و مسلمانلارنى عزت و احترامىنا گۆز تىكىپ و اسلامى امتىن بىر پارچا ھمتىنى ايستەيىر:

برانم كە اين خار را از ميان

كند ھمت پاك اسلاحيان

و ايرى بىر يترده اجتماعى دردلىر اليندن و مظلوملارنى ديوانىنى الماق اوچون امام زمان (عج) دان كۆمك ايستىر:

«از قالب الدن گنده آين ودين

شرع ضعيف اولدى، قوى كفر و كين

آج الين اى حضرت حقه ولى

قويما اولاشرعه اوزون كوفرالى

ال اله داد الماغا كيم تيشه سين

قاز يتر اوزوندىن بولارنى ريشه سين»

شاعىر فقيرلرله غنى آراسىندا اولان ضديتلرله اشاره اندىر. فقيرلرى صبره چاغىر دىنى حالدا، اونلاردان اؤز حقلىرىنى غنى لردن الماغا چاغىرير و طنزله بئله سؤيلور:

«ياخشى اولسىدى فقر، بس تارى

نبيه اؤز آدىنى قويويدو غنى؟»

بوققر و غنى آراسىنداكى داعوادا، فقيرلر جبهه سىندن حمايت ائدەرک ، ظاليم لرین ، اربابلارین، تاجىرلرین دوشمنى دىر:

« تاجر بدنفس خوش ظاهر پیمبردن اوتان

پسدور ای نامرد تنزیل وریادن ال گۆتور»

انجاق حکیم ھیدجی فقیرانه بیر یاشاییشی و آزادهلیگی، مال و منصبدن یوخاری توتوب، اۆزوبنله سۆیلور:

«جهاندا ایسته مه دیم جاه و منصب و مالی»

شاعیرین هنری

حکیم ھیدجی عالی مقام بیر عالیم، درین دوشونجهلی بیر حکیم و تاییسیزیر شاعیر دیر. او باشینی قاتماق اوچون شعر سۆیله میر، فیکرینی کۆهنه موضوعالارلا قاریشس دیرمیر، او، یئنی مضمون آختاریر چئشیدلی پروبلئم لر طرح ائدیپ و اۆزایشینده یئنی بیر جیغیرلار اچیر.

مختلف فلسفهلر، طریقتلر، مذهبی افسانه لر، اوسطوره لر اونون گئیش معلوماتی دایره سینده یئر توتور. کۆنلو فولکلوریک ناغیل لارلا دولودور. شعرلرینده یئری گلدی کده هر بیر یندن اۆزیرینده استفاده ائدیر.

ھیدجی خالق اینسانى اخلاق و رفتارلارا بزه مک اوچون چالیشیر؛ پاخیلیق، گۆزو دارلیق، طاماح، اۆزونو بگه نمک اونون شعرلرینده بیسله نیر.

شعرارینده اینسانی خصلتلری، اینسانلیق اؤزه‌للیک لرینی، عزت نفس، اوره‌کلی اولماق، روخون بؤیوکلوپو اچیقلائییر. او خالقى آزاده اولماغا، رذالت لردن کسمه‌یه ، فضیلت لره یایشماغا چاغیریر:

«جوانمرد اگر خون خورد بی‌گمان

به از نان خوان فرومایگان

منه دیده برینخشش خان و بیگ

گاهی هست و گه نیست ای کم زسگ»

«هنر مرد را می‌کند ارجمند

تو بر بی‌هنر هیچ ارجمی میند»

«که پرهیز خوب است و داد و دهش

دروغ و فریب و ستم نیست خوش»

شاعیر همیشه خالقى فعالجا ایشلمه‌یه چاغیریر:

«کنون گاه کشت است کاهل میاش

در این دامن دشت تخمی بیاش»

خورد مرد از کشته‌ی خویش بر

زهر زهره نتوان گرفتن شکر

شاعیرین شعرلریندن آلدیقیمیز معلومات گؤسته‌ریرکی حساس و تیز اینجییه‌ن بیر ذات اولموش و خالقین پیسلیکلری قارشیسیندا گاهدان اؤزونه اولوم آرزیلاییر. گاهدان سانکی دونیانین اصلاح اولماسیندان امیدینی کسیب و بیرجور بدبین لیک اونون

دوشونجه سینه کۆلگه سالییدیر. تاسقله قادینلارا نسبت پیس دوشونوب، عؤمرونون آخیرینه قدر اتولمه میشدیر. هیدجی تورک، فارس و عرب ادبیاتینا دریندن تائیش اولوب، بؤیوک بیلگین لر، فیلسوفلارین و شاعرلرین اثرلرینی اوخوموش و اؤز اثرلرینده اونلاردان استفاده ائدهرک حؤرمته اونلاردان آد آبارمیشدیر. فردوسی، ابن سینا، سنایی، سهروردی، حافظ و شاه خطایی آدلاری حؤرمته چکیلمیشدیر. هیدجی بیر شعرینده سهروردی نین عربی شعرینی تضمین ائدهرک اوچ دیلده بیر مخمس قوشور. حافظین شعرلرینی اؤزونه ایلهام قایناغی بیلیر؛ حافظ شیرازی سنوبرسه هیدجی ده اؤز شهرینی اؤیور:

«صفای صفحهی شیراز گرچه مشهور است

هوای هیدج ما نیست کمتر از شیراز»

«مرا جایگاهی صفحهی هیدج است

که برنوعروس صفا هیدج است»

«خودش خوش هوا، مردمش هوشمند

خدایش نگهدارد از هر گزند»

حافظ سمرقند و بخارانی شیرازین تورک قیزینا و نریرسه هیدجی ده اردبیل ایله خلخاللی باغیشلا بیر:

«گریو تورک منیم گؤیلومو الالینه

باغیشلارام تئلینه اردبیل و خلخالی»

«ای تورک سنین تئلریوه طارم و خلخال

قوریان اول اولخالیوه تبریز و مراغه»

هیدجی اولکه و وطنی اولان ایرانی سنویر، اجنبی لردن آزاد ایسته بیر و اوژ کندینه، آنا دیلینه دریندن محبت بسله بیر.

حکیم هیدجی، آذربایجانین اوچ دیللی نابغه سی

آذربایجان ادبیات و کولتورونون گؤزه للیک لریندن بیری ایسلام دونیاسینین هر اوچ دیلینه- عرب، فارسی و تورک- عالیملرینین و شاعیرلرین یارادیجیقلاری دیر و بو موضوع بلکه ده دونیادا تکجه آذربایجانا حصر اولموش بیر موضوع اولسون. عزیز اولکه میز ایران بو نعمته مالیک دیر کی ایران ادبیاتی اوچ بوداغا بؤلونمهلی دیر، عربجه، فارسجا و تورکجه ادبیات، ایران ادبیاتینین زنگین لیگینی گؤسته ییر آما نه یازیق کی شرق شناسلار و فارس ادیب لری ایران ادبیاتی اورتایا گلنده تکجه فارس ادبیاتی نی نظرده آلیرلار. ایستیمارین طاماحی، گئچن یوز ایلده بو بلانی ایران ادبیاتی نین باشینا گتیرمیش و سونرا بیزیم آذربایجان لی لارین میلی اوپانماسی و فرهنگ ی حرکتی باشلانماسی ایله، ایستیمار گرلرین حیاسیز فرهنگ ی سیاست لری آچیق لانا راق، اوژ لریندن مودافیعه اتمه یه هئچ بیر زاد لاری یو خدور. دوغرو بودور کی ایران ادبیاتی تاریخی آد

قویوب، تکجه فارس ادبیاتیندان دانشیرلار. آنجاق ایران ادبیاتی دیلینده بو ادبیات بوتون ایرانلی لارا- تورک ، فارس، کورد، بلوچ، عرب، و ترکمن ۰۰۰ عاید اولور و تکجه فارس ادبیاتینا حصر اولمالمالی دیر. بئله اثرلرین عنوانی ایصلاح اولماق یئرلی دیر، اوبیری طرفدهن ایران ادبیاتی تاریخینی ده بانسدان دوزگون یازماق اوچون هر بوجاق لی چالیشماق گره کدیر. آذربایجان برکتلی بیر یورد اولراق، فرهنگ و معنویت یؤنون دهده ایران بؤلگه لری نین باشچیسی دیر و ساییز بیلگین لر بورادان باش قالدیرمیش و ابدی اثرلر یاراتمیش لار.

بو بیلگین لردن قطران تبریزی، شهاب الدین سهروردی، نظامی گنجوی، خاقانی شروانی، عمادالدین نسیمی، ملامحمد فضولی ، شیخ عزالدین حسن اوغلی، مولانا جلال الدین محمد بلخی، مولانا جلال الدین محمد عتیقی زنجانی، صائب تبریزی ، واقف و نهایت اوستاد محمد حسین شهریاری آد آپارماق لازیمدیرکی اؤز یاردا ایچیلیقلارین تورکجه، فارسجا و عربجه یازمیشلار. بو آرادا حکیم هیدجی دن غافیل اولماسالیق کی اوج دیلی ادبیات یاراتمادا تکجه مولانا فضولی ایله توتوشدورماق مومکون دور، مولانا فضولی ۱۹ اثرینی اوج دیلده یاراتمیشدیر؛ عمادالدین نسیمی ده ۲۵۰۰۰ بیت لیک دیوانینی تورکجه، ۲۰۰۰ بیت لیک فارس دیوانین و ۱۰۰۰ بیت لیک عربجه دیوانین یاراتمیشدیر. حکیم هیدجی ده اؤز قالارغی اثرلرینده هر اوج دیله حؤرمت پسله ییب، هر اوج دیلده اثر خلق ائدیبدیر. گاهدان بیر اثرینده هر اوج دیلین ایزی واردیر. (قئید ائتمک لازیمدیر، بو آرادا نظامی گنجوی نی اونودماق مومکن دئییل، چونکی گؤرکملی شاعیر فارسجا اثرلری ایچینده عربجه بیتلری بیر یئره توپلاساق بیر عربجه دیوان یارانا بیلر و تورکجه دیوانینی دا تازالیق دا، ایلك دؤنه اولراق ایران دا چاپ اولوبدور).

حکیم هیدجی حکمت و فلسفه اهلی اولاراق، شئعدن فلسفی دوشونجهلری خالقا چاندیرماق اوچون یارارلاتیر. و بوگون بیز اونو ایران و آذربایجان نین یۆزلرجه شوهرتلی شاعیرلری آراسیندا شعرین و سۆزونون محکم و قالارقی اولدوغوچون اوستون شاعیرلریمیزدن تانیریق.

او هر اوچ دیله ییترلی احاطهسی اولوب و شئعرلرینده هنج بیربیت یا میصرعینه ایراد توتماق اولماز. اونون سۆزو، کلامی نین محکملیگی و آخجی لیقی اینسانی خئیرته سالیر؛ ایندی فلسفی دوشونجهلرین آچیقلامادا گوجونو گۆردوکده، اونون قارشیندا دیزهچۆکوروک. دوغرودان حکیم هیدجی لاپ چتین و دولاشیق فلسفی موضوعلاری ائله ساده و روان دیل ایله یازیر کی داها اوندان ساده یازماق مومکون دئییل. خالق دیلیندن اوقدهر یاخشوی و گۆزل یارارلاتیر کی بو جهتدن تکجه اوستاد شهریارلا توتوشدورماق اولار.

هیدجی بیر گۆزهل مخمس شئعرینده هر اوچ دیلیندن - عربجه، فارسجا و تورکجه - ایستیفاده ائتمیشدیر. بو شعرین نئچه بندینی بیرگه اوخویورساق، شاعیر فیلسوفون بیر طرفدن دیل باخیمندان و بیرطرفدن دوشونجهلری ساده ییتیرمک گوجوندن خیرته دالیریق.

منم غم دوشگونوی، غربت دوچاروی

پوزولموش گولشنی، سولموش باهاروی

گۆیول اشلار گئندیدیم کئنده ساری

ولی عزم الرحیل لی دیار

یوانما وئر ایچیم جام صبوھی

بومی دن ائیلم آزاد روحی

الایس لامه کالسبوھی

فرینی ان اسیر و لاتبوھی

فان الشهب اسبقها السوار

اسیر صوبحون یتلی، وئریر صوراحی

د گول یول اهلینین یاتماقی صلاحی

سراه یحمدہ عند الصباح

فسرالسائرین الی النجاه

و حال المترقین البوار

گلور کم کم دماغه عطر هیوا

شده نزدیک گویا کوی لیلا

یزید الجسم ریح اللیل روحا

وانی فی الظلام رایت صنودا

کان اللیل زین بالنهار

بوشعرین گۆزه لیلیک لرینندن بیرسی ده اوچ دیلده اولمادان آرتیق بودورکی شیخ

شهاب‌الدین سهروردی نین شعرینی تضمین اتمیش؛ بو هیدجی نین شیخ اشراق اوچون حؤرمتینی گؤسترمه‌ده دیر.

هیدجی گاهدان فارسجا مثنوی آراسیندا، سؤزو کسیب و تور کجه بیر مثل یا آتالار سؤزوندن گتیریر؛ او جمله‌دن دانشنامه‌نین ۱۶۲ اینجی صفحه سینده بئله یازیر:

دئییر تورک: دانا ایله‌دانش دانشی

تانی، ایچمه نادانیله سرد آشی

یئنه همان اثرین ۱۴۲ اینجی صفحه‌سینده گتیریر:

از آن جا که آرد تفنن طرب

به ترکی زخم از برای تو گپ

سونرا تورکجه‌بیر حیکایه تعریف اندیب، اوخوجولاری ذوقا گتیریر و اؤز قاباکی دئدیکلرینه شاهید گتیریب سؤزونو گوجلندیریر. بو حیکایه ۵۰ بیت دن آرتیق دیر و شعرین سونراسیندا دئیر:

نوشتیم من این داستان شگفت

به ترکی، خنک آن که پندی گرفت

یئنه همین اثرین ۷۴ اینجی صفحه سینده ۵۰ بیت لیک بیر تورکی حیکایه گتیریر. بودیل چئورمه سینده نه وزن ده‌گیشیلیرونه کلام پوزولور. همین اثرین ۲۴ اینجی صفحه‌سینده بیر دیلده مثنوی یازماقدان داریخیر و بئله دئییر:

دلم تنگ شمد، پر شمده حوصله

.. کتم ساز با لهجه‌ی خود گله

وبوندان سونرا ۵۰ بیته یاخین اورهک سۆزلرینی سۆیلور. بسو میثالار هامیسی بوندان اۆترو دورکی اونون بو دیلله ره محیطا اولدوغونو گۆسته رک. او، راحتلیقلاییر شعرین فورماسیندا و وزنینه نچه دیلده شعر یازیر و هنج اسگیک لیک اونلاردا دویماق اولمور. ایشه آپاریلان سۆزجوک لرده هامیسی گۆزهل و یاخشى سئچلمیشلر و کلاسیک ادبیاتیمیزدا بیر اۆرنک کیمی گۆستمک اولار. شاعیرین سئچدیگی سۆزجوکلری آپری شاعرلرین سۆزجوکلرله توتوشدورمادا، بیزه هیدجی نین ادبى تورک دیلینه دریندن تائیشلیقى اولدوغوندان علاوه، خالق دیلینه یاخین اولدوغونودا دویوروق. حکیم هیدجى بو احاطه‌سی و گوجو ایله اثرلر یارادیبدیرکی کلاسیک ادبیاتیمیزدا بیر چیراق کیمی یانیب، شفاهی خالق ادبیاتیمیز ایچینده ده اۆزونه یئر اچمیشدیر.

حکیم هیدجی و رساله‌ی دخانیات

تتباکو و توتون، ایران تاریخینده اؤنملی حادثهلردن دیرکی ایرانلی لارین اویاق و آییق اولدوقلارینی گؤستهیریر. تتباکو تحریم ائتمه حرکتی، ایلک دفعه اولاراق انگلیس امپریالیستینی سیناغا اوغرادی. حکیم هیدجی نین بو تاریخی مبارزه‌نی و اونون ماجراسینا توخونماسی گؤستهیریرکی اسلام و ایرانین بؤیوک عالیم و بیلگین لری زهد و تقوا ایله یاناشی، عرفان و ادب وادی‌سی نین سالیکی اولاراق، بو قناعته گلیریککی، سیاست و اجتماعیت ساحهلرینده ده اعتناسیز یاشامامیشلار. «رساله‌ی دخانیه»نی اوخودوقدا بئله‌بیر عالیم، ادبیات، عرفان، حکمت، و بو کیمی علم‌لرده متخصص اولاراق، استعماری و استکباری اؤلکه‌لرین بوتون ماهیت لرینی ده یاخشی تانییر. هیدجی نین بو سیاست ساحسینده یازدیغی رساله گؤستهیریرکی اسلام عالیم‌لری زوراکیلیق قارشیندا محکم دایانیب و ایناملا خالقلاریندان، اؤلکه‌لریندن و اعتقاد لاریندان مدافعه ائتمیشلر. بیلدیگیمیز کیمی ناصرالدین شاه دؤرونده، شاهین دؤره‌سینه ییغیشانلار وطنی ساتماق اوچون بیر- بیرله یاریشا قاتیلیب، اؤز شخصی منفعت‌لرینی گؤزله‌یه‌رک، خیانت یوللارینا چکیلیر دیلر. دؤکتور فوریه اؤز یاداشتالاریندا یازیر: «شوبهه سیزبو خیانت امتیازی اوچون ایکی میلیون رشوه‌نی وئرمه‌سئیدیک امضالانمازدی»^(۱)

ناصرالدین شاه بئله دوشونوردوکی تتباکونون امتیازینی انگلیسی‌لره وئرمکله‌اله کتیردیگی پولونان هم اوروپا سفری نین خرجینی الده ائدیپ، هم ده آیسری بیر سفرین خرجینی ده قازاناجاقدیر. اونا گؤره بوتون تتباکو آیش- ساتیشینی انگلیس‌لی کومپانیه

وئردی. تالبوت بو امتیازی آلاندان سونرا تهرانا گیریپ بیر باشا انگلیس سفارتینه یؤنلدى. او، بو سفرینده ایرانین چوخلو آدمالاریلا او جملهدن خارجه ایشلر وزیرى امین السلطان، نایب السلطنه کامران میرزاه اعتماد السلطنه و آریلاریلا گؤرؤشدو! امین السلطان نئجه گون اوندان سونرا بو امتیاز نامهنی حاضیرلایب ۲۵ مین لیره رشوه آراق شاهین امضا سینا چاتدیریر و شاهدان دا خلعت آیرا! أمما بو امتیاز ایران و ایرانی لارین ضررینه ایدی؛ بیر طرفدن تاجیرلر، بیر طرفدن روس دولتی و اونا باغلی اولان ضیالی لار و بیر طرفدن ده روحانی لار اونا قارشى چیخدیلار.

بو امتیاز ۵۰ ایلیک تنباکو آیش- وئرشینی ایراندا و اتشیکده رژی کومپانی سینا وئرمیشدی (شعبان آیی، ۱۳۰۷ هـ . ق) و ۱۵ فصیلده مقوله امضالانمیشدی. بو کومپانی ایشه باشلارکن، ایران ضیالی لاری، باشلیجا روحانی لر اونا قارشى چیخدیلار. میرزای شیرازی شاها بیر مکتوب یازدی و مقاله نین پوزولماسینی ایسته دی. آنجاق ناصرالدین شاه اونون جاواپیندا آساغیداکی نه دن لره گؤره بونون پوزولماسی نین ایمکانی اولمادیغینی یازدی:

(۱) روسیه دن قورتولماق اوچون، اوروپایا یاخینلاشماق گره کدیر.

(۲) قوشونو تقویت اتمک اوچون پول گره کدیر.

(۳) مقوله شاهین امضالاماسینا گؤره پوزولا بیلمز.

(۴) امتیاز صاحبی اونو اؤز گه لره وئرمیش و اونلارلا قارشیلانماغا بیزده گوج یوخ.

(۵) امتیازی پوزماغا چوخلو پول گره کدیر و بیزده یوخدو.

میرزای شیرازی یشنه تلگراف وورور. تبریز آیاغا قالخیر. سارایدا بئله مصلحت گۆرونور، شاهبیر دستخط ایله آذربایجان ولایتی نی یو انحصاردان معاف اتسین. یو ایش گۆرولور، امما تبریز مبارزه یه قالخاراق ایراتین آزادلیغی نی ایسته ییر، تکجه اؤزونو گۆرمه ییر. مبارزه قیزیشیر و نهایت میرزای شیرازی بئله ییر فتوا وئریر:

«بوگون تنباکو ایله توتون مصرفی امام زمان عجل الله تعالی فرجه ایله دؤیوشمه حؤکومنده دیر»

یو فتوا ازییر زاماندا، ۱۰۰/۰۰۰ نوسخه دن آرتیق چاپ اولوب، خالق آراسیندا یایلیر. هامی آیاغا قالخمیشدی. تبریزده، تهراندا، مشهدده، شیرازدا توتون چکن یوخودور. شاهین آیری بیر چاره سی قالمادی. اونو پوزدو. پوزولماسی دا سرعته ایراندا یاییندی. داها ناصرالدین شاهین جبروتی سینمیشدی.

انگلیس آداملاری تهراندن چیخماغا معروض قالدیلر.

کومیانییه غرامت پروپونسی سونراکی مؤوضوع اییدی.

حکیم هیدجی «رساله دخانیه» نی یازماغا بو تاریخی حادثه نی بوتون زیره زبیری ایله، مختلف موضوعلاری تحلیل ائده رک قلمه آلیر. حرکت لری گۆز اؤنوندن قاچیرمایب دوزگون توخونور. امما حکیم هیدجی بؤیوک بیر فیلسوف، عارف و شاعیر اولاراق، نیسه وئریدی. تالپوت بو امتیازی آلتان سونرا تهرانا گیریپ بیر باشا انگلیس سفارتینه یؤنلیدی. او، بو سفرینده ایراتین چوخلو آداملاریلا او جمله دن خارجه ایشلر وزیری امین السلطان، نایب السلطنه کامران میرزا، اعتماد السلطنه و آیریلاریلا گۆرؤشدو! امین السلطان نتیجه گون اوندان سونرا بو امتیاز نامه نی حاضیرلا ییب ۲۵ مین لیره رشوه اولاراق شاهین امضا سینا چاتدیریر و شاهدان دا خلعت آلیرا! امما بو امتیاز ایران و

ایرانی لارین ضررینه ایدی؛ بیر طرفدن تاجیرلر، بیر طرفدن روس دولتی و اونا باغلی اولان ضیالی لار و بیر طرفدن ده روحانی لاز اونا قارشى چیخدیلار. بو امتیاز ۵۰ ایلیک تنباکو آیش- وئریشینی ایراندا و ائشیکده رزی کومپانی سینا وئریشدی (شعبان آیی، ۱۳۰۷ هـ. ق) و ۱۵ فصیلده مقاله امضالانمیشدی. بو کومپانی ایشه باشلارکن، ایران ضیالی لاری، باشلیجا روحانی لر اونا قارشى چیخدیلار. میرزای شیرازی شاها بیر مکتوب یازدی و مقاله نین پوزولماسینی ایستدی. آنجاق ناصرالدین شاه اونون جاوابیندا ائشاغیداکى نه دن لره گۆره بونون پوزولماسى نین ایمكانى اولمادیغینی یازدی:

- (۱) روسیه دن قورتولماق اوچون، اوروپایا یاخینلاشماق گره کدیر.
 - (۲) قوشونو تقویت اتمک اوچون پول گره کدیر.
 - (۳) مقاله شاهین امضالاماسینا گۆره پوزولایلمز.
 - (۴) امتیاز صاحیبی اونو اؤزگه لره وئریش و اونلارلا قارشىلاشماغا بیزده گوج یوخ.
 - (۵) امتیازی پوزماغا چوخلو پول گره کدیر و بیزده بوخدو.
- میرزای شیرازی یتنه تلگراف وورور. تبریز آیاغا قالدیر. سارايدا بئله مصلحت گۆرونور، شاهبیر دستخط ایله آذربایجان ولایتی نی بو انحصاردان معاف ائتسین. بو ایش گۆرولور، اما تبریز مبارزه یه قالدخاراق ایرانین آزادلیغی نی ایسته ییر، تکجه اؤزونو گۆر مه ییر. مبارزه قیزیشیر و نهایت میرزای شیرازی بئله بیر فتوا وئریر:
- «بوگون تنباکو ایله توتون مصرفی امام زمان عجل الله تعالی فرجه ایله دؤیوشمه حؤکومنده دیر»

بو فتوا آزریر زماندا، ۱۰۰/۰۰۰ نوسخه دن آرتیق چاپ اولوب، خالق آراسیندا یایلیر. هامی آیاغا قالمیشدی. تبریزده، تهراندا، مشهد ده، شیرازدا توتون چکن یوخودور. شاهین آیری بیر چاره سی قالمادی. اونو پوزدو. پوزولماسی دا سرعتله ایراندا یاییلدی. دها ناصرالدین شاهین جبروتی سینمیشدی.

انگلیس آدمالاری تهراندان چیخماغا معروض قالدیلار.

کومپانییه غرامت پروبلیمی سونراکی مؤوضوع اییدی.

حکیم هیدجی «رساله دخانیه»نی یازماغا بو تاریخی حادثه‌نی بوتون زیرو زبیری ایله، مختلف موضوعلاری تحلیل ائدهرک قلمه آلیر. حرکت لری گؤز اوئونندن قاجیرماییب دوزگون توخونور. اما حکیم هیدجی بؤیوک بیر فیلسوف، عارف و شاعیر اولاراق، نیسه بو سیاست ایشینه قاریشمیشدیر؟ حکیم اؤزو بو مسأله‌یه بئله توخونور: منت خدای را نه مرا با کسی الفتی است که چاپلوسی کنم و نه بر کسی کلفتی منت برم. کج و کاستی نیست در گوهرم. مقصود این بنده‌ی خاکسار، نظر به خواهش بعضی از دوستان، نگاشتن این داستان عبرت نشان است و بیان واقعه‌ای مخصوصه، به نحو اختصار، نه اظهار وقایع این روزگار شامت آثار و شمردن کارهای ناهنجار شه‌ریار، و گرنه، مثنوی هفتاد خروار کاغذ شود:

چنین گوید این بنده‌ی ملتجی

به درگاه لطف خدا، هیدجی

من این نامه بر خواهش دوستان

بیروستم از گلته‌ی دوستان ♦♦♦

نگفتم، نگویم سخن نابکار

نه در دن مرا کینه با شهریار
نوشتم من این نامه را تاشهان

بدانند چون است کار جهان

زیساری لشکر و جاه وزور

نبایست پیدا کند شه غرور

به انبوه لشکر اگر خیره شد

سپاه سبک برگران چیره شد

شها حرمت شرع را دار پاس

ترا باد پایندهی ملک و اساس

حکیم هیدجی بو اثرینی ۱۳۱۰ هـ. ق ایلینده بیتیریر. اؤزو یازیر:

سرسیمد و پس از یک هزار

زهجرت به پایان رسیده این نگار

بو زامان عالیمین ۴۰ یاشی واریدی. بئله لیکه ۱۲۷۰ده آنادان اولموش؛ اولوم تاریخی ده ۱۳۴۶ هـ. ق اولموشدور و ۷۶ ایل یاشامیشدیر.

گۆردویومور کیمی، حکیم هیدجی زاماناسی نین حادثهلرینه دوزگون توخونور، او شاهی «شهریار تبه روزگار» اولاندیریر (رساله‌ی دخانیه ص ۱۱۵) و آرتیریرکی انگلیس‌لی‌لر ایران‌ی یاخشی بیر مکان، پادشاهی هوسناک، سبک مغز و خالقینی سست عزم و بو الهوس گۆروب، اولکهنی تالاماق ایسته بیرلر. وطنه سوخولوب باغلار آلدیلار، عمارت‌لر یا

پدیلار، بانک‌لار دوزه لتدیلمر، میخانالار، قوسار آلتلری نین آیش- وئرشسی اسلام اولک‌ه‌سینده شایع اولدو.

هیدجی نین دیلی بو تاریخی حادثه‌لری ثبت و ضبط ائتمه‌ده چوخ کسرلی وایتی‌دیر. عالیم آذربایجانا اومود باغلايير، حتا شاهي تبريز خالقيندان قورخودور. شاه‌دا همین قورخودان تبریزی بو قانوندان معاف ائدير و قانونو پوزور. آما تبریز خالقى اؤزونه خاطریر یوخ، بلکه بوتون ایران اوچون آياغا قالدیر.

هر حالدا حکيم هيدجی بو حادثه‌نی تصويره آماق اوچون اؤز ادبی هنريندن يارارلاتير و گاهدان مسجع جمله لرده داوام ائدير. اؤزنگ اولاراق ائشاعيداکى جمله لره باخين:

«... رونق اسلام شکسته، رشته‌ی ایمان گسسته، ابواب شرع بسته گردید، بیم آن شد که اساس شریعت منهدم و آثار ملت منعدم گردد، ایران شد شهر حورت، تهران بازار بلخ، روزگاری شد که هر کس مال هر کس خورد، خورد، هر کس از هر بساطی هر متاعی برد، برد، در کشاکش خانمان هر که یقما رفت، رفت، هر که زد، زد، هر چه شد، شد، هر که ناحق مرد، مرد.»

حکيم هيدجی بو اثرينده طنز شاعيری کیمی ده حادثه‌یه توخونور و بير روايت يازير:

«ائشيتديم مستانه بير بيمار قهوه‌خانا قارشيندان کئچيرميش. بيری دندی: داداش گل بير چوبوق چکا! جاواب وئردی: معاذالله شراب ائچميشم، آما چوبوق چکمه‌رم چونکی ميرزا شيرازی چوبوغو قدغن ائتميش.»

حکيم هيدجی شاهدان توتدو بوتون ايش اوستده اولانلاری تنقيده آير و جسارتله شاها يازير:

به این خسرو ناستوده منش
 به جای ستایش سزد سرزنش
 چه، پای دیوار خود می‌کند
 خودش تیشه برپای خود می‌زند
 رعیت که بر دولتش مایه است
 به دیوار شاهیش چون پایه است
 به دست خودش می‌نماید تباہ
 مبادا چنین بی‌خرد پادشاه
 فرو مانده دست رعیت زکار
 زدست جفاهای این نابکار

حکیم هیدجی شاهی تنقیده آلان زمان تکجه سیاسی حرکتلری گؤز اؤنونه آلمیر، بلکه حتا اونون یازی طرزینی ده تنقید ائدیرو بیر یترده شاهین نامه‌سی نین متنی نی گتیریب سونرایازیر «۰۰۰ این ترهاتی که نوشته چیست؟ نه مبتدا زخیر و نه خیر را از مبتدا خبر است. نه منطوقی را مصداق و نه مخدوف را اثر است. با آن که سخنان سبک و ناسنجیده از پادشاهان پسندیده نباید و کلمات پوچ و بی‌حقیقت و خطابات ناشایست با ارباب مروت برسلطین نشاید ۰۰۰» هیدجی اوندان سونرا اولکهنین مقاملاری نین ترسینه بولوندویو اوچون بئله جسارتله یازیر:

«در این کشور سرهنگی را به کسی دهند که از صدای تفنگ می‌ترسد، سر کردگی را به یکی دهند که در پشت اسب می‌لرزد. کودکی را می‌کنند مستوفی الممالک و قیاس

سایر کارها نیز کذلک».

به عهد ناصوالدین شاه غازی

به ایران سلطنت شد بجه بازی

جوانانی که دارد چهره‌شان رنگ

میان فوج سلطانند و سرهنگ

نگاهی نیست بر مردان جنگی

همه بی کار و خوار از دست تنگی

یکی از ابداری رفت کم کم

به جایی شد به ایران صدر اعظم

همی بس برخلاق این مذلت

شده امروز از ارکان دولت

یکی نامرد نام اوست مردک

عزیز شاه خالوی ملیحک

حکیم هیدجی اوج دیللی بیر شاعیر دیر. بوتون اثرلری کیمی رساله دخانیه ده ده، هر

ینرده مومکون اولورسا تورکی دیلینه چؤندهریب سؤزلرینی دنیسیر. بو اثر ده ده شاهی

تنقید ائتمه‌ده تکجه فارس دیلینه کیفایت لنمیر، بلکه اوز آنادیلینه مراجعه ائده رک بئله

یازیر:

بو نئجه شاه و بو نئجه عهد دور

بو شهین عهدینده کیشی قحط دور

خالقه یوخ غیرت و ناموس و تنگ
 شهروه دولوب روس و پروس و فرنگ
 ائيله دی بو دشمن پروردگار
 کفری قوی، ملت اسلامی خوار
 حق ائده تابوت بونون تختینی
 منزیلینی گورو کفن رختینی
 خالقه دوتوب تنگ بو نامرد و حیز
 کفر چون اسلاميله ائیلر ستیز
 بو کیشینون جهل دوتوبدور گؤزون
 سیننی یتتوب یتتمیشه قیرمیز اوزون
 عالمه گلموب بئله بیچاره شاه
 کیمسه بونی اؤلدوره، ائتموب گونا
 من اتارام بئله شاهین دانشینی
 چائینی آلام کسرم پائینی (ص ۱۶۶)

ایران تاریخی، ایران کولتورونو آراشدیرانلار اوچون، حکیم هیدجی نین بو اثری
 اوخویوب دویوب دوشونوب آچیقلامالاری گره کیر. شوبهه سیز تایی تایلماز بیر اثر دیر.
 آذربایجانین بؤیوک عالیم، فقیه، حکیم و شاعیری حکیم هیدجی بوتون اثرلرینده
 حکمت، فلسفه، عرفان و دینی گؤروشلرینی گؤستره رک یاراتدیغی دهرلی اثرلر، بو
 بؤیوک اینسانین وطن سئوهرلیک احوال - روحیه سینده گؤسترهمده دیر. هیدجی

حکمت و فلسفه‌نی اینسالارین اولولوغو و تعالی سینه گۆره ده‌یرلندیریر و اینسانی، تانری‌نین وارلیغینا علامت بیلیر و آلا‌ه تعالی نین سنودیکگی اخلاق و رفتاراً مالیک اولماسینی گۆزله‌ییر. بئله بییر عالیم اینسانا باغلی اولان عامیل‌لری ده سنوه‌جکدیر. بو عامیل لردن بییریسی وطنداشلارینی سئویب اؤیمکدیر.

حکیم هیدجی نین بوتون اثرلرینده آنا یوردونا باغلی لیغی گۆز اؤنونده جانلانیر. هر صحیفه‌نی آچدیقدا هیدج شهرینی ، عالیمین آنا یوردونو تعریفله مکله اوز- اوزه گلیریک:

مراچایگه صفحهی هیدج است

که بر نوعروس صفا هودج است

تورکی اثرلرینده ، هیدجه گووه‌نیر، فارسی اثرلینده دئیر:

صفای صفحهی شیراز گرچه مشهور است

هوای هیدج ما نیست کمتر از شیراز

دوغرودور، ادبیاتیمیزدا شیراز حافظ و سعدی ایله شه‌رت قازانمیش، فردوسی آدی توس آدیلا بییر گه گلیر، خیام نیشابورا باغلی دیر، صائب تبریزله معروف اولموش. بی‌زیم حکیم ده قاباقلارا (مغنی) تخلوص ائدیرمیش سه، ایندی اؤزونو هیدجی آدلاندیریر و هیدجی شیرازدان آلقاق بیلمه‌ییر:

اولارکی وصف ائلییویله صفاده شیرازی

منه گمان یوخی ترجیح هیدجه شیراز

بی‌لیدیگیمیز کیمی هیدجی نچه دفعه سفره چیخیب و علم اؤیره‌نمک اوچون چوخلو شهرلری گزیب، آنجاق هیچ زامان هیدجی اونودماییب، آنا یوردو یادینا دوشدوکجه

اوره کندن حسرت چکیب شعرله دئیر:

فغان کی حسرتی قابدی اوره کده هیدجین اول

سویوق بولاقلاری، باشی دومانلی داغلاری

شاعیر آنا یوردونا باغلی دیر. اونون گۆزه ل باغلارینی، اوجا داغلارینی گزیب دولانیب، سویوق سولاریندان ایچیپ، تمیز- دورو هاواسیندا چکیب و بو گۆزه لیک لری هسج زامان اونودا بیلمه ییب. شاعیر او قدهر هیدجه باغلی دیر کی غوربته چیخدیقدا اؤز شهری نین ویرانه لرینی ده حتی باشکند اولان تهرانا ترجیح وئیریر. بونودا آتیرمالی یام کی آنا یوردو دیبه نده تکجه هیدج، ابهر و زنجانی نظرده توتمور، بلکه بوتون آذربایجانا وورغون بیر شاعیر اولدوغونو، آذربایجانین بوتون شهرلرینه ماراتاق بسلمه میس، یئری گلدی کده بو شهرلری آد آپاریر. هیدجی ده حافظ کیمی بیر تورک گۆزه لینه نچه شهر باغیشلا ییر، باخین:

اگر بو تورک منیم گۆگلو مو آلسا الینه

باغیشلا رام تئلینه اردییل و خلخالی

هیدجی تبریزده اورک باغلا ییر، اونو سئویر و اونون خالقی نین کسرلی اولدوقلارینی خاطر لادیر. رساله ی دخانیته تبریز و عمومیتله آذربایجانلی لارین غنیرتلی اولدوقلارینا دایاناراق حتی ناصرالدین شاه غایض توتور و آذربایجانلی غنیرتلی و رشید اینسانلار مسکنی ساییرکی ظولمه باش اگمه ییب، آزادلیق اوغروندا آیاغا دورموشلار. بونلار هله مشروطه انقلابیندان اؤنجه یه عایدیر. شاعیر هله بوزاماندا تبریزلی لرین قمه لری نین ایتی اولماسینی و باشی اوجالی اولمالارینی آرزویلا ییر:

اهل تفریش ایاکاش کی سینسین قلمی

خلاق تبریز همیشه ایتی اولسون قهه‌سی

بونلارلا برابر حکیم هیدجی اؤز آنادیلینه درندن حؤرمست بسله‌یب، بوتون اثرلرینده یثری گلدیکده سؤزونو کسب و تورکجه مثال یا حیکایه گتیرمکله اؤز باغلی لیغینی و حؤرتینی انا دیلینه گؤسته‌ریر. دانشنامه اثری حکیم هیدجی نین فلسفی و حکمت اثری اولاراق فارسجا یازمیشدیر، اُما اونون نچه- نچه یثرینده کلامینی قطع اندیب تورکجه یه باشلامیشدیر. بیر یثرده دئیر:

چه پیچیده‌ای برز بان دری

نه آخر تو از مردم ابهری؟

همه خوب رویند و ترکی زبان

ز فردوس آن خطه دارد نشان

حکیم بورادا هم خالقینا، هم انا یوردونا، همده انا دیلینه حؤرتتی گؤسته‌ریر و سونرا بیر حیکایه‌نی تورکجه باشلاییر.

یننه همین اثرینده سؤزونو کسب دئییر:

دلم تنگ شد پر شده حوصله

کنم ساز بالهجه‌ی خودگله

دوغرودان بو روحیه اونون انا دیلینه باغلی لیغینا آیدین بیر دلیل اولماسا، بس نه دیر؟ یثنه ده همان دانشنامه ده سؤزونو کسب یازیر:

از آن جا که آرد تفنن طرب

به ترکی ترم از برای تو گمپ

ویته دیلینی آنا دیلینه چئوریب حیکایه و روایتلره اوز گتیریر. بونالارین هامیسی شاعیرین ایچ ایسته‌یینی گؤسترمه ده دیر. بو حالت تکجه شعرده یوخ بلکه رساله‌ی دخانیه اثرینده- سیاسی و تاریخی حادثه‌لره توخونان اثرینده ده عالیمین آنا یوردونا، آنا دیلینه و اؤز خالقینا علاقه سینی گؤروروک. یتر به یتر تورکجه مثاللار گتیریر، حیکایه‌لر سؤیلور، بلکه اوره‌ک سؤزونو اوخوجولارینا یتتیرسین. کشکول هیدجی اثرینده ده بوللو- بوللو بئله نمونه‌لره راست گلیریک. بونا گؤره ادعا ائده‌بیلیریک حکیم هیدجی آذربایجان تورک دلی و ادبیاتی نین گؤرکملی سیمالاریندان بیری اولاراق بیز اونون حاقیندا گرگین آراشدیرمالار آپارماق اوچون حقلی اولوروق. دوغوردان دوغروسونا ۱۳ اونجو یوزایلده بوتون آذربایجان تورپاقلاریندا و ادبیاتیندا حکیم هیدجی دهن بؤیوک بیر عالیمیمیز یوخدور. اولسون کی یاخین گله جکده اونون مکمل اثرلری الده ائدیلب چاپ اولسون و درین فلسفی سیاسی و علمی گوروشلری خالقیمیزین الینه چاتسین و خالقیمیز اونون اثرلری نین ایشیفیندا آیدین گله‌جگه آدیملاسین.

ديوان ترڪي

حڪيم هيديجي

!
!
!

ئاشىتىمىشم ايكى زاد وار گتيرتمك اولماز تاب!
 بىرى فىرق احبا ايكىنجى فقد شىباب!
 بو گون مجالى غنىمت بىل اى جوان قالماز!
 ھمىشه عۇمر گولوستانى خرم و شاداب!
 خدا بو عالمى، اسباب عالمى يارادوب
 گر كىدور آدمه مطلوبه يئتماقا اسباب
 قىلوب مشىتى مؤحتاج خلقى بىر بىرىنه
 دگىل گزاف بىلور حكمتين اولوالالباب
 پىياده گئتماقا يولداش اگر يۇخون طاقت
 يۇبانما وقت گئچوب بىر اولاغ اۇزونچون تاب
 مجازى دوت قباقه تا تاپان حقيقته يۇل
 دئمە نه وئجه گلير عقل و اصل و استىصحاب
 اوتور سۇزه قولاق آس اۇرگن اونغول اخلاق
 ئاشىت نصيحتى، ياد دوت بالام آداب
 آتاسىنه عاق اولان اى بالام چۇرك تاپماز
 آنايه قوللوق ائله اگر اوتا يۇخوندور تاب
 قۇزوم نظردە ھمىشه اۇزون آروق ساخلا
 نئچون كه كۇك قۇيونون باشىنى كسر قىتاب
 كىشى تارى سنى دۇنياده خلق ائديب آزاد

سن اۆز گه نی اۆزیوه ایستیرن نه دن ارباب
 قناعت ائيله عزیز اول همیشه هر یترده
 گلیر الیندن اگر وئر چۆرک سن اول ارباب
 خدا مقدر اندیب روزی نی سنه یئتیشور
 ندور بو حرص سالورسان یتره گوگه قلاب
 منم که شاه و گدادن طمع دیشین چکدیم
 منیم یانیمدا یوخی فرق تاجر و تونتاب
 او کس که طاعت و تقوایی وار اوتین قولی یم
 نه اول که قیرخدی اوزون ائتدی سورمه و سُرخاب
 نماز قیلماق ایچون گۆردی هیدجی یوخدور
 لیاقتی ائله دی ترک مسجد و محراب

صوفی بو یوردی سیر و سفردور غمه علاج
 گنیدیم چاروق آیاغیمه آلدوم اله آغاج
 یئر قالمادی که گنتمه یوب اوزدا دو توم سراغ
 بیر کس تا پوم مگر کیم انده دردیمه علاج
 بیلמוש قمو که یاخشی غذا دور سکنجبین
 اما نه فایده که سلامت دگیل مزاج
 من بو یوقون آغاجی نئجه ائله یوم قوجاق
 من بو اوزون طنابی نئجه ایله یوم قولاچ
 ائيله اوز کده نقش گول اوز لر محبتین
 تا پماز بو مملکتده گوموش سیگه سیز رواج
 ترک ائيله مز محبتی اول کیم که طینتی
 ذر عالمینده تاپدی محبتله امتزاج
 آس جان قولاغینه بو سوزی تنبل اولما دور
 گنت ایشله، تاپ چورک، یوخی ایمان خدایه آج
 چوخ حرص مال قازانماقا وورما معاش ایچون
 انتمک گرگ تلاش، ولی قدر احتیاج
 گل همّت ائيله حاجتیوی کس بو خلقدن

مشهور دور که شیری ائسدر تولکی احتیاج
 مؤحتاج دور حریص، قناعت قیلان غنی
 گر بو یالین آیاغی، اوتون وار باشندا تاج
 نفسین اوشاقدردله وئرمه اوشاقه اوز
 تاپشور خدایه ایشلری شیطانه وئرمه باج
 دونیا عروسینی، ارینه گوردی هیدجی
 یوخدور وفاسی، ائیلهمه دی میل ازدواج

بو گون اذیت یار و مذمت اغیار
 خدا بیلور که منی عؤمور اندوب بیزار
 منه بو عقل اذیت اندر، دور ای ساقی
 گتور پیاله، آپار عقلی، جانمی قورتار
 بنای عؤمریمی بیر جام ایلن ائله ویران
 دگیل بو عؤمر مگر مایه غم و آزار
 قیتب نئجه دوه نین چیگنینی یوک آلتیندا
 سیخار سیخوب منی بو روزگار ناهنجار
 کول اؤزون ائشیکه آندی پرده پرده دن ای وای
 ائویم ییخیلیدی که بوتدان سؤرا ایشیمدور زار
 هانی او کس که منیم حالیمه یانا اورگی
 هارا گئدیم کیمه اؤز دردیمی ائدیم اظهار
 منه مذمت اندر لر که سن امه یارامان
 بو دؤغرو دور من اؤزوم بو سؤزه واروم اقرار
 سؤگود آغاجینه ائتمک گرک بو ایرادی
 او دا منیم کیمی گلمز امه، گتیرمز بار
 دیرله لاف محبت ووران بلایه دؤزر
 یالان دئمزله منیم حق سؤزه یوخوم انکار
 دؤزن بلایه منم هیدجی، اگر گتسورم

بیانه حالیمی، آغالار منه در و دیوار
 بهار عؤمر خزان اولدی یاغدی باشیمه قار
 بو گون گول اوزلری سئوماق اولوب منیمچون عار
 منه دییرلر قوجالدین جوانلیق ائتمه، ولی
 او زاد کیم اولدی طبیعی نئجه زوال تاپار
 من ائیلرم بو محبت اوتون اوزکده خموش
 اگر حرارتی زایل ائنده اوزیندن نار
 محبت اهلی ملام و مذمته باخماز
 بو سؤزلره قولاق آسماز اگر حقیقتی وار
 من اول کسم که هوی و هوسله مشهورم
 او سرخوشم که آدیم عشقلن اولودور جار
 یاپوشدورار ایکی بیگانهنی علاقه عشق
 بیرین - بیرینه نئجه ایکی تختهنی میسمار
 اگر گؤزللری سئوماق منیم گوناھیمدور
 بو بیر گوناھدور اوندان من ائتمم استغفار
 صبا پیامیمی جانانیمه یئتور، دی که ای
 سؤزی یالان اؤزی نامهربان، وفاسیز یار
 سنه گۆره گؤتوروب مندن ال قمو اقوام
 سینن یولوندا شماتت ائدر منه اغیار
 اگر سن ایستهرن ای مغهجه^۱ شیخ صنعان تک

بۇيۇر سالوم قۇجالىق چاغى بۇينوما زئار
 بۇيۇن بلاسىن آلوم دۇر آياغه مقدميوه
 نثار قىلماقا يۇخ باش و جان ايچون مقدار
 قادان منە گل اوتور دۇوره وه گزيم- دولانوم
 نئجسته گزر دولانور دۇور مركزه پرگار
 سنه اثر ائيله مز اى عجب منيم آھيم
 من آغلایاندا گليسر ناله يه در و ديوار
 هارا بو خلقين اليندن گئديم اولوم راحت
 گۇرون منمچون اولوبدور بو گئتك دۇنيا دار
 آدام كه ايسته مز اۇلسون اۇز اختياريلن
 بو هرزه خلقى گۇرور اۇلماقا اولور ناچار

ای گوگول گل سن بو یار بی وفادن ال گۆتور
 قوی سنی بو درد اولدورسون دوادن ال گۆتور
 یاو و یولداشدان امید اوز، قوم و قارداش ایسته مه
 یومگیلسن بیگانه دن گۆز، آشنادن ال گۆتور
 اوخشادون گول اوزلری اوگدون بو قاره گۆزلری
 حاصلی نولدی، هوس بسدور هوادن ال گۆتور
 فتنه دور عشق مجازی، فتنه دن قورماق گرگ
 عشق نفسانی خطادور بو خطادن ال گۆتور
 ای منی گۆزدن سالان مهر و وفاسیز سؤودوقوم
 گسر یوخون مهر و وفا باری جفادن ال گۆتور
 وعده وئرمیشدین نئج اولدی، عهد قیلیمیشدین هانی؟
 کیم دئدی سن عهدیوی سیندیر وفادن ال گۆتور؟
 زاهد بیچاره بسدور بیر بئله قیلدون نماز
 صوبحه و سجاده نی ییق بو ریادن ال گۆتور
 بیر بئله ای خواجه ییق دین مال دونیا دویمادون
 تانسه وقته حرص، بو فانی سرادن ال گۆتور
 تاجر بد نفس خوش ظاهر پیمبردن اوتان

بسـدور اى نامرد تنزىل و ربادن ال گوٲور
 اى داداش گئچدى جوانلىق موسم سور و سرور
 يىق بساط عشرتى سير و صفادن ال گوٲور
 تا بيلورسن عقله قوللوق ائيله، نفسين بوړنون اوو
 دوش پرى لسر آردينا ديو دغانن ال گوٲور
 اوژ گمانيده بوٲور من عاقل و فرزانهام
 لاف وورما هيدجى بو ادعانن ال گوٲور

فلکین غم و بلاسی مگر انتھاسی یوخدور
 بیر اوتانماز عار بیلمز نه دئیوم حیاسی یوخدور
 بو سپهر دؤن و ناساز ستمین اندیبیدور آغاز
 ائیلهمز حیا اوتانماز بیرینه وفاسی یوخدور
 ائله یوب منی حواله گئنه محنت و ملاله
 نئیله یوم بو هرزه بختین منه بیر حماسی یوخدور
 ستم و غمی توکنمز اولورم ده رحمه گلممز
 بو زمانه نین منیم تک غمه مبتلاسی یوخدور
 دوتوب اوت گئنه آلوشما بئله چوخ دا پیس دانیشما
 بو سبب ستونله آخر فلکین آراسی یوخدور
 بو سؤزی دانیشماز عاقل اولما گر بلایه قابل
 سؤیله هانسی شخص کامل الم و بلاسی یوخدور؟
 منی ده بیر اوزگه لیلی ائله دی بو چؤلده روسوا
 بو بلالی روزگارین من ایله وفاسی یوخدور
 یوخ اندن بیرى نصیحت، ائله سین اونا مذمت
 مگر ای منیم عزیزیم بو گونون صباسی یوخدور
 عجب ای باغی پوزولموش، باشا دوشمورن مگر سن؟،

نه جهت بو شوخ و شنگین سنه اعتناسی یوخدور
 بو ظریف و شوخ و شیدا ائیلهدی خیال گویا
 آتیلوبدور باشدا بۇرکی اؤزونون لباسی یوخدور
 دوئی قالما یوبدی بئلدن شالح بئش قاریش قزیلدن
 آیاغیندا کفش ساغری، الینین حناسی یوخدور
 بونی بیل بو قدر پولسوز پیلوو و پلاس و جولسوز
 یئرین اولسا باغ جنت گمتهده جلاسی یوخدور
 بئلینی کسیددی قاتما دور آیاغه بۇردا یاتما
 ائله فکر عؤمر گنچدی، که داخی دواسی یوخدور
 ایشین اولدی ناله و آه گذران دگیل بسو بالئه
 داخی ایسته مه بو عؤمری، گندوب اول صفاسی یوخدور
 ایشیمیز عجب شؤلوقدور بیرى اهل درد یوخدور
 بابا مدرسه گؤروبسوز که اونون خلاسی یوخدور
 بخصوص اهل قزوین کسه حق یئر اوزده نسلین
 همه نابکار و بی دین، بیرى نین آتاسی یوخدور
 هانی ایندی ملاجعفر اوتا خصم اولای پیمبر
 ائله یوب یقین جزاده بو عمل جزاسی یوخدور
 گله لعنت خدایه، یئته دردی منتهایه
 دوشه قیخ ایکى بلایه، ائشیدوم دواسی یوخدور
 قوی ایته، سؤزون دانیشما من اولوم گل اوستون آشما
 گؤرورن سید نقیبین بو سؤزه رضاسی یوخدور
 سن اوزیوی ائتمه بیعار سؤزی چونخ اوزاتما قورتار

ائله مه کلامی تکرار، نچون اقتضاسی یوخدور
 بو کدورت و ملاله آلوب ایچ نئچه پیاله
 عبث عؤمری وثرمه باده بو جهان بقاسی یوخدور
 سؤله ساقیا، او مہرو سالا مجلسه هیاهسو
 هانی مطرب غزل گو، نبی نین صداسی یوخدور
 تلف اولدی عؤمر هی-هی، دور اولان اوشاقلارا دی
 هانی دنبک و ذف و نئی، نییه بس نواسی یوخدور
 اولا گوش نه فلک کر، قالامات چرخ چنبر
 دنمه سون کسی «مغنی» سسی نین غناسی یوخدور

ای یار سنین زولفوه گر شانه گر کدور

پس زولف پریشانوہ دیوانسہ گر کدور
 مشاطہ گر اول کاکل افشانہ گر کدور
 بو عاشق دیوانہ یہ ویرانہ گر کدور

اول آلہ گوزون لالہ اوزون جانہ صفادور
 چوخ ائتمہ بزک بو بزگون خلقہ جفادور
 وورما تئلیوہ شانہ، او ریخانہ روادور
 چکمہ گوزیوہ سورمہ، او جیرانہ گر کدور

گؤگلوب قوشون آللادی اوتون دانہ خالی
 سالسون اوزون اول دامہ یوخی اوزگہ خیالی
 گل قوی دولانوم باشیوا پروانہ میثالی
 شمعین باشنا دؤنمہ گہ پروانہ گر کدور

ھور کوتدی گوزون قارہسی آھوی خطادن
 گوردی گون اوزون، آی بولودا گیردی حیادن
 سالدی گول اوزون صفحہ گولزارى صفادن
 گل ائیلمہ زینت او گولوستانہ گر کدور

سنسن سینیق گؤگلوبون ای یار سروروی
 گئتمہ گئدر ای گوزلریمون قوت و نوری
 گل قوی دئیہلر کیم، اوتوروب دیویلہ حوری
 بیکارہلرہ صحبت و افسانہ گر کدور

بیر لحظه گلوب یانیمه اگلش سنی تاری
 گپلش ائله خشنود اوزیندن بو فکاری
 غمزن اوخونی ائتمه گیلن اوزگه یه ساری
 جانیم سنه قۇربان اول، بو جانه گرکدور

الله آلاگۆز آز یارادوب سنن کیمی زیبسا
 گۆردی گول اوزون گۆزلریم ای گۆزلی شهلا
 قلبیم قوشی زولفین دیبینی ائیلهدی ماوا
 عالم بئله دور، هر قوشا بیر لانه گرکدور

قویدون قازالاح تک منی بو چۆلده لواسیز
 قوی عاشیقوی اولدوره بو درد دواسییز
 بیر باش که بو عالمده اوله عشق و هواسیز
 منیدانه دوشوب تۇپ کیمی چوگانه گرکدور

سن چۆخ ائله دون جور و جفالر منسه باری
 من گۆز گۆتوروب ترک ائله مم سن کیمی یاری
 بیر گۆز که سنه باخدی، باخا اوزگه یه ساری
 چتخسون، او نیشان اولماقا پیکانه گرکدور

ای داش اوپرگی تا ھاچاقا ناله و افغان
 نوٴسون منہ سن ائدن؟ آخر من نالان-
 ترسا دگیلم، بلکه وازام پاک مسلمان
 ای کایفر اگر رحم مسلمانہ گر کدور

بو مھر و وفاسیز یئتوروب جانی دوٴداغہ
 یاندی اوٴتینہ جان، نئجہ پروانہ چراغہ
 زھر اولدی بو دیرلیق منہ، ساقی دور آیاغہ
 بو مست و خرابہ نئجہ پیمانہ گر کدور

بو مدرسه کونجینده منہ عؤمر توٴکندی
 گہ باغچہ قیراقین گزرم، گاہ خرنندی
 دوٴر دوٴت الین اخراج ائله بوٴردان بو لوندی
 من عاشق رندم، منہ میخانہ گر کدور

قاضی نین عصاصین ائله بین تیر اولو دامہ
 وہ واعظہ قاربوز کیمی گیلدیردی عمامہ
 زاهد سنہ گول ووٴرماقا جہسال و عوامہ
 اول وصلہ دون، سبحہ صد دانہ گر کدور

بو شیخہ باخون ایشلری بیر یئرلی اوٴیوندور
 عابد آجیقی گلہسہ چؤخ بوٴینی یوغوندور

بو قاره آقاج بۆرنه سی یا اینکه بۆیوندور
 بو نۆولوق ایچین بالا دگیرمانه گر کدور

بیعارلیقون قیلدی سنی خوار «مغنی»
 دین حقیینه دیرناقچه یوخون عار «مغنی»
 خلقیله دئیهن یوخ نه ایشین وار «مغنی»
 تحصیل ادب ای کۆنول، اینسانه گر کدور

بو روزگار کنچر یاخشی روزگار گلور
 گوگول داروخما غم ائتمه که غمگسار گلور
 دۆمان دۆتوب یئر اوزون گر یاغار هوادن قار
 کنچر گئدر بو سۆیوق قیش، گئنه بهار گلور
 اگر اوچان که سفر ائندی یار گئندی بخت

خوش اول گونه قاييدور بختن او يار گلور
 گنجه- گونوز چكرم آه، تيكميشم يولا گوز
 گوروم هاجساغ گئنه اول يار گولعدار گلور
 سولوب جوانليقيمون رنگي، باش و فاش آقاروب
 بلي بهار بيتر لاله، قيشده قار گلور
 تلسمه بو شهون عهدينده گر ستم يئتيشور
 بو شهر يار گندر، آيرى شهر يار گلور
 او شه كه دوشمنه ساتدى رعيتى گوردون
 نجه اجل اوخونا سينهسى دوچار گلور
 دولانما بوش بيه جان، گئت اوزينچى بير ايش تاپ
 دنمه منه كه بگم، كسب و كار عار گلور
 ادام او چاق كه گلور قونشى بوزجيني ايستير
 باشارمادى وئره، دونيا گوزينه تار گلور
 مثله وار كه ايگيد اون دوققوزى دوندى
 اگينده اولمادى پالتار نظرده خوار گلور
 واروم عجب كه اگر هر نجه لباس اولسون
 گئيهنده اگنيمه من قيسسا يا كه دار گلور
 آلوب كمند صفت تسبيحى اله زاهد
 باخار گوره كه هاجاق دامينه شكار گلور
 بو حالى ترك ائله، مهمل دانيشما هيدجلو
 بو سوزده بعضى لرين قلبينه غبار گلور

سیز باخون بخته، هر اول کس بیزه همسایه گلور
 بیزه بۆر آغری اولور درد و غمه مایه گلور
 قوئشودان قوئشویا گر آش گندر، قورمه گندر
 بو بیزوق باشیمیزه داش گلور و قایه گلور
 گر بو معلوم اولوب گوندن ایشیق آیه یئتر
 ناتى آیدان دوتولور گون اوزونه سایه گلور
 هیدجی هیچ دانیشما، ائله اؤز پاییوا شوکر
 دؤز اگر باشیوه گؤگدن کجک و پایه گلور
 گر الیندن دوتا، یتردن گؤگه آسان آپاریر
 اول که گؤگدن یتره شایننده اونون آیه گلور

واروم خيال گر اى دوست اولسا بو قيش ياز
 سنين هوايه گئنه قوش كيمي اندم پرواز
 گؤگول هميشه چكر حسرتين گئنه گله سن
 ننجسه اندر قازالاق آرزو يئتيشسون ياز
 بو گون بئله بو غريبي سيخوبدور آيريليق
 بو قيسميله دميري باور ائتمه سيخسون گاز
 گوزوم يولوندا قالب تا هاچاق گلير پيغام
 قولاق دوتوب قاپويا تا هاچاق يئتر آواز
 سنين سراغيوه ائودن چيخوم چوله كم كم
 نسدور علاج دوتوب بو يولى گئديم آز - آز
 سنه يئتر ائده سن ناز اى عرب بالاسى
 بو گون مسلم اولوبدور سنه عراق و حجاز
 منم كه دؤنمه دى بير يول مراديمه ايام
 منم كه اولمادى بير گون فلک مينملن ساز
 منى بو شهرده بير الاگوز شكار ائتدى
 نئجه گؤگرچينسى گؤيده شكار اندر شهباز

دوگون - دوگون تنلی هر یان اوزینده کسمه لری
 ائدیپ ولایت تهرانی خطئه اهواز
 اولار که وصف ائلیوبلر صفاده شیرازی
 منه گمان یوخی ترجیح هیدجه شیراز

هر قیش دالیجه یاز گلور هر گنجه گونوز
 ایمدی که گون باتوب قارالوقدور تلمه یوز
 لقمان بویوردی چۆلده ایتوردوز یولی گنجه
 مالدان انوب اندوز اوتوراق تا اولا گونوز
 چۆخلار گمان اندوبله یالان دانی دؤغرویه
 قوش بسکه قیشقیرور هله یترسوز اوخور خوروز
 هر کیم بو گون دئیر که منم صاحب زمان
 آلانمیسیوز زمان ظهور اولمایوب هنوز
 میرزا رضانین اوغلی دئیر لر امامدور
 بو سسۆزلری آدام ائشیدنده اولور قودوز
 گر بو دلی امام اولاس من پیمبرم
 گسر بو پیمبر اولسا، منم یوخسا هورمز
 بو فرقه یسه پیمبر اولاندا بئله بیرو

دان ائتمە اولسا بعضيلره گر خدا اوكوز
 يوئل منزله اودور كه پيمبر وئروب نیشان
 خوش حالينه او كيم، يوئلى دوز دوئدى، گئئدى دوز

حق جد و جهد ائيله ينه گوسترور يوئلى
 اوز غير حقه قويما، سنه حق گتورسون اوز
 حاجت آپارما بنده يه، مخلوقه تيكمه گوز
 الله دان اوز گهسى اولاهر كيم اميدين اوز
 محض بهانه خلقه اوخور وعظ هيدجى
 حق بنده سين بهشته آپارماز بهانه سوز

منيم نصيحتيمه وئر قۇلاق تۇولاما باش
 اگر مزاجيوه حق سۇز آجى گلير، تابلاش
 غرور و نخوتى قۇى يانه، خۇقووو ائله خوش
 هر اول كسه يئتيرن وئر سلام، دئ شاباش
 ايلان كيمي يئتنه وورما نيش، ساخلا ديلين
 كۇپك كيمي گۇرتنى قاپما اولما، كلب هراش
 عقيللى او باشيوى سال اشاقه دوز يول گنت
 آياغون آلتينا باخ، دگمه سون اياغيوه داش
 حديئدور ياشاماز اول كيم اينجيدير خلقى
 او كس مرادينه وارماز كه آختارور پرخاش
 يالان دانيشما، يالانچى، خدايه دور دشمن
 يامانليق ائتمه، ياماندور، يامانليقه پاداش
 گده دده سنه بير ايش بوئوردى بورما بوئون
 نسه اگر سنى دۇگدى، اشاقه ساللاما قاش
 آنان آياغينين آلتيندا دور بهشت اگر
 وارون بهشته طمع قۇى آنان اياغينه باش
 بلام چۇله كه چيخيرسان گۇتور اۇزونله چۇرك
 اگر يوئا گئيديرن بير نفر آپار يوئلسداس
 وارون قباقده سفره، بير رفيق تاپ بو يوئى
 آياق يالين گنده بيلمن، دور ائيله فيكر كلاش
 رفيق اۇز عمليندور، يانونجا بوردان آپار

خوراک بندەلیقون حَقّە بۇردا ائله تلاش
 بېم امانتە هرگز خیانت ائتمە اگر-
 بیری سۆزون سنە تاپشیردی سَرین ائیلەمە فاش
 آچیق دانیش سۆزی، تریتمە باش اوزاتما لون
 لجاجت ائیلەمە تند اوئما، دئی یواش و یواش
 سن اۆزگەنین سۆزینە گپلەشندە سۆز قاتما
 قاتاندا سو، دوشر اوت اوستە قاینماقدان آش
 منیم نصیحتیم ائتمز اثر بودور جەتی
 کە آز اوتیلە آلیشماز اودون کیم اولدی یاش
 منە دئیرلر حقیقت یوخی سۆزیندە اثر
 بەشتە مئیل جەنمەدن ائتمز استیحاش
 بلی بئله دوئاروق دوغرودور بو سۆز آما
 اوړک کە یانمادی، گۆزدن اوزە تۆکولمز یاش
 دئیرلە زاھد سالوسە خلق سادە و صاف
 منیم کیمی دلّی یە رند و زیرک و قلاش
 آجوشما حۇوصلە قیل هیدجی، چۆوور صلوات
 دانیشما آغزیوی یوم، مطلبین قوی اوستونە داش
 دئیرلر عارف حق هس و بش دور بسام
 همیشه طالب دیدار شاددور، بشاش

اوغلوم، آتا اوشاقينه وئرسون گرک امک
 هر سۆز آتا دئير اونا وئرماق قولاق گرک
 من امتحان و تجربه انتدیم هر اول اوغول
 اولدی آتا- آناسينه عاق، تاپمادی چۆرک
 دانایه اول غلام، سنه اۆرگه دوب ادب
 استاده قوللوق ائيله، وئربیدور سنه ملک
 حۆرمت ائله قوجايه، قوناقى عزیز دوت
 ال دوت بالام ييخلميشا، اول عاجيزه کۆمک
 آنلا سۆزى دانیش، دئمه هر يئرده هر سۆزى
 اندازه قوی دانیشماقا دوت آغزیوه جهک
 اوچ زاد يئتوب خبرده اونوتما بو اوچ زادی
 یول گئتمه تک، غذا يئمه تک، ائوده یاتما تک
 آیرانه قیل قناعت اگر یوخ سکنجین
 گئی اگنیوه پلاس اگر اولمادی ایپک
 یئ هر نمه قباقه گلور، آش یا پیلوو
 گئی هر نمه میسر اولور، شال یا برک
 نفس شریر نوختاسینی سالما بۆینونه
 ایستر شرارت ائيلهیه، وور باشینه کجک
 هر کیمسهیه اۆکوز کیمی گۆسترمه بۆینوزون
 ایت تک یوگورمه، هر گۆرهنی قاپما ای کۆپک

الله بنده ليق ائله اول مالک رقاب

شيطانه اولما قول، سنه قوللوق اندر ملک

مکر و فساد ريشه سيني قلبدن قوپار

سن مهر و داد تخمنى جان مزرعينده اک

دونيایه اويما، ظاهرينه باخما، بو قری-

آلاتماغا سنى اوزىنى ائيله يوب بزەک

بو سست عهد کيمسه يه هر گز وفاسى يوخ

بو بى وفايه گر کيشى ين باغلاما اورک

واى حالينه او کس که دئير، ائيله مز اوزى

اؤز قولينه عمل يئرى قطعاً اولور درک

اول کيم دئير سوزى، عمل ائتمز اوزى، منم.

بيلمز مثله وار که گؤتورمز ملک، هَنک

بیر کس کئچن گنجه يوخوما گلدى کای فلان

بيهوده سؤيله مه سنه اولماز روا ديلک

من باشيمه نه کول تۆکوم ای وای قالميشام

بيچاره يالواروم کيمه کيمدن دوتوم آتک

چوخ هيدجى داروخما، غم ائتمه خدایه اول

اميدوار عفو، دگيل ياخشى یأس و شک

گۈگۈل آغلاما- آغلاما گۈلگۈلگۈل
 بهار اولدى گلدی گۈلگۈلگۈل
 بهارین یئلی روحیمی قیلدی تازه
 چکاوک سسی طبعیمی انتدی شنگۈل
 دگۈل عقلدن توبه گۈل موسمینده
 هانی ساقی شوخ و شیرین شمایل
 دور ای عارضی لاله قذی صنوبر
 گل ای آغزی گۈل غنچهسی زولفی سۈنبول
 گۈگۈل گۈلوستانینده غم ریشهسین قاز
 دۈتون گۈل گۈل گۈل دۈ دانیش گۈل
 بنله فصلده تۈوبه قیلماق خطادور
 گرکمز گۈل احترام گۈل و مۈل
 دئییر زاهد ائتمز منمچون تفاوت
 قییاقوی غازیله آواز بولبول
 بو حیوانه آدم دئییرلر منه دیو
 بو نادانه عاقیل دئییرلر منه خُل

اوتتا عود و عنبر تۈکرسن نه ونجه

بونونچون نه فرقی قالاتق و قرنفل؟

دئدیم زهد و ت قوی منیملن قاییرماز

مگر تۆكدولر زاهدین باشینه گول
 دئدیم یولچویه دان چاغی من یورولدوم
 شلم چوخ اغیردور بیر آز ائیله یونگول
 بو دونیا دنی دور بوئا آرخالانما
 اگسر هوشیارن گرکمز تامل
 دئدی هیدجی گئتدی یولداش یوبانما
 بودور ایستهرن اعلان، یا ایستهرن گول

فصل گۈل اولدی شیشه لره دور گلاب قیل
 گۈل ای گۈزل دوام یوخی سن شتاب قیل
 سو بیلیمسن سۆسوزلارا وئرماق ثوابدور؟
 گر ایستهرن ثواب قیلان، دور ثواب قیل
 بو انس و حال حلقه سینه سیقمز اؤزگه لر
 گر غیر دوست ایسته یه گل سین، جواب قیل
 دور بیر ایاغه سرو اوزون آرتوق اؤگمه سین
 گۈل، چۈخ اوزون بگنمه یه اوزدن نقاب قیل
 ککلیک گر ائتسه ناز که قیرمیزدور اللری
 چک سۈرمه ال - آیاغیوی سن ده خضاب قیل
 دیوانه ائیله یوب منی زنجیر دور گتور
 بیر گۈل اوزون محبتی، فکر طناب قیل
 کیمدور دئسون او سؤودوقوما، کیم دئیوب سنه
 بو عاجزی فراقیوه یاندر، کباب قیل؟!
 بس تیکمیشم گۈزل یولووا گۈز اوسانمیشام
 چۈخ انتظار، وئرمه منه آز عذاب قیل
 گل رحمه، گۈر یول اوسته هاچاغدان اوتورموشام
 قوی باشیمه آیاق، منی تۈپراق حساب قیل
 اوتوز بئش ایلدی یالوارور اللهه هیدجی
 الله، اوتون دعاسی نی ده مستجاب قیل

سنون وصالیوه ای دوست گر من ناکام
 تاپوم مجال قمو ایشلریم تاپار انجام
 خیال زولفون ایله شامی ائیلهرم گوندوز
 امید وصلین ایله صبحی ائیلهرم آقشام
 او گون که سن گلن، اول گون منه اولور نورزو
 هر اول گنجه سن اولان، اول گنجه اولور بایرام
 اودون یاخوب اوړگی من نجه اولوم خاموش
 اوخون دلوب جیگری، من نجه دوتوم آرام
 سنین که ونجیوه گلمز من اود دوتوب یاندوم
 سنین که خرچیوه گنتمز سماجت و ابرام
 ترخم ائیلهمه دین هر نه قدر یالواردوم
 جوابیمی دئمه دین هر نه ائله دیم پیغام
 منی بو خلقین ایچینده سن ائله دین روسوا
 منی بو شهرین ایچینده سن ائله دین بدنام
 سنین سراقیوه ائتدیم سفر ولایتدن
 سنین گمانیوه قیلدیم بو زحمته اقدام
 نجه ائدیم منه یار اولماسا اگر طالع
 هارا گئدیم منه ساز اولمایا اگر ایتام
 منه هامی دندیلر قیل حذر او کاکیلدن

او حلقه یه دوشن اولماز، خلاصه اولدوم خام
 او عشوهدور سنه یا فتنه، غمزه پیکان
 او خال دور سؤله یا دانه، زولفدور یا دام؟
 او قونچه یا سنین آغزین، او طره یا ریحان؟
 او لاله یا سنین اوردین، او نقره یا اندام؟
 نولور وئرن منه بیر بؤسه ای اوزی ألما
 نولور باخان منه بیر لحظه ای گوژی بادام؟
 یقینیم اولدی من اوللم یئتیشمه میش کامه
 جهاندا اولمایا بیر کس منیم کیمی ناکام
 منیم مزاریمی هر کیمسه ایسته دی تاپسون
 گؤتورسین اووجونا تۇپراقی انتسون استشمام
 او اود که سن منه ووردون منیم مزاریمدن
 گلور یانوق جگر اییسی اندینجه حشر قیام
 رضادور اولماقینا هیدجی بو دیرلیقدان
 اگر گلن باشینین اوسته جان وئرن هنگام

خدا بیلور که من ای دوست بی وفا گدگیلم
 یوخوم خلاف و خطا، دوست بی صفا دگیلم
 وفا و مهر اگر اوزگه لرده آز تاپیلور
 من اوزگه لر کیمی بی مهر و بی وفا دگیلم
 دنم جفا ائله مه من جفایه تابیم وار
 ولی بو قدر ده مستوجب جفا دگیلم
 سنه نه ائتمیشم ای دردیمین دواسی بو گون
 اوزانمیشام اؤلورم، لایق شفا دگیلم؟
 علاج یوخ منی بو درد اؤلدورر بیلیرم
 دور ای طبیب که من قابل دوا دگیلم
 رضایم اؤلماقا تا قور تولوم، منه بیر کس-
 گر آغلا یا من اؤلندن سؤرا رضا دگیلم
 قوجالمیشام دؤشومون باشمون توکی آغروب
 یوخوم اور کده هوس طالب هوئی دگیلم
 منه دئییرله دنمه خلق ایچینده من دلیم
 یالان نییه دانیشوم؟ دشمن خدا دگیلم
 من اؤگمرم اوزومو کبر و ناز یوخ منده
 خدایه شوکر که بو درده مبتلا دگیلم
 عقیلیم، دلیم، من پیسم، اگر یاخشی
 ائله بو یام که وارام، آدم ریا دگیلم

من اول رفیق شفیق درست پیمانم
 حریف حجره و گرمابه و گولوستانم
 بو گون اؤزی- سؤزی دوزگون اگر تاپولسا، منم
 بو سؤز دگیل، من اؤزوم بو سؤزومده برهانم
 منیم که مهر و وفا مسلکینده سالارام
 منم که صدق و صفا کشورینده سلطانم
 دئمم وفا و صفاده منیم نظیر یوخوم
 ولی وفا و صفا قالبینده من جانم
 نه قدر هر نئجه ای دوست قوللوق اولسا بویور
 قاباقدان حاضر خدمت، مطیع فرمانم
 من اول بلایه دؤزن جان اوزن جفا چکنم
 همیشه دوست یولوندا قادایه قالخانم
 مقام عزمده آغزون کیمی گؤزل جمعیم
 بو حاله باخما که زولفون کیمی پریشانم
 منه دئییرله نه چوخ قاره گؤزلی اؤگورن؟!
 بلی منم که بو گول اوزلره غزل خوانم
 منم که شور و محبتده شهره شهرم
 منم که مهر و مودتده جار دؤورانم

تیکیلدی چیگنیمه هیدجده داقداغان آغاچی

بئله دوشوب که بو گونلر مقیم تهرانم
 منیمله چوخ اوتوروب دوردولار دوشونمه دیلر
 که من کیمه گوره آواره بیابانم
 اگر دولاندی تلاش ائندی نئچه گون هر کیم
 یشتیشدی کامه مگر من هنوز ویلانم
 دئییرله یوخسا دگیل پاک نیتون ائتمز-
 سوزون اثر، نه بیلوم من اوزومده حیرانم
 هانی او کس چیخارا جانیمی بو حیرتدن
 اوزون خدا منه ده رحم قیل مسلمانم
 ایراق دگیل کرمیندن اگر گئچن مندن
 سنه گونا چوخ ائتدیم بو گون پشیمانم

سنین یولوندا من ای دوست جانیمی اوزدوم
 نه قدر جور و جفا ائیلهدین منه، دۇزدوم
 اوزکدن اۇزگه لرین مهربینی یۇدوم قیلدیم
 سنه محبتیمی صاف سو کیمی سوزدوم
 دندیم مگر دوتا بیر گون عنایتون الیمی
 بیلوب بو اولمایا جاقدر امیدیمی اوزدوم
 اوزوم اوزومدن اوتاندوم بو خام سوودادن
 نه قدر قوللوق اگر ائتدیم اولمادی مزدوم
 بو نفس بوالهوسی یوز فسونیه نچه گون
 سالوب ایلان کیمی چنتایه اغزینی بوزدوم
 آجیشدی گوج گتوروب چیخدی ایسته دی چالسین۔
 منی، دوشوب سویه بیر قیسم ایلن سویی اوزدوم
 منم دماغی قۇرو، بئینی بۇش قیرق عقلی
 ییقوب بو سۇزلی مینجوق کیمی ساپا دوزدوم

اگر او یار منہ بیر گنجہ اولور مهمان
 بو جانی من دە آياغینده ائیلهرم قوربان
 شکایت ائیله مہرم بیر دە طالعیمدن اگر
 قبول ائیله سه قربانلوقا منی جانان
 یوخوم هراس اولومدن، هانی بلا قیلجی.
 دئیون گلہ منہ، بو باش قادایه دور قلخان
 یازوب قضا قلمی آدیمه غم و المی
 یئتر منہ ستمی چرخ تا واریمدور جان
 جهاندا اولدی منیم قیسمتیم غم و محنت
 نصیبیم اولدی منم روزگاردن هیجران
 سنین خیالیوه اؤز خانمانیمی پوزدوم
 سنہ گؤره ائله دیم ترک اؤلکه و ائیوان
 سنین یولوندا نه لر چکمیشم خدا بیلسون
 سانوم جفالریمی، سانماقی دگیل آسان
 نه چوخ بلالره دؤزدوم دندیم اورکده مگر
 وصالیوه یئتهرم دردیمه اولور درمان
 سنین منہ اورگین یانمادی تعجب دور
 گتوردی رحم منیم حالیمه زمین و زمان
 ندن قاپوندا منیم قوللوقوم قبول اولماز

نه قدر گر چکیرم جور، گۆرمرم احسان
 کیمه شکایت ائدیم کیمسه یوخ یئتهن داده
 کیمه الیندن ائدیم داد، یوخ ائدن دیوان
 اوڤرک یانار من اگر ناله ائیلهسم نه عجب
 اؤدون یاناندا گلور جوْشه سسلنور قازقان
 کبابی سیخه چکوب قوی اوت اوستونه یئل وور
 اگر سیز یلدامادی، من ده ائیلمه مم افغان
 هانی اؤلوم، اوتا وئرسین جزای خیر خدا
 اودور بو گون آتادان مهربان منه آنادان
 ائدر خلاص نفوسی قیود محنتدن
 اولور اوتینله یاقو استراحته اینسان
 منم که واله و ماتم همیشه سرگردان
 منیم مرادیمه هرگز دولانمادی دؤوران
 آسیلدی بؤر کیمه هیدجده مهره بو ایتام
 اولوب وطن منه دارالخلافة طهران
 عنانی الدن الوب گردش زمانه منی -
 بو شهره سالدی، بو شهری خدا ائده ویران
 متاع صبریمی قیلدی گول اوزلور تاراج
 بساط دینیمی بو قاره گۆزلور تالان
 تاراقی قوی یئره ای سؤودوقوم، خیالیم تک
 داغوتما کاکیلیوی، ائتمه تئلرون افشان

گۇگول قۇشى ائله يوب كاكيلون ايچينده لوا
 ترخم ائيله اونا لانه سيز دور اول حيوان
 صنم سن ائتمه بزه ك قۇى بزه ك انده طاوس
 گۇزل سن ائتمه گۇزون سورمه، قۇى انده جيران
 آياغه دور اۇزونى چۇخ بگنمه سون شمشاد
 اوتور يتره اۇزونو آرتوق اۇگمه سون ترلان
 بهار اييسى گلير ايستيري گۇگرسين گول
 قادان منه گله ساقى آياغه دور ساللان!
 سنين اينده گتور توبه دن انديم توبه
 آلوم چكوم باشا پيمانه، سئنديريم پيمان
 منه دئيرله اوركدن گول اوزلولر مھرين -
 چيخار، بو اولموياجاق حق بيلور يۇخى امكان
 ائوين دليئميه زاهد، منى او چاغ دانلا
 گۇرهن بو ساده لرى باده وئرمه ين ايمان
 بو گون منه قۇجاليق تا بيلور جفا ائيلر
 گۇروم كه پير اولاسان دور بالام گتور قليان

ساقى گتور. نندن؟ او مئى خوشگواردن
 مئى، هانسى مئى؟ او مئى كه يۇخى فرقى ناردن
 گلدى. نمه؟ بهار، گنديبدور. نمه؟ قرار
 جاندىور نجه؟ نزار. نندن؟ هيچر ياردن
 ائيلرديم آرزو. هارانى؟ طرف گولشنى
 گۆگلوبم اندردى ياد. هاجاقدان؟ بهاردن
 من چۇخ خوشوم گلور. نمه يه؟ بولبول و گوله
 من چۇخ بديم گلور. نمه دن؟ قيش و قاردن
 مطرب، بلى، بويورا من اولوم بير اياقه دورا
 نئلوم؟ آپار غمى! نه ايلن؟ چنك و تاردن
 قوشلار گئنه اوخور. هارادا؟ مرغزاردە
 ككليك سسى گلور. هارادان؟ كوهساردن
 شاهد، بلى؟ دۇنوم باشوا. خوب، سۆزون بويور
 فكر ائت. نه وار؟ دوشوبدور عمون خواب و خواردن
 نئيلوم؟ اياغه دور. نوله؟ گۆرسون عمون بويون
 اوتدا گۆتور نقاب، نندن؟ اول عذاردن
 ساقى گتور نه يى؟ بئله اول قانه دۇنموشى

وئ، بیر دادیم. نندن؟ بئله اول زهرماردن
 مطرب بویورگیلن. نئله یوم؟ ساز قیل نئی
 اوغلان چیقارد چغانهنی! هاردان؟ بوخاردن
 سن ده اولان معنی اوخی بیر نچه غزل
 گیزلینده؟ یوخ اوتانما چاغور آشکاردن
 سن ده بالام ترنمه گل دی. نه قیسم ایله،
 اچقادا؟ خئییر، قوزخماگیلن دی یوخاردن
 من سالمیشام الیمدن. نمهنی؟ مال و شووکتی
 من ال گوئورمیشم. نمه دن؟ ننک و عاردن
 من اعتنا یوخوم. نمه یه؟ قول زاهد
 قوزخی یوخومدور. کیمدن؟ رقیب حماردن
 هیچ اولدی اهل زهد. نئجه؟ بی ریا اگر
 قیلسا نماز، کیم؟ بیرسی چارواداردن
 ساقی دولان، دولانمایا، کیم؟ چرخ کجمدار
 دؤندرمه سال. کیمی؟ فلکی بو مداردن
 مطرب سوزون بویور؟ سن اول اللهیوین دانیش
 هانسی مقوله دن، دی گلن وصف یاردن
 دی یار. هانسی یار؟ منی خوار ائیله یین
 سیندیردی عهدی قویدی منی شغل و کاردن
 هیچ التفات ائیله مه دی؟ منکه گورمه دیم
 وجهی ندور؟ الیم اوزولوب جاه و جاردن
 گئت التماس ائله، ائلیرم رحمه گلمیری

گل ال گوٲور. منیمکی گنجوب اختیاردن
عجزین ثمر یوخی ائلهمز عجزه اعتنا
آهین بیلوب حذر ائلهمز آه و زاردن
خوار ایتدیلر کیمی؟ منی. کیملر؟ گول اوزلولر
جور ائتدیلر نهقدر؟ گنجوبدور شماردن
وار خاطیرینده؟ هانسی؟ او گون گنتدوق ابهره
ابهرده قالمادوق. نییه بس؟ اضطراردن
واردور یادینده؟ هانسی؟ گندنده ملایره
من صؤحبت ائيلهديم نمهدن؟ باغ و ناردن
بیر سؤز دئیوم؟ بویور! منی خوار ائيلهدی غرور
سالدی منی بو کبر. نهدن؟ اقتداردن
یوخلوق نه پیس اولور. بلی مفلس خسیس اولور
پولسوز باخار نگارینه. هاردان؟ کناردن
من شکوه ائيلهرم گئنه کیمدن؟ رقیبدن
من ایستهرم گله گئنه. کیمدن؟ نگاردن
کیم واردی؟ نشیلیرن؟ دورا قلیانی دولدورا
کؤگلوم گئنه آلیشدی. نمه یچون؟ شراردن
ساقی، بلی؟ قادان من ألوم. الله ائتمه سون
قورتار منی. نندن؟ بو غم و انتظاردن
واللهی چیخمیشام نمهدن؟ صبر و تابدن
باللهی دویموشام. نمهدن؟ بو دیاردن
باخ گور قوجالمیشام. نه سبب؟ جور چرخدن

طاقت يۇخوم. نچون؟ ستم روز گاردن
 دوشدوم. هارا؟ بۇرا. هارادور؟ بو بلالى چۇل
 دۇر دۇت اليم چىخارت. هارادان؟ بو دياردن
 سن بو دياره گلدون اۇزون؟ يۇخ گتيرديلر
 دئ كيم سنى گتيردى؟ سۇرش هوشياردن
 مطرب گتور نئىي! نئىي نئيله يوم؟ حنكايت ائت
 كيمن دنئوم؟ تھمئن و اسفندياردن
 جمشيد نۇلدى؟ نوش ائلهدى، مرگ جاميني
 كاووس نۇلدى؟ يۇخ خبر اول شھرياردن
 دئ كيقيا د وئردى فلک باده شۇوكتين
 كيخسروى؟ او گلমেدى ديشره مغاردن
 دئ نۇلدى زال؟ اۇلدى. كيم اۇلدوردى؟ روزگار.
 رستم ننج اولدى، قالدى قولى كارزاردن
 رستمده اۇلدى؟ اۇلدى. عجب؟ ايستمز عجب
 چۇخ يىخدى. كيم؟ سپهر بوتون تك سواردن
 سهراب نۇلدى؟ سۇكدى اوتين قارنيني فلک
 بهرام نۇلدى، گلমেدى هاردان؟ شكاردن
 بهمن هانى؟ يئدى اوتى. كيم؟ اژدر اجل
 قارون ننج اولدى؟ قالدى آد اول نامداردن
 اسكندر اۇلدى؟ اۇلدى بلى گئتىدى ظلمته
 دارا ننج اولدى؟ گئچدى بو محنتلو داردن
 هر كس اولور اۇلور. نه بابا باشيوه قسم

قالماز بیرری دیری بسوای کردگار دن
 دی من نجه؟ مگر نجه سن؟ مایل فرار
 بهبه نه فایده. نمهدن؟ بو فراردن
 بیل بو فلک ییخار. هارانی؟ شمس العماره نی
 قویماز، نمه؟ اثر. نمهدن؟ اول تالاردن
 بیلدوم. نه یی؟ وفا یوخ ایمنیش. کیمده؟ دهرده
 دونیا بعید ایمنیش. نمهدن؟ اعتباردن
 ائتمه اعتنا داخی. کیمه؟ بو یار و یولداشا
 گت کس طمع داخی. نمهدن؟ دوستداردن
 گویا نولوب؟ تو کندی. نمه؟ عؤمر نئیله یوم
 گویا خبر یوخون؟ نمهدن؟ کار و باردن
 نولموش؟ گلوب قباقه منه بیر اوزون سفر
 هرگز خلاص یوخ. نمهدن؟ بو گذاردن
 ای وای کول منیم هاراما؟ باشیمه. نییه؟
 من دالدا قالمیشام. نمهدن؟ همقطاردن
 یولداش! بلی؟ قادان من آلوم. خوب سؤزون بو یور
 دور اول ینتیک هارا؟ یولا. کیمدن؟ چاپاردن
 مطرب ایاغه دورا سؤله فرمایشون ندور؟
 سسلن اویات کیمی؟ منی خواب خماردن
 بیلن نه وار؟ نه وار؟ منه واضح اولوب مثال
 معلومدور منه. نمه؟ شامیم نهاردن
 ظاهر ائدر. نمه نمهنی. کوزه اوز سؤیون

بللی اولور. نمه نمه دن؟ ایل بهاردن
 دور ای ندیم یوخلاما قویماز. بویور نندیم؟
 دولدور گتور بو کاسه نی. هاردان؟ تگردن
 یئتدی سحر سروش گئنه ائپله مه خروش
 ای فرق وئرمه میس. نه بی؟ هیوانی ناردن
 ساقی بالام. بالام نمه؟ بسدور یورولمادون؟
 آخر توکتا باش اوسته. اویان بو خماردن
 گلمز خوشون مگر نمه یه؟ آز دانیشماقا
 چیخماز باشون مگر. نمه دن؟ اقتصادن
 بسدور اولان مغنی؟ نولوب، ایستیرن نوله؟
 یات. نولدی؟ یاتدی خلق، گنجه گنچدی یاردن

كيشى عيالىنى انودن چىخار گرک وورسون
 اوشاق اگر سۇزه باخماز قولاقنى بۇرسون
 خبرده وار كه ائشيكدن گلنده اۇز ائوينه
 خبر وئره اولاداخل، اقلأ اۇسگورسون
 يولا گئندده گۇتوردى ايتى، اتى ميندى
 ايتى مرسلهيه، اتى يواش - يواش سۇرسون
 داداش بو نفس كۇپكدور اوئى بئله اۇرگت
 كه كوشگورنده گئده، سسلننده دۇر، دۇرسون
 بئله ادام هانى اويدورماسين اوئى شيطان
 ائله كيشى هانى نفس خبيشى اۇلدورسون
 بۇلار نهدور دئيبيرن هيدجى، دانيشما بو گون
 كيشى اودور اوزونى قيرخا، بيقلارين بۇرسون
 بو سۇزلىرى دئمهدى ياي توكندى قيش گلدى
 هر اول كسين كۇمورى اولسا كورسونى قۇرسون
 من اوز رفيقيمه بير گون دئديم اوزون قيرخما
 قۇجالميشان اجوشوب ايستهدى منى وورسون

گۆڭلیم دۆتولوبدور بیر یوخ دیل بیلن اولسون
 آچ بو قاپونی منزله شاید گلن اولسون
 بس آغلادیم اولدی جیگریم قان، یئتور الله
 بیر کس گۆزومون یاشینی اوزدن سیلن اولسون
 یولداش منه چوخدور دولانوم عالمی شاید
 بیر کیمسه تاپوم دردیمه درمان قیلان اولسون
 اوخ هر نه ایتی اولسا، گمان ائیلهمه شخصین
 دونیاده شماتت کیمی باغیرین دلن اولسون
 الله بو شهین بختی دؤنوب تختی دولانسون
 موشگول بونین عهدینده دوداغی گولن اولسون
 ای مایهسی، آز چوخ ائلهمه ناله و فریاد
 سن دردیوی دی، بلکه دواسین بیلن اولسون

ای دوست من، بویوردوقووه قویمیشام بویون
 گر ایستیرن بو کۆینگى مندن بویور سۆیون
 گر قوللوقا قبول ائدن اول حلقه، بو قولاق
 وۇر، ائیلیرن اسیر، او زنجیر بو بویون
 افسوس آیریلیق اودینه یاخدی جانیمی
 گئتدی او نازنین اوزونى گۆرمه دیم دویون
 بیر گۆزلىر آلا، بالا جبران ایچون گۆگول
 ناله چکر نجه بالاسیچون ملر قویون
 ساقى منى غم الدن آپاردى ایاغه دور
 ساللان گله قادان منه، گۆرسون عمون بویون
 دۆنیايه اۆیمادیم من او چاغدان که آنلادیم-
 محض خیال لذتینی، ایشلرین اویون
 بو هیچ و پوچ مرحله دن گئچدی هیدجى
 یۇمدى گۆزون قیامته قويدى قالا تویون

نئجه من آغلامایوم چکمه یوم جیگردن آه
 که هیچ و پوچیله عؤمر عزیزیم اولدی تباہ
 اگر جهالت ایلن روزگاریم اولدی هدر
 بو گوڭون نه فایده سی حالیمه تاسف و آه
 نه قدر یئرلری گزردوم مگر تاپام بیریسین
 منی حقیقت مطلبدن ائیله سین آگاه
 یولون نیشانینی آلدیم سراغ هر کیمدن
 دانیشدی گؤردوم اؤزومدن بتر اوئی گمراه
 نه بیر دلیل و نه بیر ال دوتان نه داده یئتن
 آدام کیمه آپارا چاره سیز قالاندا پناه؟
 هارا گئدوم، نه ائدوم، دردیمی کیمه دانیشوم؟
 گیج اولموشام، من، اؤزون دوت الیمدن ای الله
 سنه گتیرمیشم، اوز، گل منی باغشلا بو گوڭون
 قوجالموشام اگر ائتدیم جوانلیقیمده گوناه
 یقین اؤزیله قاچور هیدجی خدا سندن
 گئچیر فانه لا یستجیب دعوی لاه

صنم سنین اوزیوی اؤخشادوم اگر آیه
 جفا اولور سنه یوخ آی ایچون بئله پایه
 جفا چوخ ائتمه مگر سالماقا بلایه منی
 سنی دؤغوبدور آنان پرورش وئروب دایه
 او گون که بیر گؤروشه دینیمی سنه ساتدوم
 بو گونده بیر اؤپوشه جانی قویموشام مایه
 من اول کسم که همیشه وفا یولوندا منیم
 دگر آیاغیمه داش، باشیما گلور قایه
 دؤزن بلایه منم هیدجی منیملن غم
 گزر همیشه نئجه شخصلن گزر سایه
 گلور خوشی منه بیر پاره‌نین بودور جهتی
 که باغلامام اوزومه هیچوقت پیرایه

کیمدور دئیہ اول شوخ گول اوز قوتچہ دوداغہ
 قیش گیتدی، بهار اولدی گلوب گول گئنه باغه
 جانا چمنه چک طرب و عیش بساطین
 قربانین اولوم حجره خلوتده هاچاغه؟
 صوبحون دمی گول موسمی نوروز هواسی
 ناز ائتمه قادان جانیمه ساقی دور آیاغه
 بیر چیگه او مئی دن که دیریلدر اولونی تۆک-
 پیمانہ یه، گل سین بو قوجا بلکه دماغه
 یوخ تاب دیزیمده چکیلوب نور گوزومدن
 آرتار ایشیقی گر تۆکه سن یاغ چراغه
 گویچک منه حقیندور ائدن ناز، چتیندور-
 ترلان ائده راضی اوزونی صوحبت زاغه
 گه- گه بو قوجا عاشیقیوه ائيله نوازش
 قوی خلق دئسون ککلیک اولوب یار کلاغه
 آل بیر گئجه اوز قوینووا جانا بو قوجانی
 تا صوبح قوجاقینده جوان دورسون آیاغه
 ای ترک سنین تفللریوه طارم و خلخال
 قربان اول اول خالیوه تبریز و مراغه
 سردار موید آجوقی گلسه بو سوزدن

پاره اندرم بو ورقی ساللام اوجاغه
 ارباب صفا قوتچه کیمی اوزلری گولسون
 گلسون پیس آدام یوتجه کیمی بوینی اوزاغه
 بس پیر مغانه گله انتدیم که نه وقته
 رنجور و گرفتار غم و غصّه و داغه
 اولسایدی حقیقت منه معلوم بووردی
 بیهوده دیزین قوْجمه اوزین سیخما بوْجاغه
 ای خام بو سوودانی هوس ائیلهمه اولماز
 انباری تۆکن توْبره یه، دریانی چاناغه

تعجب انیلیرم ای سۇدوقوم، سنى الله
 نه قدر خوش يارادوبدور علا و جلّ آله
 قیلوب جلالینی ظاهر سنين جمالینده
 فما اجلّ و ما اعظم جلال الله
 صنم سنى گۇرن اۇزگه گۇزللره باخماز
 يقيندور ائتمه يه جاق جیلوه گول يانیندا گياه
 منم که دوست يولوندا جفادن انجیمرم
 نه چونکه مذهب عاشیقده اینجیماقدی گوناه
 دئییرله گئتمه محبت يولوندا زحمت وار
 منیم یانومدا تفاوت یۇخی گدا ایله شاه
 گول اوزلره گۇره خوار ائتدی ھیدجی اۇزینی
 جهاندا ایسته مەدی اعتبار و عزت و جاه

باغیریم ای دوست دۇنوب آیریلیقیندان قانه
 پس هاچاغ آیریلیق ایامی یئتر پایانه
 گر یازوم آیریلیغون شرحینی سیقمز قلمه
 گر سانوم درد و غم و غصه می گلمز سانه
 هر نئجه درده بو اتمیدیله تابلاشدی گوگول
 کیم یئتر وصلیوه، درد یئتیشور درمانه
 اوتا ووردی اؤزونى بلکه یئتیشسین سنه جان
 اوت دوتوب یاندى نئجه شمعه یانار پروانه
 اوزیوی ایسته دی هر کیم گۆره گۆردی اؤلومون
 وصلیوه ایسته دی هر کس یئته یئته دی جانه
 سنین اوتیدیه ائدیم اؤزومی دریایه
 الیمی دوت دوشوب عؤمروم گمیسی طوفانه
 سسلرم داده یئتن یوخ باخارام اطرافه
 نئجه تک قالدی قویون چۆلده باخار هر یانه
 گونوز اولدی گنجه هر قوش گئدر اؤز لانه سینه
 گون باتان چاغی مگر من که یوخومدور لانه
 گاه ککلیک کیمی مسکن ائله دیم کھساری
 گاه بايقو کیمی منزل ائله دیم ویرانه
 اوزدوم اؤز جانیمی تا باش چیخاروم بیر جهته
 پوزدوم اؤز وضعیمی تا ایش یئتیشه سامانه

منە بىر گىلمەدى رحىمىن سىنىن اى دوست عجب
 منىم احوالىمە ياندى اورگى بىگانە
 اوزون انصاف وئر اى دوست اگر اوزگەرە
 من ائدىم شكوه اليندن يئرى واردور يا نه؟
 نئجهسن ايمدى دئيوم اوزگەيە گىزلىن سوزومى
 ائدرم شرم گئنه لعنت حق شيطانە
 من سىنىن اديوه برک ائدىم او گون پىمانى
 من سىنىن ياديوه چكدىم او گئجه پىمانە
 سۇدوقوم تا سنى سۇدوم اليم ايشدن سۇبودى
 دوشدوم اولدوم كه دۇشوم اولدى نشان پىكانە
 من كه سئم دگىل اول قدرلر اينسان قۇجالا
 بىلمىرم شك واروم اوتوز بش اولوبدور يا نه
 گوزومون نورى گئدىبدور دىزىمىن قوتى بوخ
 باخارام گوزگويە، ساققاليمە دوشموش دانه
 سىنىن اى مهر و وفاسىز ستمون قىلدى قۇجا
 منى، دۇندردى اوجا قامتمى چوگانە
 منە ايران بو فضاىسيله دۇنوبدور قفسە
 منە تهران بو صفاسيله دۇنوب زىندانە
 گور ھاچاغدان سىنىن اردىندە جلاى وطنم
 بى مروت، نولا رحىمىن گلە بو وئىلانە
 سن منى خوار ائلەدىن من سوزى چىلپاق دئىيرم
 سن منە ظولم ائلەدىن آند ايچىرم قرآنە

كيمون عشقى منى چكىدى جَبَلِ حَمْرِينَه؟
 وئردى دىنىم كىمى سامانىمى كىم تالانە؟
 قَيْل اليندن گلەنى كىمسەنەدن باك يۇخوم
 ھەر نە بىلسن ائلە يۇخدور يىتتىش دىوانە
 دۇگورن - دۇگ، سۇگورن سۇگ، كسىرن باشمى كس!
 دۇزەرم چارە يۇخومدور گئدرم فرمانە
 رحمسىز از سەنە يالواردوم او گون، آغلامادوم؟
 دئمەدىم گل منى قايتارما گئنە طهيرانە؟
 اول خراب اولموشا گئتسەم گئدر الدن دل و دىن
 اول يىتخىلموشدا مەنە صدمە دگر ايمانە
 سىنەمە سادەلرین طەنەسى ھريان يىتتىش
 نئجە دعوادە گلور نيزە و اوخ قالخانە
 منى بىر كپرىگى اوخ قاشى كمان زولفى كمند
 گۇزى جادو سۇزى فتنە ائلەمىش دىوانە
 يىرىشى قازدور، اوخشار باخوشى آھويە
 گئدىشى ككلىگە بنزەر گلىشى ترلانە
 غمزە و غنچ دانىشماقى ايشى عشوہ و ناز
 سحر دور باخماقى گلەز بئلە زاد دۇورانە
 بو پرى چەرەيە عالم دئىير آدم بالاسى
 مەن كە ھەر نە باخورام اوخشارى يۇخ اينسانە
 اوزىبوى دوت گۇزوى، يۇم ائلەمە شەرى شوئوق
 اى گۇزى فتنە، بو گون خلقە سۇزى افسانە!

ایندی بیلدیم سنی گؤرمیش او گون اول کس که دندی
 تازه لوقدا گنه بیر تورک گلوب ابرانه
 اوزیوی ائتمه بزه ک خوار ائله مه طاووسی
 گؤزووه سورمه چکوب وئرمه آجوق جیرانه
 قاره گؤز سورمه نی نئیلیر، نییه زحمت چکیرن؟
 یوخ دئیهن کاکیل افشانه نه لازم شانه؟!
 گول اولور خوار اگر اوز گتیرن گولزاره
 سرو اولور مات اگر دوشسه یولون بوستانه
 کاکیلن بندینه ککلیک کیمی بند اولدی گؤگول
 سنسی الله محبت ائله او حیوانه
 گنجه گوندوز یولوی گؤزلورم آرام یوخوم
 گه اوتاقه گندرم گه چیخارام ائیوانه
 هیدجه کیمسه گندن یوخ که احتابه یازوم
 تیکمه یون گؤز یولا یوخ گلمه گیم اول سامانه
 بئله بللی اولور اولماز یئتیشاق بیر- بیرینه
 اولدی اومتید بو ناکامه بدل حرمانه
 او ییخیلموشده ندور سری تاپولماز برکت
 کیمسه اول کندده باتماز چورگی آیرانه
 بو سوزوم بعضیلره مشتبه ائتمیش غرضی
 دلی یه یوخسا ملامت ائیلهمز فرزانه
 گر من اوز درد و غم و غصه می نظمه گتیرم
 اوخویاندا در و دیوار گلور افغانه

سَپَرِ نَسِيمِ سحرِ عَطْرِ مَشکِ هر يانه
 مگر او يار چکر زولفونه گئنه شانہ؟
 گؤگل اوچوب قازالاق تک دولاندى هر يانه
 او گول اوزون ائلهدى زولفونون ايچين لانه
 صبا او دلبره دئ وورما تئلريوه تاراق
 داغوتما لانه سيني رحم قیل او حيوانه
 او گون داغولدى خيالم قاتيشدى احواليم
 که دوشدى گؤزلريم اول کاکيل پريشانه
 اورکلرين قوشونى صيد قيلماغا زولفون
 اوزونده دام قوروب خالدين سپوپ دانه
 صنم سنه گوره من دوشموشم بو احواله
 سنين خيالوه باش قويموشام بيابانه
 نولوردى سن ده اگر بير گلن منيم اوزومه
 قولاق آسان سؤزيمه، منتون قویان جانه
 بير التماس واروم گلمهسه اگر اجيقون
 معافدور دئيه هر نه دانيشسا ديوانه

اوزك هوس اندر اول گول كيمي اوزوندىن اويوم
 بويورگيلن گوروم آيا مرخصم يا نه؟
 بو آرزو سنه مومكون دگيل مگر اوله سن
 دانيشما پوچ دور اى هيدجى چكىل يانه!
 ادام كه اولدى طمعكار، سوز گلير اوزونه
 بلى طمعدن اولور هر نه گلسه اينسانه

دانیشما زاهد اگر سۆز ائشیتمه‌دیم سنه نه؟
 من اۆز خدامه گوناه ائتدیم- ائتمه‌دیم سنه نه؟
 خدا بهشت برینی وئروب، سنه منه نه؟
 سنین گمانیوه من کامه یئتمه‌دیم سنه نه؟
 نچون منی سۆگورن گئتمیشم کلیسایه
 دگیلدی کعبه نصیبیمده گئتمه‌دیم، سنه نه؟
 منه اگر دئدیلمر گل قیلاق دالیندا نماز
 باخوب صلاحیمه بو امره بیتمه‌دیم سنه نه؟
 دئدیم من ائیلهرم التفات دونیایه
 یئریتدیم اۆز سۆزومی یا یئریتمه‌دیم سنه نه؟

اوچاغى اوتلا بالام، آش پيمشز اوز - اوزونه
 هر اول سؤور اورگى آش توتون گندر گؤزينه
 جهان مثلده دگيرمان، فلک اونون داشى
 ادام كه گيردى دگيرمانه توز قونار اوزينه
 بيم، ستم ائله مه خلقه، رحم قيل اوزيوه
 او كس كه ظلم ايدر اوزگه يه، اندر اوزينه
 هر اول گنچى كه ووراردى قوينلارى گوردوم
 چوبان آقاجين اتوب گلدى دگدى بوينوزينه
 يالان دانيشما، دغل اولما، خلق ايله يول گنت
 يئتير مرادينه اول كس يولون گندر دوزينه
 اگر تاپولسا وفا بير نفرده قدرين بيل
 بو بير نفر او وفاسيزلرين دگر يوزينه
 مضايقه ائله مز هيدجى نصيحتده
 ولى نه فايده يوخدور قولاق وئرن سؤزينه

اۇزون خيال قیَل انصاف ائله سنی تارى
 اولوبدى ترك قیلا یار بی جهت یاری
 گله یوخوم نییه ای دوست مندن آیریلان
 گلوب گئندنه منیم حالیمی سۇروش یاری
 مگر چیخوبدی یادیندان گئندنه زجانہ
 چیخوب گلنده اول گونده کی ائوه ساری
 او سۇزلىرى دانیشوردوخ، قباچه گل محمد-
 او خادمیم که سۇرردی قباچه ماللاری
 گئنه او گونلر ایچون شاد اولوب منیم گؤگلیم
 قرار و طاقت الیمدن چیخارتدی افساری
 اوجالدى شاه خدا بنده تک منیم آھیم
 منارہسی کیمی قۇوزاندى ناله و زاری
 کیمین یانیندا شکایت ائدیم احبّادن
 سالوبدی یار گۇزوندن منی اندوم زاری

اول کیم آپاردی قیشی، گتوردی بهاری
 قیلدی بدل سبزه و گوله، بوز و قاری
 کیمسه که یوخ یئردن عالمی ائیلهدی وار
 قدرتی واردو گننه یوخ ائیله به واری
 بو نه عجب دؤندوره وصاله فراقی
 لوطف قیلوب گؤندره گله او نگاری
 اول که نه قدر آغلادیم او مهر و وفاسیز
 ائیلهمهدی التفات بیر مننه ساری
 عارضی گول قدی سرودور ممهسی نار
 سرو آغاجیندا کیم گؤروب دور اناری
 گلدی باشیمدان چیخاردی عقل و شعوری
 گئتدی اوزکدن آپاردی صبر و قراری
 اویما بو دونیایه یوخ وفا و بقاسی
 چوخ کیشینی اؤلدوروب ائوینده بو قاری
 اؤل کیشی به جان فدا که وئردی طلاقین
 بو دوه دن یومدی گؤز، گؤتوردی مهارى
 ائیلهدی مولایه جیلوه باغ فدکده
 گل منی آل مالک اول تمام دیاری
 شاه دئدی گنت ایراقه گلمه یاقوق من

ائیلەمرم اختیار سن کیمی یاری
 من سنه آنلاتمازام گئت اۆزگەنی اۆیدور
 ائتمیشم اوچ یول سنین طلاقیوی جاری
 کیمسه که گۆگلونده یوخ محبت حیدر
 طاعتی اولماز قبول درگه باری
 حقه علی دور ولی که حشر گونونده
 قیسمت اندر کائناते جنت و ناری
 اوز گتیروب هیدجی بو گون سنه مولی □
 واسیطه اول سن اونو باغیشلایا تاری

یاراشماز اۋگماقا بیر کیمسنه مگر تارى
 نئجه وار ائتدى يۇخى، يۇخ ايدر گئنه وارى
 تمام خلق يئر و گۆگده جن و انس و ملك
 اولور هلاك مگر ذات حضرت بارى
 قضاى حقه رضا اول بو گون ازل گونده
 خدای هر نه مقدر ائدوب، اولور جارى
 ايشه كه ال قۇياران اۋگده الله آدين آپار
 دولاشمايا سنه شيطان و يار و انصارى
 داليجه سالماقا اولاد آدمى بو شقى
 گئدر داليجه بو خلقين اينده افسارى
 اۋزون گۆزتله بالام نفسدن اگر غفلت-
 ائدن، چكر سنى كم كم جهنمه سارى
 قاپار گلوب گئندى ايت كيمى مرسله بوتى
 يئتر كۆپك كه آچيق قالدى خلقه آزارى
 هر اول كه بوش دولانور چوخ يئير ياتار آرتوق
 دوتار هر اينه دوشمن بو اوچ كسى تارى
 قارين قولى ائلهمز بندهليق خداونده
 اولور اۋكوز كيمى فضل و كمالدن عارى
 كس اۋزگه يه ال اۋزاتماز گر اولسا ناموسى

کیشی دل اوزگه یه اچماز اگر اولا عاری
 خدایه شوکر بو نامرد خلقه بۇرجوم یۇخ
 قولاقینی کیشی نین بۇرجدور اندر ساری
 سن ائتمه دان بۇیوک نعمتی بیلور قدرین
 فقیر و مفلس و رنج و تعب گرفتاری
 سۇیوق تۇکنمەدی گۆل بیتمه نۇلوردی گننه
 گلوب بهار آپارسایدی بو قیش و قاری
 فغان که حسرتی قالدی اۆرکده هیدجین اول -
 سۇیوق بۇلاقلاری، باشی دۇمانلی داقلاری

دوشدی بو گول اندامین تا باشیمه سئوداسی
 دونیا منه اوز قویدی هنگامه و غوغاسی
 بو شوخ پری چهره، آشوب سالوب شهره
 اول غمزّه جادوسی، اول نرگس شهلاسی
 بو دلبر بی مهترین آخر هوس عشقی
 قیلدی منی بو شهرین دیوانه و روسواسی
 قیلمیش منی بیر گول اوز آواره عجب بیلمور
 من تک دگیلم بئش یوز وار عاشق شیداسی
 وئردی بو بت چینی تاراجه دل و دینی
 اول طرّه مشکینی اول عارض زیباسی
 اول سونبول افشاندور یا زولف پریشانی
 اول سرو حراماندور یا قامت رعناسی
 من گۆز گۆتوروم اوتدان دونیایه گۆره، حاشا!
 دونیایه برابر دور بیر لحظه تماشاسی
 بو داغلارین اولدیک بیز فرهادیله شیرینی
 بو چؤللرین اولدوق بیز مجنونیه لیلایه
 ای رشک پری، عشقین گر یاخدی منه جانی
 شمعون اودونا یانسون پروانه نه پرواسی؟

اۆز یاریوی اینجیتماق جانا جهتی نولسون
 مندن اوزیوی دوتماق آیا نوله معناسی
 قوش تک اوزگیم اؤچدی زولفین تئلینه دوشدی
 سالدی منی بو دامه اول دانه تمناسی
 اگدی منی یای طوری گول اوزلولرین جوری
 نئیلیم فلکین دؤوری بو اولدی تقاضاسی
 بو خوش عملین زاهد اولسون اؤزیوه عاید
 دی هر نه دئین کیمسه سنله یوخی دعواسی
 ساقی الیمی دوتسا وصله یئتهرم یوخسا
 یوخ فایدهسی شخصین اؤز سعی و تقلاسی
 بدبخت گونی قاره بو عاشق آواره
 نه آخرت و دینی نه ظاهر دونیاسی
 کیمسه تانوماز من تک بو گوهر ناپاکی
 اول صورت نحسی تک باطلدور هیولاسی
 چوخ دانلاما قوی گئتسون، بخت بئله دور نئتسون؟
 نومید دگیل یئتسون فریادینه مولاسی

دور بالام صوبج ياووخلاشدى گلور زنگ سسى
 قافله دوشدى يولا سن ده يهرله فرسى
 بو هامو آرپا- سامانى هدر اتتدپون نه گونه
 بسله يوب بير بئله قوللوق ائله دین اولدى بسى
 كۆپگى باغلا بالام قاپمايا گر بعضلى
 لازم اولدى قاپا، بۇنوندان او چاغ آچ مرسى
 منى سيمرغ سحر سسلدى كای قاف قوشى
 آچ قیچین، باغینی وور بیر- بیر، سیندیر قفسى
 بو هامو گولشن و گولدن خس و خاشاکه گؤگول
 باغلاما، همت ائدوب، اوتلا بو خاشاک و خسى
 ساغر و سادیه قورشانما، جوانلیق هاچاغا
 آنلامزلیق نه قدر، بوشلا هوی و هوسى
 سئودوگوم سؤگمه منى، حق سنى دوزلو يارادوب
 سنى هر کیم گؤره سئومز اورگی اؤزگه کسى
 ای اوزى شمع شبستانیمه، پروانه صفت
 سنين عشقنده يانار هيدجى چيخماز نفسى

اول رضا قیسمته، وار حکمتی آلاھین ایشی
 اول که دؤندوردی قیشا یایی، اندر یای قیشی
 هر نئجه هر نه مقدر اندوب اولسون اولاجاق
 وئر رضا حکم قضایه آچ اوزوندن قیریشی
 چونخ تلاش ائتمه تلسمه ایشه قوی وقتی گله
 ینم وئريلمز قوزویا چيخمييا اغزينده ديشی
 باغلانوب وقتینه هر زاد، نئجه کیم باغ اییه سی
 مدت ایستر که ائده منی اوزومی، نئی قمیشی
 خلقه آزار ائدن، خلقدن آزار گؤرر
 من ایشیم خلق ایله چونخ، خلق منیمله نه ایشی
 یول گئندنه یئرہ باخ یاخشی دگیل نخوت و ناز
 گلور آلاھ آجیقی منع قیلوب بو یئریشی
 عورته شخص گر کمز دئیہ گیزلین سؤزینی
 نهی اولوبدور ائله به مصلحت عورتله کیشی
 زاهد و ساده و سالوسه وصیت ائله ماق
 اوئا بنزه ر که آدام تاپشورا قوردا چپیشی
 هیدجی هوشیوی ییق باشیوا چونخ یاوه دنمه
 پایه توخماقی بئله گوپسه مه قیران کیریش

قۇجالىق اگدى منى دور قاداى آلوم ساقى
 عۇمردن بىر نىچە گۈندىن دگىل آرتوق باقى
 دىش دوشوب، بىلە بوکولوب، اوز قىرىشوب، باش آغاروب
 نىچە كىم قار ياغار قىشدا آغار دور داقى
 هوشىمى باشدان آپار حالىمى زولفون كىمى پوز
 دوه مست اولدى يوك آلتىندا گلير اويناقى
 من دايانام گندرم عشق و محبت يولونى
 گزرم بو چولى هر يان اوجانى آلچاقى
 وارخبرده كه آدام بى زادى آختاردى تاپار
 باغلاديم من بو اميده بىلیمه قورشاقى
 سالک عارفه اوز حالىمى عرض ائتدیم او گون
 دندیم اول دوست گورن مومکون اولور گورماقى
 دندى آچ باخ گوزبوى يۇخسا يىتوبسن كامه
 ناتى آچما بو سوزون ياخشى دگىل چىپلاقى
 چوخ سوزون صرفه سنونچون يۇخى اصرار ائلهمه
 اى دماغى قورى، بىنىنى بالا، دار قورشاقى
 دىليوى ساخلا سنى وئرمه يه آخر اولومه
 اولومه وئردى بو سوزلر نىچە شىخ اشراقى
 حق بويوردى بو سوزى، دۇغرى دندى، ياخشى دگىل
 سرى ظاهر ائلهماق، ايمدى اودور بىيراقى

کیم یوموم آغزیمی، اول سؤودوقومو اؤخشاما قوم
آیری وقتہ قالا، یار باقی و صؤحبت باقی
هیدجی عشق طرینامه سینى یازدی بو گون
چولقادى عیش و فرح دفترینه اوزاقى

جهاندا ايستەمەدېم جاھ و منصب و مالى
 دئدېم اورك اوزىنى اوزگەدن اندېم خالى
 بو بېنوايە طرف دوست باخمادى بېر يول
 گۇگلدە قالدى قمو آرزو و آمانى
 ھانى رفيق اونا غصەمى قىلوم اظهار
 ھانى طيب اونا دردىمى اندېم خالى
 منە دئىيرلر سىنن نىتون دگىل خالص
 تلاش و سعى يۇخون، ھمتون دگىل عالى
 دوغور دئىيرلە ولى گر آدام ايتىردى يولى
 يانار دماغى، دوشر شوقدان سۇيور دالى
 بلى بو بختى دولانموش بوجور چىخوب پىشىگى
 نئدە بو اولدوزى يانموش بئلە گلوب فالى
 سۇزون قۇلاقە آسان يۇخ عجيب يۇخ جھتى
 مگر عمامەسى پۇزقون، يۇغون دگىل شالى؟
 سۇيۇخ دانىشما دئمە ياوہ هيدجى گئت دۇز
 او كس كە لاف محبّت وۇرار بودور خالى

اوزونده دامدور اول زولفی، دانه دور خالی
 یاخوب گؤگول قوشی گورجک قاریشدی احوالی
 تنک دوڤداقلاری قتیماق، آغزینون سوئی بال
 بو شوخ بیر یتره قتیماق ایلن قاتوب بالی
 یاخوب بو قونچه دوڤداق لاله تک منه جانی
 اگوب بو قدی الف، دال تک منه دالی
 اگر بو ترک منیم گؤگولومی آلا الینه
 باغیشلارام تنلینه اردبیل و خلخالی
 بو رزوغارده ای سنودیمگ یوخون ثانی
 مقدمن هامو گؤیچکلره، یوخون تالی
 گوزوم یولیندادور ای گوزلرین قاداسی منه
 مگر گلن سنه اوز دردیمی اندیم حالی
 گوزوم سارالدی کؤکی انتظار تا هاچاغا
 توکندی عؤمر، اوپرک اولدی غصه پامالی
 صنم سنی سینادوم گنت وفا و مهرین یوخ
 دنمه کی شوخ و پری اوزلرین بودور حالی
 حیف بو عؤمر عزیزه که ونچسیز گنچدی
 هانی منیم کیمی مغزی شعوردن خالی
 من اول کسم که نه دونیاسی وار نه آخرتی
 نه فهیمی وار نه کمالی نه ملک و نه مالی
 خدا بیلور که محبت یولیندا هیدجلو
 بئلی بوکولدی قوجالیدی، آقاردی ساققالی

چىخدى جانانيم اوتاقدا جيسمدن جانيم كيمي
 گئتدى جيرانيم اليمدن دين و ايمانيم كيمي
 گئچدى يئل تك من باخاردوم يئل داغوتدى چيگنينه
 عنبر افشان كاكيلن حال پریشانيم كيمي
 سسلهديم هان اي محبت سيز بت نامهربان
 گئتمه گل سيندرما عهدى قلب ويرانيم كيمي
 دۇندى اوخ تك غمزه سين تند اندى تۇكسون قانيمى
 قيرميز انتدى عارض گولناريني قانيم كيمي
 قيلميشام چوخ باغ و بوستانى تماشاشا گۇرمهديم
 بو اوزى گول، اغزى قونچه، زولفى ریحانيم كيمي
 باشيمه دوشدى هواسى قالمادى هوش و حواس
 قوم و قارداشى فراموش انتدیم اوز جانيم كيمي
 گۇز گۇتوردوم نام و ننگ و عار و جار و جاهدن
 ترك قیلدیم ملك و مالى باغ و بوستانيم كيمي
 من يازاردوم نئچه مدت دين و دانش دفترين
 دين و ايمانى آپاردى اوغرى ديوانيم كيمي
 چوخ ولايتلر گزوب هر قيسم گۇردوم نازنين

گۆرمه ديم نامهربان اؤز يار و جانانيم كيمي
 دؤغروسى عشقونده جانا غصته و غمدن سئواي
 من كه بير زاد بيلمه ديم، بو درس عرفانيم كيمي
 اى محبت سيز اليندن داد، قىلدون هيچ ياد
 من واروم بير عاشيقيم بو مات و حيرانيم كيمي
 كلهم اوتلاشموش، توكو قوز گوزلر يمدن سو آخار
 سينه دولموش سسله نور بو الدهه قليانيم كيمي

گۇرون بو قاش و گۇزى قاره شوخ جيرانى
 سالوب داليجه منى گزديرور بيابانى
 او چاق خيالىمى پوزدى كه يئل اسوب دگدى
 داغوتدى چيگنينه اول زولف عنبر افشانى
 اوزونده خالىنى گوردى بلايه دوشدى گۇگول
 بلى اوزونى سالور دامه قوش گورر دانى
 خيالىمى داقودور حاليمى اندر قاتوشوق
 دوشنده ياديمه اول كاكل پريشانى
 صبا او سئودىگيمه سؤيله تئليرين تاراما
 تاراقى آما اله سالما وحشته جاني
 يارالو گۇگلومى جانا بو قدر اينجيتمه
 داغوتما زولفوى دولدورما باغريمه قانى
 نجه بو مغبچه اويدوردى عقليمى آخر
 چيخاردى دينيمى الدن آپاردى ايمانى
 من اولموشام قوجاليق حالتمده قولچاق باز
 دئيبن گله بو تماشايه شيخ صنعانى
 منه دئييرله كه سن ايشلرينده مختارن
 هامو دئيير پيس آدامدور اگر دئسم هانى؟
 دئمم اراده اوزيلن دگيل ايشيم آما

دگیل اراده یه لازم اراده ثانی
 بیل ای بالام بو دگیل جبر، جبر باطل دور
 بیلن بیلور بو سۆزین یوخ منیمچو نقصانی
 بلی آدام اؤز ایشینده اوچاغ اولور مختار
 باشاردی ائتدی اؤزوندن ایراق امکانی
 بو گون بیرى ائده بیلمز خلاف دیرناقجا
 ایشینده هر نئجه اول گون یازیلدی فرمانی
 بو نکته لی دانیشوق اؤخ کیمی باتار جانہ
 اؤزون کنارہ چکه کیمسه یوخدی قالخانی
 بو چؤلده آزدورور آدم بالاسینی شیطان
 مگر که ساخلیا پروردگار اینسانی
 صباح و شام اندر هیدجی دعا که خدا
 اولن زمان ائده اوندان ایراق شیطانی

گۇگول چىنخار باشدان بو خام سودانى
 سىنن الين چاتماز دَرَن او هيوانى
 چىيىن قاپا بىلمز شكار شهبازى
 تۇيسوق تاپا بىلمز مقام ترلانى
 نئجه دَرَر شيل ال، آغاجدا آلمانى
 چولاق دوتار هاردان قاقاقتا جيرانى
 دوتاندورور هريان هميشه سرگردان
 داليجه بو صُورَت من هيولانى
 بو حوردور چىخميش جهانن جنتدن
 فرشته دور گنيميش لباس اينسانى
 آپاردى بىر گۇرچك بو گۇزلىرى گۇيچك
 اور كسدن آرامى، اليمدن ايمانى
 منى اوموز دوردى او دانة خالى
 بلى گندىر هوشى گۇرندە قۇش دانى
 عجب دوچار اولدوم اسير و خوار اولدوم
 خدا خراب ائتسون بو شهر تهرانى
 اتاللا هريان اونخ گنچوب گنديم يول يوخ
 دوتوبلا هر سمتى، كسوبلر هريانى
 آياغه دور ساقى، بو درد و غم چاغى

جهان دگیل باقی، بو عؤمردور فانی
 بو کنج محنتده داروخدوم البته
 اندر گننه گؤگوم هوس گولوستانی
 فلک منی آتدی قیراقه هیدجدن
 قاییتماقا یوخدور او کنده امکانی
 گول اوزلولر وصفین بو عاشق مسکین
 همیشه بولبولدور گولون غزلخوانی
 گلوب بو بیماره، اوزون ائله چاره
 اولور منیم دردیم سنونله درمانی
 ساقالمادی داغ گؤگول، گل ای ساقی
 الیندن اول جامی آلوم وئریم جانی
 او چاغ گئچدیم من بودار دونیادن
 هر اول که عاشیق دور اوخور بو دیوانی

به بهارین گئنه گلدی یئلینین هممه سی
 قیش گنچوب گئتدی او قار و کلک و دمدمه سی
 اولدی بییرام آعاجلار گول آچوب قوشلار اوخور
 هانی ساقی او گول اوز آغزیمه اولسون ممه سی
 باش قویوب خلق بیابانه اوشاقدان بویوگه
 کیشی سی، عورتی بییر یئرلی سی عبد و امه سی
 ای که دونیانی اوگرسن بگنوبسن نه یینی؟
 دئی گوروم یاخشیدور آیا بو خرابین نمه سی؟
 دولت و سلطنتی جاه و جلال و بزه کی
 نعمت و عزتی بییر آراپایا دگمز همه سی
 هیدجی هاردا تماشا هار اول قاره گونون
 اوننی چوخندان انوب میخده آسولدی کمه سی
 بو سولان گولشنی غم دوشگوننی یانمیش جیگری
 صویح و آقشام دعاسینده بو دور زمزمه سی
 اهل تفریش ایا کاش که سینسین قلمی
 خلق تبریز همیشه ایتی اولسون قمه سی

قیلدی منی تازەدن بیر گۆزی شهلا دلی
 بولبول شیدا کیمی بیر گول حمرا دلی
 مذهبی آتدوم خدا اولدوم عجب بت پرست
 ائیلهدی من کافری بیر بت زیبا دلی
 قیش عبث اولمادی چؤللرین آوارهسی
 قیلدی او بیچاره‌نی عشوه لایلا دلی
 کیمسنه بو عالمین اولمادی دیوانه‌سی
 بیهوده بیجا مگر اولدی زولایخا دلی
 امر قصادور گرک، چاره‌سی یوخ ائیله‌سون
 خسروی شیرین دلی وامقی عذار دلی
 منده مگر بی سبب عالمه یار اولموشام
 آخ منی ده ائتدی بیر زولفی چلیپا دلی
 کافر و ترسا کیمی یوخ منه رحم ائیله‌ین
 اولمایا هیچ من کیمی کافر و ترسا دلی
 عاشق اگر ائتمه‌سون صبر، مذمت یوخی
 اولدی گورنده گولی بولبول شیدا دلی
 سیز منی آز دانلایون، بو مگر آز غصه‌دور
 ابله و نادان اولوب، عاقل و دانا دلی
 زاهد بیچاره چوخ ائتمه مذمت منه
 یوخسا اندیبدور سنی فکرت بیجا دلی

فصل بهار اولمادی گلمه‌دی گول موسمی
 ائتدی منی حسرتِ شاهد و صهبا دلی
 قیش گننه باشندان دؤنوب اولدی خزان تازه‌دن
 سیز گؤرون. آخر منی ائتدی بو سرما دلی
 غصه و غم خانه صبریمی ائتدی خراب
 بالله ائدبیدور منی محنت دونیا دلی
 گؤر گننه طاقت یوخوم ساقی شوریده‌دور
 من دلی و سن دلی ساغر و مینا دلی
 مطرب آیاغ اوسته‌دور بیر بئله ناز ائیله‌مه
 سن که دگیلدون بئله ای بت رعنا دلی
 همهمه سازدن زمزمه ناییدن
 واله اولا مشتری زهره زهرا دلی
 قصه قزوین اگر نظمه چکوم شرحینی
 خلقده یوخ تاب و بو منطق گویا دلی
 یوخ دئیهن ایلخانی‌یه والی با اقتدار
 بسدی بیزی ائیله‌دی ناله زورنا دلی
 عرشه دایاندی بسی طبل و نقاره سسی
 دوشدی زحل سئیردن اولدی ثریا دلی
 سؤیله «مغنی» نه وار اوست و باشون بیرتیران
 ائیله‌مه دیوانه‌لیق چوخ بئله اولما دلی

«تضمین»

ای نگار عزیز یوخ ضرری
 گر کنم بر سر وفات سری
 عؤمروم اولدی سنین یولوندا تلف
 سهل باشد زیان مختصری
 نازنین قانیمی اگر تۆکورن
 صبر کن تا ببینمت نظری
 بئله بیلمه سنه گوره ماتم
 عقل دارم بقدر خود قدری
 من جلال خداده حیرانم
 کاین جمال آفرید در بشری
 ناتى الحق خلاقدور باخماق
 بر چنین روی باز بر دگری
 اوزومی ایستیرم اندم توپراق
 تا مگر بر سرم کنسی گذری
 دوغروسى حق رقیب سمتینه وئر
 پیش خصم ایستاده چون سپری
 باخارام حق دئیر بئله گوزگی
 حیف باشد بدست بی بصری

منيم آھيم اوڭخى دلر داغى

نكند در تو سنگدل اثرى

من بيليرديم بو چاغه داشى برک

چون يديدم ز سنگ سخت تری

هيدجى دور بو سؤزلرى قوشدى

بیر- بیر قاتدی شیریلن شکری

مثنویلر،

مخمّسلر،

ترجیع بندلر،

ترکیب بندلر

فى الاشار { الى } مراتب حقيق الجود عند اهل الذوق

ائتمه ميش اول شاهد رعنا بزهك

پردەنى سالمشدى اوتورموشدو تك

نه ادى بير يترده نه ديلده سوزى

عشق اوزى، عاشق اوزى، معشوق اوزى

شانه چكوب زولفنه اول خوش خرام

دوردى اياق اوسته دگيشدى مقام

اولدى بو بير جلوهده كل جهان

ذره صفت گون ايشيقيندان عيان

ايستهدى ائتسين اوزونى آشكار

دان سوكولوب اسدى نسيم سحر

گنچدى قارانلوق گنجه اولدى گونوز

صورتى هر گوزگى ده گوستردى اوز

گوزگى اگر آسته اگر اوسته دور

يوز اولاي مين، بير اوزى گوسترور

هر نه دئيير اوزگه سوزى پوچدور

اول كى گورر ايكى، گوزى لوچدور

كون و مكاندور اوزونون سايهسى

سایه‌سیدور مایه‌لرین مایه‌سی

جمله اودور، غیر قیوداتدور

وحسدتى اسقاط اضافاتدور

وحسدت و کثرتده ارنلر سؤزی

عارفون اولسون گرک ایکی گؤزی

صرف حقیقت که اولور آشکار

گؤزدن ایتر نام و نشان هر نه وار

نه گپون و نه آی نه اولدوز قالور

پرده‌نی سالدی گئنه یالقوز قالور

تمثيل

اسدى اگر يئل، يئدى دريا تكان
 موج و حباب اولدى اوزينده عيان
 يئل كه اوچاغ بوشلادى درياني بو
 موج و جبابى دولانوب اولدى سو
 بۇرده ببهم بيل بو مثلدن مراد
 موج، سۇدان باشقا دگيل اۇزگه زاد

تمثيل ديگر

لفظ نه دور چيخدى بوغازدان نفس
 نئچه يئريني دۇداغين ائيله كس
 اسم اولور، فعل اولور، حرف كيم
 بو اوچونى ييق آدينى قۇي كلم
 بو كلم و كلمه دگيل هر نه وار
 غير نفس، آرتوب اوئا اعتبار

تمثیل دیگر

وحدت حقّه عدد و واحدی

اهل حقیقت قیلوب اؤز شاهدی

واحد اگر اولمویا اولماز عدد

ائیلهمه یوب بو سؤزی بیر کیسمه رد

هر عدده باخدی باخوب واحده

بو سؤزی اولماز دئیهمسن زاهده

لیک عجب دور که عددن حساب

ائتمز اوئی، اینه شی عجاب

تمثیل دیگر

بو سؤز اگر باطل و گر حقدور

بیرده مثل مصدر و مشتقدور

بیل حقی مصدر کیمی اصل کلام

عالمی حقون کلماتی تمام

مصدر و مشتقده یوخ فرق چوخ

مصدر اگر اولمویا مشتق یوخ

چون یاپیشوب مطلقه چولقاشدی قید

چکدی قیلج بیر- بیرینه عمر و زید

بو ایکی دوشمن باریشورلار او گون

قالمايا مطلقده نشان و دوگون
 اول كى دوتار مطلقى، قيدي اتار
 مصدره مشتقى گورنده باخار
 من باخارام هر كيمه گوررم اونى
 بير كسه بنزهر اولا دوققوز دونى
 واجب و مومكون حسب اعتبار
 بوردا تاپار فرق ايا هوشيار
 گوزگى و اوز بير - بيرينه اوخشادى
 بعضى آزوب گوزگويهده اوز دئدى
 بو سوزه باور يۇخى اهل كلام
 من ده عقيدهم بو دگيل اى بالام
 مذهب صوفيلره نسبت منى -
 وئرمه، گوزوم سئومهدى بو سورمهنى
 من دگيلم سرسرى و بوالهوس
 اوز گتورم هر طرفه گلدى سس
 گر سنى هر كيم چاغيرا اى داداش
 گئتمه داليجه قاچاران اول يواش
 گورنه دئيير يۇمما بصيرت گوزون
 گر يۇخى برهانى انشيتمه سوزون
 هوشيوى ييق باشيوه اول اوندا ديل
 ائيله تصور سورا تصديق قيل
 كيمسه كه تصديق اندر فكرتى

اولمویا یوخ اوتدا آدام فطرتی

عقل بو چۆلدە ایتیربیدور اۆزون

هوش دوتوب پرده حیرت گۆزون

وار خطری گنتمه بو ظولماتدور

بوردا سکندر قوجاسیز ماتدور

قیل اۆزیوه خضری بو چۆلدە دلیل

هر نه دئییر هر نه ائدیر صبر قیل

عقلیوه قورشانما ایتیرمه اۆزون

عقل یوخون جهل دوتوبدور گۆزون

قوی نئجه و نئجهنی اولما فضول

هر نه که سالک بویورور قیل قبول

دور یولا دوش یاتما، روایتده وار

کیمسه که آختاردی مرادین تاپار

فى الترغيب الى التجافى عن الدنيا والتوجه الى -

الملا الاعلى

عالم معناده سحر چاغى سس

گلدی قولاقیمه کیم ای بوالهوس

تا هاچاغا گنچدی گنجه اولدی دان

یاتما بو غفلت یوخوسوندان اویان

بسکه هوس باقى آیاقین سیخوب

صوحت احباب یادوندان چیخوب

سن مگر او اولکه یه گنتدین یاتان

یاده گتور عهدوی بسدور اوتان

من دئمه دیم قویما گنده بو گندر

بوردان ائدن عهدی فراموش ائدر

بو هنرین گر یوخیدی ای دغل

بس نییه دوردون دوشووه ووردون ال

یوخ، یوخوموش سنده امانت الی

دوغری خبر وئردی دلی سن، دلی

گوهری وئردی سنه ای بد گهر

سن اپاران ایشله دن ائتدین هدر

یوخسه سنی نفس چکوب کامینه

دیو دوتوب باشیوی اۆز دامینه
 اوّل هامی تاکید ایله تاپشیردیلار
 دیو غنیمدور سنه اوّل هوشیار
 تا هاچاغا اۆز قیچییه کونده سن
 گر اۆزون آزاد قیلان بنده سن
 عۆمر که زحمتدور اوْتون مایه سی
 بیر ائوه بنزه ر که سینوب پایه سی
 بو ائوه قورشانما دگیل پایدار
 یاتما بو دیوارده یوخ اعتبار
 اوْیما بو دونیایه ایچی پوْچدور
 قویما یتره پایه ایشین کوْچدور
 ائوکه بناسی قوبولوبدور غمه
 چیخ ائشیگه اوندنا صفا ایسته مه
 باغلاما دونیایه اوْرک، بو قری-
 سن کیمی ناکام قویوب چوخ اری
 بونجه بیل ای مایه سی کم هر نمه
 قالمیه جاقدور سنه، گلمز امه
 غیبدن اولدی منه چون بو خطاب
 عالم معناده یئوردوم جواب
 ای که منیم جانیمه سالدون شرر
 من که یوخومدور بئله ایشدن خبر
 هانده هاچاغ دئ نه اولوندی قرار

من نمہ اول گون ائلہدیم اختیار
 یادیمہ گلمز بئله سؤزلر منیم
 گل آچوقون دئ منہ قوی اؤرگہنیم
 اؤردا من ای دوست نئجه اعتراف
 ائیلہمیشم ایندی اولوبدور خلاف
 بوینوما اول گون بئله زاد آلمیشام
 یادیمہ گلمز بوئا مات قالمیشام
 گر دئیہن اینسان نظریندن گندر
 بیر زادی بیلیمیشدی فراموش اندر
 دانلامارام دوغری دئییرسن بلی
 بو اولور البتہ اوتوتسون ولی
 هر کیمہ هر نه یازیلوب آدینه
 بیر نفر ایستیردی سالا یادینه
 باخدی منہ گولدی بویوردی: دئمہ
 گلدی پیام و خبری هر کیمہ
 بیللن اوزون سن ده بو گیزلین دگیل
 گلدی قمو خلقه کتاب و رسل
 قاصدی گلیمیش گتوربدور پیام
 حجتینی خلقه قیلوبدور تمام
 وئردی نیشانون یولون اگری دوزون
 وورما اوزون چایلاقا یومما گوزون
 گوزله گوزون دوتمایا جهل و غرور

بۇردا اولان كۆز اولور اۇردا كۆز
 كيمسه بو گون باغلادی عبرت گۆزون
 باخمادی هرگز گۆره بيلمز اۇزون
 سۆزكه بورا يئتدی كسيلدی سۆزوم
 مطلبه از ملتفت اولدوم اۇزوم
 اولدی قارانقو گنجه كم كم گونوز
 قويدوم اوچاغ عجزيله تۇپراقه اوز
 سؤيلهديم الله اولاسندن رضا
 حق سنه بو پندييه وئرسون جزا
 تازهدن اي پيك مبارك نفس
 باشيمه سالدی بو پيامين هوس
 مطلبه ازجه يوووق ائتدين مني
 گل منه وئر ايندى نيشان اولكهنی
 من او مقامه قويا بيلمم آياق
 نئچه قدم قويمایا لطفی قاباق
 مرحمتی اولسا اولور قارقا غاز
 اول اوچوران سئرچه اولور شاهباز
 من او قانادی- قولی سینمیش قوشام
 دانه گۆره بۇردا دوشوب قالموشام
 اوچماغا يئردن گۆگه يوخ قدرتيم
 كاش اولهيديم چورويهیدی اتيم
 أه اليم قيسسا، قيتچيمدير چولاق

ألما آقاجی اوجا منزل ایراق

نفسله سؤگوشدوک او گون بیر- بیره

بوینومی بوردی منی بیئخدی یثره

قویدی الین غیظیله دیو دنی.

خیرخیره مه ایسته دی بوغسون منی

الین اوجاغ از قالا گنتمیشدی جان

دوتدی الیمدن گننه پیر مغان

شوپکر خدا اولدوم عجب سرفراز

اولدی حقیقت منه عشق مجاز

من دگیلم شیفته رنگ و بو

گر یوسان اوزدن آپارور رنگی سو

قالمادی قلبیمده منیم وسوسه

گوررم اونی گر باخام اوزگه کسه

باشیمه سالدی گننه سونداسی شور

هاردا قالور عشقیله هوش و شعور

عقل اگر گنتدی، گنده، گلدی خوش

عقل نچون مغزیمی قیلیمیشدی بوش

های دئیمیشم من دلیم من دلیم

ایمدی دگیل بو ایشیمین اولی

سینه مه تا یئتدی محبت اۇخی

اولفتینی کسدی گوزومدن یوخی

چک گیلان ای دوست صفا سورمه سین

گۈزلىرىمە اۈزگەسىنى گۈرمەسىن
 جانىمە سال عشق و محبت اوتون
 اوتلا اوجالسون جىگرىمدن توتون
 شمع نىجە اوتلايا پروانەنى
 سال اوتووى جانىمە ياندور منى
 سال اوتا ياندور كۈلۈمى وئر يىلە
 باشدا منىم عشقىمى قىل مین بىلە
 من دۈزەرم هر نه اول زحمتون
 سنده گۈتورمە نظر رحمتون
 يۈخ غلط ائتدیم گىننه، زحمت نەدور؟
 سلک محبتدە مشقت نەدور؟
 گر وئرسن درد، شفا اۈزگەسى
 ائىلەمىشن لطف، جفا اۈزگەسى
 دوست اگر سۈگسە اۈگۈبدور منى
 اۈزگە اگر اۈگسە دۈگۈبدور منى
 جان اوزونە پردە اولوبدور بدن
 خوش او زماندور چىخا بو پردەدن
 پردەنى سال دور گىننه گىت تک اوتور
 گر منم او پردە يىقىشدور گۈتور
 فيكر اندرم من اگر اول پردەيم
 گر گۈتورلسون من اوچاغ هاردهيم
 گر دنيوم اول مرتبەدە من سنم

سن گئنه هر يئرده سنن من منم
 من كيمم اى دوست هانى اوزگهسى
 بورده مثل شخصدور اوز كؤلگهسى
 بلكه سنن وارايسه هر يئرده بس
 سن تكايميشسن گئنه يوخ اوزگه كس
 وئردى سحر چاغى منه يار سو
 سپ بو ائوين رنگينى بير يئرلى يو
 دور گئنه دسمال گؤتور سيل هيسين
 توك يئره سئندور هامو آئينهسين
 بوئشلا اوزيندن اوزيوى گؤر منى
 باغلا گوزون گؤرمويه تا اوزگهنى
 جسم تۇزوندان ائله جان گوزگى سين
 پاك، اناالحقه اوجالسون سسين
 بو قاپونى چالدى ايكي بوالفضول
 اولدى بيرى رة، بيريندن قبول
 سو دئيه گون مندهدور، اوندان اينان
 گر دئيه توپراق دئيوبدور يالان
 پس غلط ائتدى دئدى اول نابكار
 خلقه،- منم سيزلره پروردگار
 چون بو سؤزى يايوه دئدى اول لعين
 ووردى لجن آغزينا روح الامين
 آدمه معناده گركدور گؤگول

گؤڭلو اڭر اولمویا آدم دگیل
 بو اوڭره مهر و محبت گرک
 یوخسا اؤزو بیر تیکه اندیر اوڭرک
 بو ایچی بوئش قیرمیزی اتدن مراد
 قلب دگیل، قلب اولور اؤزگه زاد
 اولمویه تا آیری جهت اعتبار
 هاردا اولور عرش خداوندگار
 ایسته دی بو خلوته دیو دغل
 قویسون آیاق سینه سینه دگدی ال
 بیلمه دی ابلیس کیم اول کینه سار
 سر خداونتد بو هئیکلده وار
 عقلمده یوخ پایه سی باخ آیه یه
 مایه نی اندازه دوتوب مایه یه
 صورتی دوتدورمادی اول انلاماز
 صورت، اؤز مایه سینه قیلدی ناز
 هر نمه صورتله تمامه یئتر
 صورت اولان یئرده هیولا ایتر
 سن دئمه اینسان سومو کدور- دری
 بیل اونی حقون مثل و مظهری
 آیت کبرای خدادور بشسر
 حق اؤزونی اوندان دوب جلوه گر
 ختم رسل حضرت آدم پناه

مظھــر اسماء و صفات الہ

سؤیلهدى اصحابه، خداوندینه

ایستهدى هر کیم باخا باخسون منه

خطاب‌دور اینسانِ کامله

سنده ایا صورت پروردگار

حق اوزینی خلقه ایدوب آشکار

ایسته‌دی اول قیسم که واردور او چور

گؤستره اوز اولدی وجودین ضرور

مهری اورکلردن آپاردی هیسی

ای اوزون الله اوزونون گوزگوسی

واجیبین اوصافی وجودینده‌دور

عالم امکان سنین اووجینده‌دور

یوخسا سنن روح و جسددور جهان

جسم چورور اوندان اگر گئتسه‌جان

جسمده تدبیر و تصرف ائدن

نفسدور اوتسوز ایشه گلmez بدن

دؤوره امکانه وجودین مدار

آی و گونین شمعى سنونله یانار

خلق ایچون الله لطیف و غنی

واسطه اوز فیضینه قیلیمیش سنی

هاردا اندر درک گؤگولسوز حواس

آی ایشیقین گوندن اندر اقتباس

عقده قلبیم آچولوردی او گون

زولفدن اول یار آچایدی دوگون

پرده‌دن اول شاهد زیبا عذار
 چتخمادی اولدوردی بیزی انتظار
 ای ملک ملکی و قدسی سرشت
 آچ اوزیوی ائله جهانی بهشت
 چتخ گننه گون تک افق غیبدن
 عالمی پاک ائله قمو عیبندن
 پس هاچاغ ای حجت پروردگار
 ظاهر اولوب آلان اله ذوالفقار
 آز قالبوب الدن گنده آئین و دین
 شرع ضعیف اولدی قوی کفر و کین
 آچ الین ای حضرت حقّه ولی
 قویما اولا شرعه اوزون کفر الی
 سینمه بو طایفه‌دن کینه‌دور
 کینه‌لری کؤینگیمه ایگنه‌دور
 آل اله داد آماغا کین تیشه‌سین
 قاز یئر اوزیندن بولارین ریشه‌سین
 نظم وئرن عالمه مولیٰ سنن
 خلقدن اوز نفسینه اولیٰ سنن
 تا هاچاغا ای مثل کردگار
 عالمه نه گیزلین و نه آشکار
 خلقه جفادور بو حجاب خفا
 سال یئره اوزدن تاپا عالم صفا

مشکل اولوب امر حرام و حلال
 ظاهر ائله حقی یاتا قیل و قال
 علم یولی امت ایچون اولدی سد
 خلقه دور احکامه مظنه سند
 یاندى فراقون اودینه هیدجی
 سب اودینه سو، سنه دور ملتجی
 آیریلیقیندان اورگی اولدی قان
 اوزدی اوزون تاپمادی سندن نشان

مثنوی

آه که قیش گئچدی یئتیشدی بہار
 درد و غمہ یئنگیدن اولدوق دوچار
 اوچدی گؤگول قوش کیمی دوشدی گئنه
 بیر گول اوزون کاکیلینین تارینه
 غمزہسی اوخ تک دوشیمہ اوغرادى
 باغیریمی دلدى جیگری دوغرادى
 ائیلہدى عالمده بو رشک پرى
 بو قوجالوق چاغى منى سرسرى
 بونجه کى بو شوخ منہ ناز ائدر
 بو تیکہ ایمان دا الیمدن گئدر
 قیلدى منى خوار بو اندامى گول
 یاخدى محبت اؤدینه ائتدى گول
 من قوجایام- قارت، بو یئنگى جوان
 من کؤتوگم کؤهنه، بو سرو روان
 طبعیمه دور نازینه دۇزماق چتین
 چاره یوخومدور چکرم زحمتین
 دینیمی صنعان کیمی آلدی نئجه
 آخر عؤمرومده بو ترسا بچه
 ائیلہدى بو مغبچه شوخ و مست

بو قۇجالوق چاغى منى بت پرست
 بو دىلى خوش سحر و فسون سۇزلىرى
 عالمى آشوب قىلوب گۇزلىرى
 قاشى و گۇزى قاره بئلى اينچهور
 اوز دئىهرن لاله، دۇداغ قونچهدور
 اوز دنمه اون دۇرت گنجهلوق آى دور
 قاش چكىلوب بس دئىيرن يابدور
 سرو دگيل قدينه هرگز نظير
 سرو هاچاق اگنینه گئيدى حرير
 طعنه وۇرار قونچه يه ايستر گوله
 زولفين آچار وئرسون آجوق سونبوله
 وه بو صنم وصفه سيقينمز اۇگوم
 فر خدادور بو منيم سۇودوگوم
 بو بتى قئيمام دئيه م اۇخشار كيمه
 اۇخشاماقى اولدى اغور طبعيمه
 يۇخسا بو گون من اۇزيمى اۇگمه نم
 كيمسه بو گۇيچكلرى اۇگسون؟ - منم
 من بو گول انداملرى اۇخشارام
 بو چمنين بولبولويم تا وازام
 بللى اولور يئل كه چمندن اسر
 هر قئيليجين جوهرى اولسون كسر
 كيم گۇره سن بو گۇزلىن اللرين

قيرميز ائدوب شانە قىلوب تىللىرىن
 اول كه برك قىلدى منيم يانيمە
 يوللادى، اولموشدى سوسوز قانيمە
 سورمه چكوب گوزلرين ائتدى يالا
 خلقى ائده صيد بو جيران بالا
 طبع باروتدور منە گوچىچىكلر اوت
 اوت يئتيشوب اوتلانا جاقدور باروت
 چارهسى يوخ، سيز قينامون پانبوقى
 اوت دوتا بسدور اوتا اوز ياندوقى
 هاردا اولور اوخ درينى دلمه يه
 من دوشوب اولسم سيزه دان گلهمه يه
 ياره ووزار قلبيمه هر كيم يىتر
 وای گونوم گلدى گونومدن بتر
 قىسمتى كم طالعى يانموش منم
 قاره گونوسى بختى دولانموش منم

«در حق زن گوید»

قوی ایته گۆزدن بو کۆپک قیزلاری

ارلرینه مهر و وفاسیزلاری

گر کشی ین عورته وئرمه گۆگول

عورتی سئوماق کیشیلیقدان دگیل

ایشلری لاپ خلقه ستمدور جفا

عساقیلن آختارما بولاردان وفا

گئت بولارین ات اتگیندن داشین

گول یئمه شیطانه بولاردور قوشون

وارد اولوبدور که گر کمز کیشی

عورت ایلن مشورت ایتسون ایشی

جان سنه مولیٰ □ اولاقربان سنه

سۆز یۇخی فرمایشیوه کیمسنه

یاخشلاریندان ائله ینده حذر

پیسلری نین صۇحبتینه کیم دؤزر

اویمادی بو طایفه یه هیدجی

ایسته مه دی؟ یۇخ، اوتا خلقون گوجی

انتدیلر اصرار قبول ائتمه دی

گنتمەدى اۈزگە سۇزىنە بىتمەدى

ايمدى كە عۇمرى يىتتوب اوتتوز بىشە

آلمادى بۆتدان سۇرا گلمز ايشە

قۇيدى ياتاندا الين اۈز قۇينونا.

قۇيمادى بو طوق گئچە بۇينونا

قطعه

درسفارش مهمان

حضرت بیوروب اندوز قوناقه

اکرام که هدیه خدادور

ایکی گونه حقّی وار قوناقون

گر اوچ گونه تن قالاروادور

اوچ گوندن علاوه سی قوناقدان

انو صاحبینه گوره جفادور

گر اوزن گونه گنتمه دی، خدادن-

بو هدیه دگیل گلوب، بلادور.

هر کیم اولاً خمسه لی بیزیم تک

بو درده همیشه مبتلادور

°
قطعه

سنی وصف ائتمگه دگول قابل
 من کیمی پیس و نکبت و ادبار
 مفلس بی فلوس و کیسه سی بوئش
 حسرت روی درهم و دینار
 روزی سی کم غم وبالی چوئخ
 بختی سرگشته طالعی بیمار
 باشی توک، اوستی - بؤرکی کیفیر
 منزلی هیسلی، خاطری افکار
 دوئی اگنینه قالما یوب آثار
 آرخالیقدا قالبودی بیر آستار
 حق ائده سرنگون قزوینی
 قالمایا سو خرابه دن آثار
 نه کؤمور وار نه کورک نه کورسو
 قیش سویوق، قاپونی آلبودور قار
 منزلی گئنگ، روزگاری تنگ
 شهرری ادبار، ملتی گؤزی دار
 دیون اول بزمه گلمه سون زاهد

او دالسی تختە گردنی گولدار
 توکی اوخ، قارنی اۋندە، آغیزی جوۋال
 بۇرونی مغارە کیپرگی میسمار
 اۋزی پیسلیکلی بۇرنی فیرتیخلی
 کۋینگى بیتلی، باشماقی میندار
 ایستەمم عابدی او بوینی یوغون
 گلەسون مجلسە اۋ ناھموار

تضمین مخمس از شیخ اشراق

منم غم دوشگونی غربت دوچاری
 پوزولموش گولشنی سولموش بهاری
 گوئیول آغلار گنده دیدیم کنده ساری
 اقول الجارتی و الدمع جار
 ولی عزم الرحیل الی الدیاری

یوبانما وئر ایجیم جام صبوحی
 بدندن ائیله یوم آزاد روحی
 الا لیس الاقامه کالسبوحی
 ذرینی ان اسیر ولا تنوحی
 فان الشهب اسبقها السواری

اسیر صوبحین یئلی دور وئر صراحی
 دگیل یول اهلینین یاتماق صلاحی
 سراه یحمد عند الصباح
 فسیر السائرین الی النجاج
 و حال المترفین الی البواری
 گلور کم کم دماغه عطر هیوا

شده نزدیک گویا کوی لیلا
 یزید الجسم و روح اللیل روحاً
 و انی فی الظلام رایت ضوءاً
 کان اللیل زین بالنهار

ملول ائتمیش ملاقاتی بو خلقین
 منی، گز دیم جهانین شرق و غربین
 اوزک سئومر متاع و زرق برقین
 و یأتینی من الصنعاء برق
 تذکرنی متی قربالمزاری

اؤلور اینسان گئدیر دونیادن آما
 دئیرلر یوخ اؤلور سؤزدور اینانما
 دگیل لایق منه بو کنج کوما
 و کیف اکون للدیدان طعماً
 و فرق الفرقدین رایت داری

بو چؤلده خوش هوا ظاهرده ناتی
 ایشه گلمز هر اول زاد یوخ ثباتی
 ایره لی قیل یوکون، چک دیشره آتی
 ءارضی بالاقام فی الفلا {
 و اربع العناصر فی جوارى
 لضاقت فی طوی الطبع قلبی

نه وقته بو اوْشاقلوق لهو و لعبی
 دغلدور ترک ائتمز بو دابی
 الی کم اجعل الحیات صحبی
 الی کم اجعل الطنیتن جاری

من از صورت گذر کردم به معنا
 تو گوئی سینه‌ام شد طور سینا
 به کوه قلب زد برق تمنّا
 اذا ابصرت ذاک الضوء افنی
 فلا ادری یمینی عن یساری

جیگر اونت دوْتدی یاندی دور گتور سوْ
 هر آنکس از حقیقت برده او بو
 خبر دارد ز حال بیدلان او
 ولی سر عظیم منسکروه
 یدقون الرؤس علی الجدار

بدین گفتار نغز شیخ اشراق
 نمودم گفته‌های خویش الحاق
 قاریشیدی بیر بیرینه بال و قئیماق
 دئدی هر کیم انشیتدی اولدی ینیراق
 بلی خوش گؤسترور قیرمیزله ساری
 منه هیدج وطن، ماوی اولوب ری

دئمه کیم گل بیزه اؤز درد یوی دی
 گر از درد دل خود غصه وی
 دهم شرحی بنالد سنگ چون نی
 بگرید کسوه چون ابر بهاری

ایا آسوده از اندیشه بیرون
 ملامت بیدلان را میکنی چون
 نداری دل ز مهر گلرخان خون
 حقیقت گفت آن پور فریدون
 که نباید از دل بسی درد زاری

منم تقصیر و عصیان شرمساری
 خدادن مغفرت امید واری
 هر اول کیم شرع احمد دور شعاری
 علی، آل علی نین دوستداری
 گناهیندن گنجبر البته تاری

الهی عبدک العاصی اتا کا
 مقرا بالذنوب قد دعا کا
 فان تغفر فشانک ذا کا
 فان تطرد فمن یرحم سوا کا
 بعفو منک یارب استجاری

«مسمط»

ای رشک فرشته، غیرت حور
 وی عارضی شمع محفل سوز
 جانا بئله تند گئتمه بیر دور
 پروانه نمی شکبید از دور
 گر قصد کند بسوزدش نور

گئتمه منه بونجه ائتمه آزار
 زولفون کیمی روزگاریمی تار
 یاره ستم ائیله یین اولور یار
 هر کس بهوای دل گرفتار
 صاحب نظران بروی منظرور

هجران تو سینه را خراشد
 بر زخم نمک روا نباشد
 زان پس که تنم ز هم بپاشد
 آن روز که روز حشر باشد
 دیوان قضا و عرض منشور

سر از دل خاک بر فراشیم
 گرد از تن خویشتن بپاشیم

چون پاک زگرد اغتشاشیم
 ما زنده به ذکر دوست باشیم
 دیگر خیان به نفخه صور

ای گوزلری آله، قاره قاشی
 یتردن گؤتورنده خلق باشی
 هر کس که بهشته چیخدی داشی
 آنکه که تو در بهشت باشی
 کسی می نکنند نگاه بر حور

ماییم که کامیاب عشقیم
 پیمانہ کش شراب عشقیم
 ما دلشده و خراب عشقیم
 ما مست شراب ناب عشقیم
 نی تشنه سلسبیل و کافور

عشاقه نصایح و مواعظ
 یوخ فایده‌سی دانشما واعظ
 باخ گور نه دئییر بو شخص لافظ
 ای یار حذر ز آه حافظ
 کاتش بزند حجاب مستور

«ترجیع بند»

ای قوتچہ دوداغی، گول جمالی
 گۈزلہ گۈزوم اقتضای حالی
 بو فصل بهار و موسم گول..
 بو اصل هوانین اعتدالی
 ناز انیلہ مہ، دور آیاغہ قویما
 قلبییم اولاغصہ پایمالی
 گۈیچکلری من چوخ ایسترم چون
 صوړتدور حقیقتین مثالی
 زاهد منی دانلامازدی هرگز
 بو نکته یه گر اولایدی حالی
 دانا دوشونور سۈزه، نه هر کیم-
 بۈرکی اوجادور، یوقوندو شالی
 شوقیلہ هامو یتر تمامہ
 عشقیلہ قمو تاپار کمالی
 ای ملک وجود شہریاری
 انیلہ منی شہر عشقہ والی
 وئردی بو ریاستین هواسی
 آخردہ فنسایہ ملک و مالی
 سس گلدی کہ چوخ دانیشما یترسیر
 ای عقلی قیریق، دماغی خالی
 هرگز ائلہ مہ بئلہ تمناً

عاسقل انله مز طلب محالی

اولماز اوللا گول تیکان، تیکان گول

گر ایستیرن آغلا، ایستیرن گول

گوئیچک یارادوب نه قدر تاری

بو صورتی ما اجل باری

گر گلسه قیامتیه بو صورت

باخماز بیررسی بهشته ساری

اول آق اوزونده قساره زولفی

کاللیل احاط بالانهاری

ای شوخ، محبتین الیمدن

بالمره آپاردی اختیاری

من شد {الاشتیاق صدری

قد ضاق و طال انتظاری

یا محرق مهجتی بکایی

لایمهسل ان ینام جاری

آغلار گنجهنی صباحه گوگوم

قویماز یاتا خلقی آه و زاری

ما ظنک ان شکوت حالی

للیغیر بظلمک الجهماری

اما بو روا دگیل انده یار

بيگانه يه شكوه جور يارى
 لو كنت شرقت لا بمساء
 بالماء لكان اعتصارى
 سس گلدی كه ای اتوی داقولموش
 باغی پوزولان سولان بهارى
 اولماز اولاً گول تىكان، تىكان گول
 گر ايستيرن آغلا ايستيرن گول

گل - گل بئله ای مارال بالاسی
 گلسین منه گوزلرین قاداسی
 بو غصه لرین سنن علاجی
 بو درد و غمیسن سنن دواسی
 دور گلدی گئنه بهار، یوخدور
 سینسین چمن و چولون صفاسی
 ای شوخ گول اوز آپاردی رنگی
 گولسزاردن اللرین حناسی
 اول قوتچه کیمی دوداقلاریندان
 قوی بیرجه اویوم خدا رضاسی
 کیمسه قیناماز سنی گر کمز
 گوئیچسک اولاً - اولمایا وفاسی
 دی هانسی گوزل بو گون سنین تک

اۆز عاشيقينيه يئتر جفاسى
 بو قاره گونون نولوردى بىر گون
 اولسه يدى قبول التماسى
 هاى خمسه نين او سويوق سولارى
 به هيدجين اول سرين هواسى
 بو عور گورن اولور يئتيشسون
 بىر دفعه اجابته دوعاسى
 اولماز ايله سوز اودور بويوردى
 بو رند طريقتين قوجاسى
 اولماز اول گول تىكان - تىكان گول
 گر ايستيرن اغلا، ايستيرن گول

خلقه بو گون اي جوان نورس
 عالمده ستم سن ائيليرن بس
 من تك دگيلم سنه مفيد
 گوردى سنى عاشق اولدى هر كس
 زولفون كيمى خاطر يم مشوش
 قاشين كيمى قامتيم مقوس
 عشقين اودينه اوزون ووروب جان
 پروانه كيمى يانار يوخى سس
 گر قانيمى ايستيرن توكن توك

گر باشیمی ایستیرن کسن کس
 من یانا قاچوم قیچیم اولاشیل
 یا من ال آچوم الیم اولاش
 ای دوست غمین منی توکتدی
 دونیانی منیمچون ائتدی محبس
 گل ائيله بو مبتلانی آزاد
 کس ساخلامیوب قفسده کرکس
 میلین اولاش مایه بدندن
 قیل روحی مجرد و مقنّس
 من تاهاچاغا دوزوم که بیر وقت
 پانبوق اولاجاق قبای اطلس
 سسلهندی یترسن آرزویه
 دریا دیننه اگر یتر خس
 اولماز اولاش گول تیکان - تیکان گول
 گر ایستیرن آغلا، ایستیرن گول

ای گؤزلری آله عارضی آل
 بیر بوسه وئر اوندا جانیمی آل
 هر یترده بیزوق سنین خیالین
 بیر یول بیزی سنسده خاطره سال
 اونخ تک قدیمی غمین ایدوب یای

عشقین صدماتی دالیمی دال
 هر سۆزده منیم دلیلم آچوقدور
 أمما سنی اؤخشاماقدادور لال
 دوشنام سنین دیلینده رحمت
 تریاک سنین الینده دور بال
 گۆستر اوزون اولسون آشکارا
 حق، قالمییه اختلاف اقوال
 هر کس دنئیر اؤز یانندا بیر زاد
 معلوم دگیل حقیقت حال
 من عقلدن اول گنجه سؤروشدم
 کای حل سنونله جمله اشکال
 تقدیر دگیلدی وصل جانان
 یا من اوزوم اوندان ائتدیم اهمال
 معناده قولاقیمه بویوردی
 ای عاشق خام و عارف کال
 اولماز اول گول تیکان، تیکان گول
 گر ایستیرن اغلا، ایستیرن گول

ای شوخ فرشته خو، پری پی
 ایام بهار دور گتور منی
 قوشلار چمنه سالوب قیاقو

گولزاره عجب دوشوب هیاهی
 چک مسند عیسی بوستانه
 قیل غصه و غم بساطنسی طی
 بئل خدمته باغلابوب صنوبر
 قوللووقدا غلام تک دوروب نی
 تا جام حیاتا الینده دور ایچ
 تا خوان مجال اؤنونده دور یئی
 دونیا دگیل ای عزیز بیر زاد
 دؤولت دگیل ای فقیر بیر شئی
 قالی یوخون آلتییه دری سال
 تیرمه یوخون اگنینه چوخا گئی
 من هیدجی یم که لامکانم
 گه ساکن شهر طوس و گه ری
 بیر شخص دپن سؤروشدوی مندن
 حاتم ندن اولدی حاتم طی
 آیا اؤزی سعی و کوشش ائتدی
 یا بختی گتوردی، من دئدیم ای
 بیچاره بو بخشش خدادور
 کیمسدور دوشونن نکاته های-دی
 اولماز اوللا گول تیکان، تیکان گول
 گر ایستیرن اغلا، ایستیرن گول

اوغلان اله آلگین آیاغی
 قویما قسورویه دادان دوداغی
 کم کم چکلور ایشیق گوزیمدن
 یوخسا توکنسور چراغ یاغی
 بوستان پوزولسوب چمن بیچلدی
 بو چرخ عجب کسسر اوزاغی
 یول قوزخولودور بالام یوبانمه
 سالدی گنجه کولگه سور اولاغی
 زاهد دانیشاندا دانلامازدوم
 سولدان اگر آنلاسایدی ساغی
 باری بو عجب دگیل زمانه
 گر گولدیسه ککلیگه کلاغتی
 گاه گاه بو قوجا یامان دانیشماز
 گر اولسا دانیشماقسا دماغی
 بو سوزلری آنلاماق چتیندور
 بوردادوه سگریلور آیاغی
 جان بوزنوما گلدی پیر دیره
 ائتدیم گننه عرض صوبح چاغی
 عنقایه وئرن مقام قافی
 اولماز ائده شاهباز زاغی
 بیر قدر باخوب منه بوئوردی

ای باغی سولان، سینان بوداغی
 اولماز اولاً گول تیکان، تیکان گول
 گر ایستیرن آغلا، ایستیرن گول

* * *

ای بدر اوزی، هلال قاشی
 اندامی حریر آرخاتاشی
 ناز ائتمه نئج اولدی تیر غمزن
 یئتمز نییه سینمه خراشی
 تا یادیمه روزگار وصلین
 دوشدی گوزومون توكولدی یاشی
 گویا بو زمانه نیین بناسی
 هجران و غمه قویولدی داشی
 دونیا که محبتی الودور
 اویما اوتنا یاخما بیق و قاشی
 پیغمبر مصطفی بووردی
 اصحابه که ای گروه ناشی
 انتسم متهافتون جهلا
 فی النار تهافت الفراشی
 من ایستیرم ای عجب چیخاردوم
 اوتدان سیزی سیز واروز تحاشنی
 روزی غمینی چیخار اوز کسدن

قيسمت ائله يوب خدا معاشى

بیر شخص دئدى خدا منیمچون

دؤندرمه دی لوبیایه ماشى

نولسون جهتی؟ دندیم ایشون گؤر

پوفله اوجاقى قاریشدور آشى

اولماز اوللا گول تیکان، تیکان گول

گر ایستیرن آغلا، ایستیرن گول

تركيب بند

ساقى دور آياغه سپگيلن سۇ
 قلبيمده بو غم غۇبارىنى يۇ
 گىتسه قايدور گىننه جوانلىق
 گر ارخه گله گىننه گىنچن سۇ
 قىش گىتدى بهار فصلى يىتدى
 بولبول چمنه سالوب هياهو
 بس قونجه كىمى هاچاق نقابون
 اوزدن گوتورور او يار مهرو
 هيهات اگر قويدى قيرقى
 آسوده اوچوب - قوناردى تيهو
 گوردى گولى بولبوله وفاسيز
 ويرانسه ده منزل ائتدى بايقو
 بولبول چمنه چكىب لواسين
 بايقو ائلسه يوب خرابه يه خو
 من يول تاپارام او بارگاهه
 گر گىنبديسن اوسته دورسا گردو
 بو خلق منه دئيبير مسلمان
 اى كاش بو سۇز اولايدى دوعرو
 اوزگه تانوماز منى اوزوم تك
 اى گوزلريمه باتايدى قسارقسو

آخ قالمادى ديزلريمده طاقت
 چۈككى گۈزۈمه گىننه قارانقو
 اى باشيمه كۈل ندور جوابيم
 گر اولسا صباح گونونده سۇرقو
 يۇخ واهيمه اۈزگه دن منيمچون
 اۈز پيسس عمليم اولسوبدو قايغو
 هر نه اكيلوب گر ك گۇگرسون
 اولماز كه من اكديم اۈزگه درسون

اى مطرب پيچ پيچ و پيچك
 دى اى سۇزى ياخشى اغزى گۇيچك
 قليبمده مگر بو غم غوبارين
 سيلسون گىننه صوت سنج و قيچك
 از قالدى مجاز اولا حقيقت
 كم كم بو يالان خيال گنرچك
 دوشدى بو گۈل اۈزلولر گۈزومدن
 اول گۈزلرين اى گۈزل، گۈرونجك
 من گۈرمه ديم اى دۇداغى قۇنچه
 سن تك بئلى اينچه اغزى گۇيچك
 گۈردوم سنى من اوچاغ گۈز آچديم
 سئودوم سنى من امرديم امجك

هر يترده بو گون منيم سوزومدور

عشقيم منيم اولدوى خلقه سولچك

زاهد هاچاغا انوين ييخيلسون

اي اونغلى اولن يخمدن ال چك

دى دخلى ندور كمال نفيه

گر شال يوقون و دون اولدى چارچك

جىغ چكمه گول قيزانده تابه

چارتلار اگر اولسا پوچ گنرچك

ائتمز كيشى صبر كوينگين چاك

يسوز يول ينسه هوتگ و قلچك

اثيرل منه بو درى اغيرليق

باخ خلقه گئيير جوراب و الجك

مقصود قوشى باشيمدا بوركى

گوردوقجا اوچوب گوتوردى هوركى

اي ساقى سيم ساق و ساده

بىر جاميله قيل منى پياده

بو ات منى منزله يئتورمز

سنن دوت اليسى يئتير مراده

باش بىر طرفه اولور چيخارماق

گر پىر مغان يئتيشسه داده

پیغام ینتیشدی صوبح چاغی،
 کسای طالب جاه و جام و باده
 گلماغه یوخون خیال هرگز
 من عرض ائله دیم واروم اراده
 وای - وای گننه قلبیمی غم آلدی
 دوشدی وطن قیدیم یاده
 ای داد که قالمادی ایگیدلیق
 افسوس که عؤمر گئتدی باده
 اوغلان الیوه دؤنوم اوتورما
 دور دؤوره نی قیلگیلین اعاده
 مندن گرو آل بو کؤهنه کورکی
 یوخ الده گمانیم اوزگه زاده
 کم کم اوجالور گؤگول نواسی
 وار باشدا مگر وطن هواسی

* * *

ساقی نولور آرجا ترپه دن ال
 من گنتمه لی یم آیاغه دور گلن
 قوربانین اولوم داخی یوبانما
 بو عاجزی ائیله مه معطل
 بورد اورگیم داروخدی گؤندر
 او یورد اؤلوردوم اوزدا اول

تۆك جاميمه بىر قاشىق او مىدن
 ائيلر پيسى ياخشى يسه مبدل
 امما يول اوزاق قىچيم چولاق دور
 ألما اقاچى اوجا، اليم شيل
 بو قئيدى اگر اچام اياقدان
 مقصوده اوزاق دگيل تاپوم ال
 دور اوزگه يسه بو علاقهنى كس
 وور باغريمى نيش عشقلىن دل
 نۆك كؤسگومى عشق اوتيله دولدور
 خوشدور اوتولان دولاندا منقل
 يوخ بىر نفر اوندان اوزگه ائوده
 قىلمز بو سۆزى قبول احول
 ذهنه ايشيق اولماقسا بو معنا
 قوى اينهلى اوتاقه مشعل
 ساقسى اگر التفات قىلسون
 بو مشكلى ائيله ير سنه حل
 اوت ياندى قىزار قازان داشار اش
 بو مطلبون اوستونه قويم داش

«بِضاً آيرى طرزله»

اۆگهرم اول قديم مينانسى
 كيم ايدوب جسمه آشنا جاني
 اول خدائي كه گؤگلى يارادوب
 قووزايوب پايه سيز بو ائيواني
 آدمه توبسه نى قبول ائتدى
 قاپودان قوودى يانه شيطانى
 وئردى تاج كرامست اينسانه
 اونا رام ائتدى اوزگه حيوانى
 اول حكيمى كه ياخشى صورتده
 ائيلهدى خلق نوع اينسانى
 اول روان قابله قىلسوب روحى
 ريشه لرده دولانديرىب قانى
 بس وجود وجودينه برهه ان
 كائيناتون حدود و امكانى
 نئجه كون و مكاني يوخ يئردن
 يارادوبدور گئنه ائدر فنانى
 كافر و مؤمنه وئرر روزى
 اوز- اوزه سالدى كفر و ايمانى
 بزه دوب قد سرولن باغى
 گل و ريحان ايلن گولوستانى

اول گوله ائتدى بولبولى شئيدا

منى گول اوزلرين غزلخوانسى

بيلمهديم جبر و اختيار ندور

دانوشوقدور بو سؤزده طولانى

ناتى دنونقولوقو گورن انلار

سؤ دگر گزديرور دگيرمانى

هيدجى دور بو دفتري يازدى

ونردى عاشيقلره بو ديتوانى

نئچه گوندن سونا كه من گندرم

اندرم درك وصل جانانى

سوزوشورلار اوچاق اولار كه اوخور

ايندى بو سؤزلىرى قوشان هانى؟

نئچه من اولدوم، اوزگه لرده اولور

اولومون دردى يوخدى درمانى

اوز كلامينده حضرت يزدان

بويوروب گل من عليها فان

يوخودا قالميشام من كولباش

از قالوب منزله يئته يولداش

من گرک يورتوم ايندى بير نفسه

دورمايوم بو يولى قاچوم بير باش

تاپمادوم من که کام مدرسه دن
 بو ییخیلموشدا چۆمچه دوتماز آش
 گنده لیم نچه وقت مئیکده به
 اوزدا قوللوق اندیم اولوم فراش
 مسجده گنتمیرم اولوب مسجد
 ییقیناق اجامر و اوباش
 اوخشادوم بو گۆزللری بسدور
 انتمرم آیری وصف کیپریک و قاش
 دوشدیلر بو گول اوزلولر گۆزدن
 نچه دوشسون یثره گۆزیمدن یاش
 من که گول درمه دیم بو گولشنده
 بو گولوستانه گیرمه یه دیدیم کاش
 کافر اولدوم منیم گوناھیمدور
 یا که تقصیر مانى نقاش
 باخارام گولماقیم گلیر اؤزومه
 نه شعور معاد وار نه معاش
 اکهرم مرجمک دوگی گؤگره
 کییم کوروشنه اکیب، دریبدور ماش؟
 انما قوم، باشیوا دگر کسک
 کسکسه بۇردا داشدور پاداش
 باش، اوشی، اولما بۇرکدن ممنون
 یان الیم، چکمه منت نقاش

گر منىملن رفیق دور توفیق
 ایسته مم ائیله سون کؤمک قرداش
 الیمی دوتسا پیر میخانسه
 یوموشیاق ائیله رم الیملن داش
 التفاتی توجه ائتسه دؤنر
 کسه الوند دانسه خشخاش
 من ده بو چوخ سعادتى تاپارام
 گر تاپا وصلینی گونون خفاش
 بوخ، دگیل یاخشی بنده منحوس
 رحمت حقدن اولما مایوس

من که ایمدی قولوم قیچیمدور ساق
 هر نه فکر ائیلیرم ندور دورماق
 ایسته یوب روح قدسدن امداد
 بنلیمسه باغلا یوم گننه قورشاق
 قوزو یوم همتی چالوم اتگی
 بنلیمسه چیمرانوم اولوم قیبراق
 گزرم بو چولی گلینجه نفس
 گندرم بو یولی اولونجه چولاق
 ایشه گلزم بو چۆلده آت و اولاغ
 بۇردا جان یولچی جسمدور باشماق

بو او چۆلدور قاناد سالور قوشلار
 بو او بۆلدور قاطیر سائور دیرناق
 تاپمادی کس بو کارخانه به یول
 قیلوب آواره خلقی بو تاق تاق
 بو شولوق چۆلدە باش چیخاردوم من
 ای منیم باشیمه اولا تسۆپراق
 پس گرک هادی المضاینه
 ایشلری تاپشوروم اودور یئسراق
 گۆگره دانهای اگر یئردن
 گر آقاشدان یئره دوشه یاپراق
 اول هامی واقعاته دور آگاه
 اول قمو کاینانه دور خلاق
 ای نهان گۆزده گۆرمگه اوزیوی
 اۆزلرین اوزدیله هامی عشاق
 عۆمرومون اتی کۆهنه دور آیری
 یانیمی یاره ائینه یوب قسالتاق
 قالماق اولماز علاج یوخ مینهرم
 گر بو قالتاق دا اولماسا چیلپاق
 کنددور بیر ده اصل وجهی بودور
 نه آغاج وار الیمده نه شلاق
 گئدرم چاره یوخ اگر چه بو یول
 اۆچورومدور هامی گدیکدور - داق

باشىي يۇخسا خيمه ميخى كيمي
 گر يتره گيرمه سم ازَر تۇخماق
 بعضى خلقين سۆزى بو زندانه
 من اوزوم، گلديم اولموشام دوستاق
 زاهدین باشى چوخ زادا چيخماز
 يئرى واردور انده منه قلاق
 جوشارام، چونكى حۇوصله مدير دار
 داشارام، بسكى تنگدير قورشاق
 ائيله يه بعضى زادلارى ابراز
 گر دوتا كوزه نين سۇيون بارتاق
 دور اولان گر تاپولسا تنبناكو
 قئل او قليانى بيىر منيمچون چاق
 من يئمم بو بلالى حلوادن
 من باتورمام بو شيره يه بارماق
 بو كۇپكدور گۇزه گلير كينك
 بو ايلاندور اله گلير يۇموشاق
 من فدا همتينه اول كيشى نين
 وئردى بو قحبه پير زاله طلاق
 تا بولور يول اگر نجات گونى
 افق غيبدين انده اشراق
 بس هاچاق صوبح اولور بو گون چيخسون
 گونشيدن ايشيق اولافاق

گئتدى فصل بهار قيش گلىدى
 آچمەدى قوتچەدن بو گۈل ياشماق
 گولو بولبول كىمى بهانه قىلوب
 گنجە گۈندوز گۈگۈل اندر شىلتاق
 شايقم من دە بىر گۇروم اوزونى
 نىجە اولسون سۇيه سۇسوز مشتاق
 گۇرمەدیم اولدوم آه آه اوزون
 حرقت مهجتى من الاشواق
 عقل سسلەندى بى ادب اولما
 اى اوجا بۇيدا، فهمده آلچاق
 گئتگىلن نىچە وقت قوللوق انله
 بئله پاكيزه قىلگىلن اخلاق
 هيدجى دور سۇوورما باشيوه كۈل
 تۇپراق اول سنده ده گۇگرسين كۈل

* * *

كيم آلور ايمدى بو آرىق آتى
 منه وئرسين نشان خراباتى
 منى ائششكدن ائنديره بيلمز
 مگر اول كس كه وئردى بو آتى
 هانى ساقى دوتوب الين يئتيره
 اوز الينه بو واله و ماتى

اگر ای دان یئلی یولون دوشسه
 وطنه وئر خیر بو حالاتی
 منه آیا رضا اولوبلا گلوم
 یا قالوم بوردان نچته اوقاتی
 گندرم ای حنیف الیم بوشدور
 نئدیم اونغرو آپاردی سوقاتی
 وار بو عالم حدوٹ ذاتی سی
 نجه تارى قدیمدور ذاتی
 وار هامی وارلوقیله بو یوخلوق
 بو عدمدور وجودیلین قاتی
 ال گوتورمز بو فقر جانیمدن
 گر تمام ائیله یوم کمالاتی
 بو اوزی قاره لیق منیملن وار
 گئچه لوم گر هامی مقاماتی
 منکره انقلاب لازممدور
 عقل بیلمز روا محالاتی
 غرض امکاندور بو یوخلوقدان
 وار اوتون مختلف عباراتی
 ائیلهمز فرق اصل معناده
 گر اولالغظ ترکی و تاتی
 قوی دئیوم آشکار کتس دنمه سون
 کؤپگین کجمدور اعتقاداتی

خواجه معراج قیلدی جسمانستی
 جسمن گنچدی بو سماواتسی
 اۆزی سئیر ائتدی قاب قوسینسی
 طی قیلدی هامی حجابساتسی
 دوتاروق خرق و التیامی محال
 بو حثکایتله یوڭ منافاتی
 دئمه یوم اورددا شیر- برنج یئدی
 دئمه منکر اولوب ضروراتسی
 کردگارین دلیلیدور مؤحکم
 حشر چون وعده مکافاتسی
 گرچه حقدور معاد جسمانی
 ناتی چوڭ چوڭ چتیندور اتباتی
 بیزه بسدور حدیث پیغمبر
 نص قرآن صریح آیاتسی
 چوڭ واروم شکوه پیر مئیکدهدن
 نئدیم ال ونر میری ملاقاتی
 ندن انودن گتورمز اوز انشیگه
 نییه مهمسل قویوب مهماتی
 هاچاغدا هرج و مرجدور عالم
 تا نه وقته شولوق اموراتسی
 بو نئجه روزگاردور بیرینین
 مستجاب اولموری مناجاتسی

گر وئرم بو عاريت جانى
 اوتون اولسون جهيم و جناتى
 غم توكندى بو عور و بيعارى
 جانه گتدى بو مفلس و لاتى
 اى اولوم دوت خيرين بو بدبختين
 گل اجل سال بوغازينه چاتى
 منكه دونياده بير زاد انلامادوم
 وئر اولوم شربتيني من ده دادوم
 * * *

«فی التمنیٰ و التنبیه»

خالیوی اوزده گۆرچک ای طنناز
 ائیلهدی گۆگومون قوشی پرواز
 من سنه عجز و لابه قیلدوقچک
 ائیلهدون ناز و قینجوی آغاز
 نئجه دوشسون گۆزوم یاشی گۆزدن
 دوشدون آخر گۆزیمدن ای غماز
 ذرهچک ایندی ایسته مز گۆگوم
 سنی، گئت گلمه ائیلهمه ناز
 ملک محموده نظم مملکته
 مدخلیت یوخی جمال ایاز
 آخ عجب غافل من کولباش
 پاییزین فصلی یئتدی، گئتدی یاز
 اولدی خلقه مجاز واقعه یول
 ناتى مندن حقیقت اولدی مجاز
 وار بو دریاده گر دایاز و درین
 نه بیلیم من هارا دربندی دایاز
 بیرسی اولمادی دوتا الیمی
 یئتوره یول قیراقینه آز- آز
 اوزون ای شیخ وئرگیلن انصاف
 حق سنی اوزگه دن اندوب ممتاز

اولا قۇو تىك قورۇ اۇدون آيا
 كۇز اوتون اوستونه قۇيىتاق يانماز
 هر نه پيرمغانه يالواردوم
 مطلبى قىلمادى منە ابراز
 دندى گر اىستىرن بىلن، گىت گۇر
 پردهدن يۇخسا دىشره چىخماز راز
 دندىم ائششك اولور، دۇغا كۇششك
 دندى اۇردك اگر چىخارسون غاز
 من دندىم قىرقى يە چاتار قارقا
 اول دندى: گر چىبىن اولا شهباز
 من دندىم بۇردا بىر زاد آنلامدوم
 اول دندى قالسون آبرى مطلب ياز
 قالموشام مات و واله و مبهوت
 بىرىسى يۇخ دنىيم اليمدن دوت

بو گۇزل قىلدى بىر باخىش قئيقاج
 سىنەمى تىر عشقینه آماج
 غمزەسى قىلدى دىن ائوين تالان
 عشوہسى صبر كشيورين تاراج
 آغزىدور پوسته، گۇزلىرى بادام
 بۇيى شمشاددور بوخاقى عاج

یاراشور نازنین سنه آلسان
 روزگارین گؤزلریندن باج
 بو گؤزللر غلامدور سن شاه
 شاهدور بو گول اوزلولر سن تاج
 سن منیم قانیمه همیشه سوسوز
 من سنیسن طعمه وصالیه آج
 گننه ای وای عهدی سیندیردوم
 سهو قیلدیم سینایدی آغزیم کاج
 نئجه قورما اولور سیزیلدایمیا
 جیزز- جیز ائتمه یه قیزیشدی ساج
 اولور آیا کیریش گیزیلدهمه سون
 تۇخماقی یایه گوبسه دی حلاج؟
 هانی ساقی دوتوب منیم الیمی
 بو ولایتدن ائیله سون اخراج
 هاردا بو رنده منی فروش باخار
 اوزوننه عالمی گورر مؤحتاج
 یاناشوم من ده پیر مئیکده یه
 اول ائسدر درد لاعلاجه علاج
 هیدجی اول همیشه مست و خراب
 باغلاماز شه خرابه کنده خراج
 مفلس و لخت و عور و عریان اول
 هر ایکی مملکتده سلطان اول

ای گۆزل حق نه خوش یاراتدی سنی
 سالماقلا محنت و بلایه منی
 منی هجرین اوتیله یانیدیрма
 نئجه اوت یاندرور قوری گوهنی
 ایستیرن یوخسا امتحان ایده سن
 امتحان ائیله مزله ممتحنی
 سؤدوگوم صؤرتین تماشاسی
 ائیلهدی خوار صفحه چمنی
 اول بوخاق و بویون گؤروب نئجه من
 اوخشایوم بیرده سرو و یاسمنی
 اول بدن، یا حریردور چیننی
 اول دوداغ، یا عقیقدور یمنی
 گل اوتور باخما خلقه قوی دئیهلر
 خوشالاییدی ر فرشته اهرمنی
 بالله ای نسا زنین صنم، قویماز
 بو طراوتده روزگار سنی
 چوخ گولو سولدروب سموم یئلی
 چوخلاری اولسدروب سپهر دنی
 اوزدی فرهاد جانینی شرین
 اولمادی شهد وصل ایلسن دهنی

نامراد اولدى بىنوا مجنون
 چورودى گىتتىدې اپرىدى بدنى
 اولدى لىلايه گور حجله ناز
 تىختى تابوت كۆينگى كفى
 گىننه ذهنيم قاتوشدى بو سۆزلر
 يادىمه سالدى اۆلكهنى - وطنى
 اولور الله گۆرن گىندم كىنده
 آشيلن دولدورام گىننه لگنى
 بىر قۇجا ياخشى سۆز دانىشىدى او گون
 خوشوما گلدى بو سۆزون دئيهنى
 ياخشى اولسايدى فقر بس تارى
 نىسيه اۆز آدىنى قۇيوبدو غنى
 واروم الله شوكر ياتدوم آج
 اولمادىم بو كۆپكلره مؤحتاج

اى دىزىم قوتى گۆزوم نسورى
 گسۆزو نرگس اوزو گول سورى
 بىر نىچه جام لعل فام ايله
 قىل رها قئيددن بو مهجورى
 پىر اندوب بلکه سىر عۇمرومدن
 روزگارين غمى بو رنجورى

منہ بیر چیگه وئر او صهبادن
 کیم سلیمانہ دؤندرور مۆری
 سالماييم ياده تخت کسرانسی
 سانماييم زاده گنج فغفوزی
 وئر منہ جام عشق جانانسی
 ائيله باشدا علاوه بو شۆری
 عشقدور سالدی یوسفی قویویا
 چکدی داره حسین منصوری
 منی خوار ائلهدی بو گول اوزلر
 خوار انده حق بو گوزلری شۆری
 یار صید ائتدی گؤگومون قوشونی
 ننجہ شهباز دوتسون عصفوری
 حثیف اولدوم هزار حسرت ایلن
 گورمه دیم بیر او مست مخموری
 گر مجال اولسا وصلینه هرگز
 ایسته مم سلسبیل و کافوری
 ائیلهدی ای صنم سنین عشقین
 منسی بو روزگار مشهوری
 قبردن چونکه خلق باش گؤتورور
 ائشیدن وقت نفخه صوری
 من امیدیم بو دور بهشته گئدیم
 سن اولان اوزدا، نئیلهرم حوری

منہ کیمسہ مذمت ائیلہ مہسون
 ائیلہ مز لیر ملام معذوری
 نفس اتارہ عقل لوامہ
 لیک عشقون علاوہ دور زوری
 تازہ دن بو سپہر بی مہرین
 نولہ بیلم منیملہ منظوری
 رحمہ گلمز یخہ مدن ال چکمز
 تا منہ منزل ائتمہ سون گوری
 سیزی تاری گورون بو آز غمدور
 دانلامون چوخ بو مفلس و عوری
 ائیلہ یوب مونس و جلیس منہ
 بیر اوزو چیللی سلیح منقوری
 هیدجی چوخ شکایت ائیلہ مہ گت
 باشه وئر بئش گون عؤمری بیر جوری
 انگبین ایستہ یین گرک ائله سون
 اؤزونہ نوش، نیش زنبوری
 یئتمہ دی کیمسہ آرزویہ مگر -
 صبرلن، صبر دور رفیق ظفر

ای گؤزل، نقض عهد و سوگندی
 بو گول اوزلر ده سندن اؤرگندی

منی مجنون صفت سنین عشقین
 گز دورور کوه و دشت و دربندی
 نازنین حق سنی نه خوش یارادوب
 سنه یوخدور نظیر و مانندی
 بیر نظر نازلو گؤزلرین گؤرجک
 سینمه تیر عشقین اگلندی
 بی وفا یاده سال قیامتییوی
 بی مروت تانی خداوندی
 بوندان آرتوق منی دولاندیرما
 گه بروجرده و گه نهانندی
 نولو گر و صلیوه ائندن دعوت
 من ناکام و آرزومندی
 من فراموش ائیله ییم حاشا
 سن کیمی نازنین و دلبندی
 دی گوروم کیم گوروبدور عالمده
 اول جفالر که سنده گورسندی
 هانسی معشوق سن وفاسیز تک
 عاشیقین گوردی قاچدی گیزلندی
 غم گئنه آلدی گؤگلومی نجه کیم
 مه آلهور قیشده کوه الوندی
 درد و غم لشگری هجوم ائله یوب
 هر طرف جان حصاريله اندی

هانی گلسون او شوخ و شیرین سۆز
 اوخوسون ایندی بو نچه بندی
 صوبح آچولدی نسیم ترپندی
 قارقا اوچدی خروس سسلهندی
 ای صنم دور سماوری ائندی
 ای شکر لب گتور گیلن قندی
 السده بو فرصتی غنیمت بیل
 گر چه اولده چای ییخوب بندی
 جوْشه گلدی بو چای گوْزتله گیلن
 بندی ییخدی خراب ائدر کندی
 حئیف اوْلا کیسه مون دلندی دیبی
 فلکون کاش اوْلیدی فرزنددی
 تا سماور سیزیلتیدان دوشدی
 یار سیندیردی عهد و پیوندی
 زاهدِ آنلاماز و ابلهسه باخ
 اوْدا واردور بو خلقه ریشخندی
 الینه دوشموری، دئییر دگیلم
 من جهاندا جلال دربندی
 عابدین بالتا بوْیینی کسمز
 دوشی دیوار دور، بئلی کندی
 الینی آتسا ائندی رر دامی
 دیشینی سالسا سیندیرار دندی

گئنه فكر ائيليرم اودور يئيراق
سالمىيام بعض زادلارا ديرناق

آى اوزون گوردو گون كيمي پنگه
اوزونسه دوشدى شرمدين لكه
تا اوزون دوشدى كولگهسى جامه
اول سبب خلق دوشديلر شكه
جام وصلين وسيلهسى زمزم
كوى عشقين بهانهسى مكه
عقلسدور بنده، عشقدور سلطان
نفسدور نقره، حب دور سكه
ساقيا سال بو جانه بير دامجى
توك او مئى دن بو جامه بير چيگه
بو يوكى يونگول انت، منى يوردى
سن قياس ائتمه كوششگى لؤلگه
ال چكن لوطف اوزوله بوينوزونا
قورد ايلن قوچ تك اللشور تگه
گر بو سوزلر غريبدور وحشى
قافيه تنگ اولاندادور يخشى

بيلور اول عالم شهادت و غيب
قالمادى منده ايندى شبهه و ريب

کَلَّمَا فِي الشَّهْودِ مِنْ صُورٍ
 كَلَّمَا أَيُّ لَمَّا فِي الْغَيْبِ
 حَكْمَايَهْ هَمِيْشَهْ اَهْلِ كَلَامِ
 بِيْرْدَهْ بَسُوْ مُطْلَبِيْ دُوْتَالَارِ عُنْيِبِ
 گُلْ گُولُوْسْتَانِ حَكْمَتَهْ گُولْدَنْ
 دِرْگِيْلَنْ اَيْ فُقِيْهْ دَوْلْدُوْر جِيْبِ
 قَدْ مَضَى الْعَمْرُ وَ انْقَضَى الْاَيَّامُ
 وَهْنِ الْعِظْمِ وَ الْقُوَى مِنْ شِيْبِ
 قُوْجَالِيْقْ چَاقِيْ قُوْىْ بَاتَا سَاقِيْ
 دَادَاشِيْنْدَا اَوْ جَامَهْ بَارْمَاقِيْ

ایا حجت دین پـروردگار
 خداوندی خلقه ائدن آشکار
 سنن شیر ائدن پرده نون صـورتین
 سنن سیندیران دوشمنون صولتین
 قمو طایفه سندن اولدی مجاب
 مغ و موبد و حیر و قنستیس و پاپ
 یوخی کیمسه نون شبهه و ریبه سی
 سنن اللهون علمنون غیبه سی
 اگر دوشمن و دوست درویش و شاه
 قالور چاره سیز سندن ایستهر پناه
 تیکوب لطفوه گؤز فقیر و غنی
 مجوس و مسلمان و مغ ارمنی
 قاپوندور قمو خلقه بابالمـراد
 گلن یئندی مقصویدنه گئتدی شاد
 مگر درد و غم دوشگوننی هیدجی
 اولوب گؤر هاچاقدان سنه ملتجی
 قاپونده گنجه - گوندوز اولموش پلاس

سنه یالواروبدور اندوب التماس
 قالوبدور یازوق چارهسی یوخ بو گون
 گلوب سن آچان ایشلریندن دوگون
 نندن ائیلهمن رحم گوز یاشمه
 مگر نئتمیشم کول منیم باشیمه
 یئری وار اگر من ووروم بؤرکومی-
 یئره، تۇز گۆگه قالخا آهیم کیمی
 سپوم باشه تۇپراق یییرتیم یخه
 بئله آغلایوم قان گوزومدن چئخه
 چالوم ال، جیریم کؤینک و کورکومی
 ائدیم شکوه گوردوم اگر هر کیمی
 کسه من گئتدیم اول شاه عالیجناب
 منه آستانیندن ائتدی جواب
 او قدر آغلادیم ائیلهدیم التماس
 دیلیم توک بیتوردی گوزوم اولدی کاس،
 دئدیم درد و غمدن منه وئر نجسات
 قبول ائتمه یوب قیلما دی التفات
 الا ای یئتن دادینسه هر کسون
 گدا سسله نور، پای ایلن کس سسون
 منه باخمه مولا اگر من پیسم
 قاپوندا قوناقم بو گون هر کسم
 وئروب جدت پاکون خبیر بو سایاق

محبت اندين كافر اولسا قوتاق
 يۇموم گۆز قاپونىدان اميدى اوزوم
 گنديم گر بو خۇشدر منيم يۇخ سۇزوم
 گۆگول اۇد دوتوب يانسدى افسوس آه
 تۆكوم باشيمه كۆل يۇخومدور پناه
 منى درد و غم ائيلهدى ناتوان
 غريبلىق غمى باغريمى قىلدى قان
 غريبم منيسم داديمه يۇخ يىتن
 خۇش اول قوم و قوداش و اهل وطن
 دولانماقدا يالقوز اوتورماقدا تىك
 نمه حاصل اولدى منيمچون دىلك
 اوخ آتدومدگه گىتىدى يان
 گۆل اكديم يىرىنده گۆگردى تىكان
 منيم باشيمه ياغدى گۆگدن دولى
 داروخدوردى آزدوم ايتوردوم يولى
 منى يولدان آزدوردى ديسو دغل
 هانى خضر آرموشلره دوتسون ال
 خدايا منيم داديمه يىست اۇزون
 رحيمن، رتوفن، غفور، اۇز سۇزون
 منه رحم قىل اولموشام ناتوان
 عليلم اليمدن دوت اى مهربان
 منيم حاليم الله سنه بللى دور

غمیم بنش دگیل، اُون دگیل، اللی دور
 یازوق قالموشم چاره سیز دردیمه
 اؤزون قیل دوا یالواروم من کیمه؟
 بگنمه گندوم اؤزگه یه ال آچام
 بو چاغیمده اؤزگه دالیجه قاچام
 خدایا منیمچون چتیندور چتین
 باشارام چکم اؤزگه لر منتین
 سنین بندهنم یاخشی یام یا یامان
 کیمیم وار اگر سن قاپوندا قووان
 اگر من یوخوم بنده لیق، چوخ پیسم
 سنی آل یاسینسه وئررم قسم
 پیمبرلره آند وئررم سنی
 ساتاشما منه، گورمه میش دوت منی
 بو تورکه مثلدور دئیرلر خطا-
 کوچیکدن کم اولماز، بؤیور کدن عطا
 دولاشمه منه عاجزمن ناتوان
 ضعیفم یوخوم طاقت امتحان
 غرض گر بودور من اندیم اعتراف
 سؤزوم یوخ ایشیمدور خطا و خلاف
 اوزوم قاره دور چوخ خلاف ائتمیشم
 باغیشله منی گر خطا گئتمیشم
 منی قیلما دونیاده روسوا و خوار

قیامتده باش آشاقی، شرمسار
 اگر من یاراشمام باغیشلانماقا
 جهنمده مستوجیم یانماقا
 ولی سن یارارسان دوتان گر معاف
 باغشلوب گنچن، هر نه ائتدیم خلاف
 غرض سندن اول خوشدور ای کردگار
 گنچن، گنچمه سن ده وارون اختیار
 منیم رحمتیندن امیدیم بودور-
 گنچن، چون کریمن، رحیمن، غفور

تور كچه حىكايه

ايكى كۆر دوچار اولديلار بير - بيره
 بيرى باسدى ييتخدى او بيرسين يتره
 بوغازين سيقاردى ووراردى كۆتك
 سۆگردى دئيردى كه اي كۆر كۆپك
 ددهن اوتلارام، آستكى قورخودان -
 دئمزدى اونا سن اوزون ده كوزان
 دئيردى باخون بو شيميردن بتر
 اۇزى نسته دور اۇز گويه زاد دئير
 سنونچون گتوردوم مثل اي دغل
 اوتانماز خداوند وورسون مثل
 اۇزون عئيبسن اۇز گويه دوتما عئيب
 بو پيس عئيب دور سنده بى شك و ريب
 باخوب عئيبويه اولگيلن لال و كۆر
 گوزون دوتمويا گۆزله كبر و غرور
 مسلماننه گولمه، دئمه ياهو سۆز
 اونا اوز دو توب اۇز گويه وورما گۆز
 اوتونچون بو سۆز زهر دندير بتر
 دئين كيم سوزون اورتاسيندا شكر
 قولاق سال وورار گپ اگر اۇز گهسى
 اوچاغ كيم مناسب گۆرن مجلسى

دانیش قۇیما اندازەدن سۆز گنجە
 اۇدون ییقا ھرگز قارانقو گنجە
 تلسمە گۆزتله ادب رسمی بیل
 جوابه سئوال ائتمەمیش آپما دیل
 اگر بیر کسه قیلدی سائل خطاب
 اۇنه دوشمەسن قوی او وئرسون جواب
 باخوب گۆردون اول گلمەدی عھدەدن،
 روادور اوچاغ سن تکلم ائندن
 اۇزوندن بۇیوکلن دانیشما ایری،
 یئرین گۆزلە وار ھر سۆزون بیر یئری
 بگنمە اۇزون دوتما بۇینون اوجا
 ببەم گۆرنە یاخشی دئیوب اول قوجا
 ز خاک آفریدت خداوند پاک
 پس ای بنده افتادگی کن چو خاک
 گر کمز داش اوستونده ریحان و گول
 باشارسان اۇزون ائیلە تۇپراق و کول
 مثلدور که سو اختارور چوققوری
 قالور دینگە یئرلر ھمیشە قوری
 اوجادور یوغون بار وئرمز چنار
 سن اول مؤو کیمی خوار، وئر خلقه بار
 قالور تک عزیزیم تکبر قیلن
 الیندن گلور دوست آرتور گیلن

یاراشماز تکبر سنونله منه
 بو دوتدور تیکوب الله اؤز اگنینه
 باخ اؤز عجزوه آدم اوغلی اوتان
 بو ذلتله پیسدور تشخص ساتان
 جهاندا بالام آرزو و هوس
 ایپین زهد و تقوی پیچاقیله کس
 بو یوردی علی اول خداونده ال
 اساء العمل من اطال الامل
 اوزوندن ائله آرزونی ایراق
 باشارسان اوزون خلقدن چک قیراق
 نماز و دعا ایسته مز های و هو
 الا افضل الزهد اخفائه
 هر اول کس اوزی اولسا اوز واعظی
 خداوند دور اول کسون حافظی
 بو خلقه گلور آدمین گولمگی
 فراموش اندوبلر عجب اولمگی
 مگر حشر و نشری بیلیرلر یالان
 قاییتماز قیامتده بو جسمه جان
 اینانمازلار اولسون سئوال و جواب
 حلال و حرامه حساب و عقاب
 مذمت اندر اوز گویه هیدجی
 ایشه سیز باخون گنگ دانلار گیجی

دئین یۇخ بیلیرسن بئله لای لای
 نندن اۇز یۇخون گلمز ای یاوه لای
 من اول کور تک اۇزگه نی دانلارام
 گمانیم بودور من اوزوم آنلارام
 اندر ادعای طبابت کنچل
 نه پیس دور که عالم اولابی عمل
 بو خلقین ایشیندن اگر کیمسه آز
 یئتیک اولسا هرگز منی دانلاماز
 یامان روزگار اولدی بو روزگار
 گورون کیم اولوب دور شریعت مدار
 خدادن ابراق شرعدن بی خبر
 دئیر دین حقه منم راهبر
 گئنه یادیمه دوشدی بیر داستان
 پیشیکدن که دوتموشدی چولده مکان
 دوتاردی اوزوج، چوق قیلاردی نماز
 خداوند ائیلردی راز و نیاز
 عبادتدن اوزگه یوخویدو ایشی
 او چولده گئچیردردی یای و قیشی
 او خوشدو بو نقلی یازوم پارسى
 نئچون آنلاماز تورکو بیر پارهسی

افسانه

انشيتديم كه لكلك گندوب بير گونى
 نهاره قوناق ايستهدى تۆلكونى
 اونونچون پيشيردى ارىشته، آشى
 مثلدور قينمز واروندان كيشى
 لولئينه تۆكوب آشى قويدى اۆگه
 دئدى اۆزگه قاب يۇخدور آش تۆكمه گه
 چاناغى اۇشاق سىنديروبودور بو گون
 قباقجه اوزاتدى اۆزى دومدوگون-
 لولئينه، دئدى تۆلكيه ميل ائدور
 بو حالى گۇروب تۆلكى اولدى قۇدور
 ولى ايسته مزدى گتورسون اوزه
 كيشى بئيله دملرده خوشدور دۆزه
 دئدى لكلكه اى موبار ك لقا
 بو گون من غذايه يۇخوم اشتها
 دگيبدور سويوق خوش دگيل حالتيم
 جانوم چيمچه شير گيز- گيز ائيلير اتيتم
 وليكن بودور بنده عرضيم سيزه

گلین صوبیح چاغی ناھارہ بیزہ
 منیم حالتیم ده سحر چاغی چاق-
 اولتور ، بیر- بیریلن بیر آز گپلشاق
 دندی تولکویه لکلک ای مهربان
 سیزه گلمگه حاضر م هر زمان
 ولیکن بو اولدی منیمچون دوگون
 اورکده که سن ایچمه دین آش بو گون
 دندی لکلکه تولکو،- اولما ملول
 بو زحمت کی چکدین منه ، وار قبول
 مرخص اولوب من گندیم منزله
 سحر تنز گلون سورتمه یون ال اله
 ناھارہ پیشیردی بولاماچ آشی
 سوپوردی تمیز ائیلهدی بیر داشی
 جالادی اوتون اوسته آشی اوچاغ
 دندی لکلکه میل ائندوز داغ- داغ
 حثییفدور بو جور آش اولسون سوبوق
 بوپور تا سوبوق اولمویوب، اول یازوق
 باخوب آش و داشه ایشی آنلادی
 پشیمان اولوب، اوز- اوزون دانلادی
 که ووردوم من اولده یولداشیمه-
 بو رنگی، بو گون گلدی اوز باشمه
 بو تورکه مثلدور گلور باشینه

هر اول کس ائدر هر نه یولداشینه
 دندی نئچه گون بوتدان اوگ گلدی زاغ
 بیزیم منزله بیز چکیشدینه جیناغ
 کؤمک اولدی تاری اوئی اوتמושام
 بو گون نذر اندوب من اوزوج توتמושام
 من اوز ندریمی سیندیرا بیلیم
 جهنم اودینه باشارمام دوزوم
 دیلین سالدی تولکی سیبیردی آشی
 یالادی یترین، پاک قیلدی داشی
 دندی ای قادان اوزگه لر جانینه
 بو اش اولمادی هیچ گوارا منه
 دندی لک لک ای دوست پاکیزه حال
 بو مطلب دگیل اولگیلن بی خیال
 عزیزیم گتوردوم سنونچون مثل
 بیرین گر قوناق ائتدون اولما دغل
 ارتلر دئیوبلر که ائو صاحبی
 قوناقین قباقینه قویسون قابی
 یئماقدا قوناقی گرک گؤزله یه
 یئیمیم گر آز اولدی اوزی آز یئیه
 اوشاقی قوناق یانینه قویماسون
 قوناق گر دئیر قوی گله اویماسون
 اگر اوزده هر قدر اوخشار اوگر

اۋر كده اۋشاقين اتاسين سۇگر
 اۋزى گر اۋشاقون چۇخ ايستر كيشى
 گر كمز گله اۋز گه لرده خوشى
 بىرى من، اۋشاقدان گلير چۇخ بديم
 اۋشاق صاحىبى انلاماز، من ننديم؟
 اۋشاقى پيس اۋر گتمه اۋگدورمه چۇخ
 هر اول كيم اۋشاقون اۋگر عقلى يۇخ
 بو سۇزدن دارالما، گر ك اي دده-
 اۋشاقه اتاسى ادب اۋر گه ده
 هر اول كس كه اۋز اوغلونى اۋگدورور
 اتاسين اولندن سۇرا سۇگدورور
 اتادن اوخوشدور اگر انلييه
 اۋشاق بۇش دۇر اندا دۇگه، دانلييه
 اۋشاقه اول استاد وئردى امك
 كه سۇگدى آجوقلاندى وۇردى كۇتك
 داش ايستر گج اولسون گر كدرو پيشه
 گجى دۇگمه سن بيلمه گلسون ايشه
 بالام بوغدا ايستر كه اولسون چۇرك
 دگير ماندا اول چكىلسون گر ك
 سو تۇكسون يوقورسون اوئو گول پرى
 سمنبر باجى يانديرا تنديرى
 خانم قىز سالا كوندە، قىز بس ياپا

بولاردان سۇرا آدمه يول تاپا
 قۇپاردا قۇيا آغزينا چئينه يه
 بۇغازدان گئدوب معدده قئينه يه
 تاپا هضم قارنوندا كيلوس اولا
 جيگردن گئچوب اوزدا كيموس اولا
 اوچاغ بۇردا قيسمت اولور دۇرت يئر
 بيرى قان اولور هر دماره گيره
 خلاصه يئتر بو مقامه چۇرك
 دۇنر قانه قانندان تاپارجان اورك
 ووروبلار مثل آش ايچينده نۇخود
 دئدى آشپز يان ندىن اي عنود
 منى قئينه ديرسن قازاندا بو جور
 عذاب ائيليرن، دئ گوناھيم نه دور؟
 چۇخ اينجيتمه، آز چۇمچه وور باشيمه
 خلافيم نه اولسون خيالون نمه
 دئدى آشپز ائتمه فرياد و داد
 يوخون عقل، بيلمىن نه اولسون مراد
 نئديم وئرمرن فرق ياخشى يامان
 سنه يوخسا من دوستم مهربان
 هر اول ايسته يه جزء اينسان اولا
 كماله يئته رفع نقصان اولا
 گر ك چاره سى يوخ جفايه دۇزه

اۋزوندن فراغت اۋميدىن اۋزە
 اگر آش ايچينده نۇخود قالدى خام
 يئىيلمز قالور ضايع و ناتمام
 سئويرسن كه آدم يولينه دوشن
 بودور ماجرا صبر قىل تا پيشن
 عجب دور اۋ كسدن كه ايستر صفا
 قاچار تاب گتيرمز گۈرنده جفا
 سنى گر دۈگر دوست دور هيدجى
 كه گلmez ايشه دۈگمه سونلر گجى

نجف الاشرفه وارد اولاندا عرض اولدى

بو دوشگون غصته و غمدن يئتوبدور جانه يا مولى □
 يئتورسون تا اوزون بو صحن و بو ائيوانه يا مولى
 نه زحمتلر چكوب يئتديم بورا الله شوكر اولسون
 وسيله اول دوباره گئتمه ييم تهرانه يا مولى
 من و هيديج معاذالله رضا اولماز گوگول هرگز
 او كندى ايستهرم الله انده ويرانه يا مولى
 منى گل اوز قاپوندا رڭ قىلما دوشموشم الدن
 اليمدن دوت سنى وئررم قسَم قرانه يا مولى
 نه چوخ اومتيديلن گلديم منى مايوس قايتارما
 دئديم بوردا منيم درديم يئتر درمانه يا مولى
 گتيرديم اوز سنه اولدوم اوچاق مايوس هر يئردن
 واروم حاجت روا قىل از قاجوم هر يانه يا مولى
 ايشيم داد و فغاندور آه اوسانديم عؤمردن بالله
 علاوه صبر و تايم يوخ دولوب پيمانه يا مولى
 سپهرين هرزه دؤورانى داروخدورموش منه جاني
 هاچاق عؤمروم اولور فانى يئتير پايانه يا مولى؟
 جيگر احباب هيچريندن يانوقدور ياره دور پاره
 اوپرک اغيار جوريندن دؤنوبدور قانه يا مولى
 يئتيش ديوانيمه ظالمدن آل مظلوملر دادين

یثتیشمز سندن اۆزگه بیر نفر دیوانه یا مولی
 سنن هر مشکلی آسان ائدن سندن نجات اولدی
 اوچاق کیم نوحه دوشموشدی گمی طوفانه یا مولی
 سن ابراهیمه یئتدون داده، قالمیشدی یازیق اول گپون
 کیم آز قالموشدی نمرودین اوتوندا یانه یا مولی
 قمو لال اولدی گر اچدین دبلین گفتار هر یترده
 عدو خوار اولدی گر قویدون آیاق مئیدانه یا مولی
 سنین گۆگلون اولا قویمام دولانسون گۆک یترین دؤورون
 سنین میلین اولا اگم بویون شیطانہ یا مولی
 غرض ای مظهر باری، سنن یالقوزلارین یاری
 باخان بو قطره یه ساری، دؤنر عمانه یا مولی
 دنمم حق، حقّه سن بنده ولی مظهر خداونده
 سنن، گؤزلی باخان سنده باخار یزدانه یا مولی
 ائدیم ناز اول خداونده یاراتموش سن کیمی بنده
 واریدور هیدجی اوتندا طمع غفرانه یا مولی
 خلاصه اوز قاپوندان بو گدانی گر قووان پای سیز
 روادور آشنایه گلسه هر بیگانه یا مولی

ارض اقدسه وارد اولاندا عرض اولدی

یا حضرت علی رضا شاه عرش جاه

شاه و گدایه بار گهیندور پناهگاه

مولا هراییمه یئتیشن یوخ، گتیرمیشم

بو روزگار حادثه سیندن سنه پناه

گر بو چمنده چاتمادی گول شاخینه الیم

گلدیم سنین گولون اتگینده اولوم گیاه

اول کیمسه دوستدور سنه من دوستم، هر اول-

دوشمندی، دوشممن اونا الله دور گواه

عالمده من که ایسته مه دیدیم عار و نام و ننگ

دو نیاده من که ایسته مه دیدیم مال و جار و جاه

سنو دیدیم سنی خدا بیلور اول چاغ کیم آنلادیم

سن حجت اله سن و شرط لاله

ای داد بورد ا اولمویا گر دردیمه دوا

ای وای سندن اولمویا گر حالیمه رفاه

خوار ائیله ماق قوتاقی دگیل رسم روزگار

رد ائیله ماق گدانی دگیل شان پادشاه

بو آستانه قویموشام اوز یوز اومیدایلن

اوزمه اومیدیمی، ائله مه سعیمی تباہ

اوج مطلبه گوره قاپوا گلدیم ایسته یین

قیلسون قبول هر اوچونی حضرت اله
 اول منی باغیشلایا گر ائتمیشم خطا
 گئچسون منیم گوناھیمی گر قیلمیشام گوناھ
 ایکینجی سی نصیب ائده بیرده گئنه گئدیم
 جدین حسین زیارتینه روحنا فداھ
 أمما اوچونجوسو اولور اوچ امردن بیری
 الله اوزی بیلور او نه زاد، اولماز اشتباه
 اولما رضا گئنه قایدوب هیدجه گنده
 قلبینده غم دیلینده گیلئی سینہ سینده آه

حضرت ابوالفضل علیہ السلامه عرض اولوندی

صبا پیامیمی دئی حضرت ابوالفضله

اول علم و حلم، ادب کانی، فضل دریاسی

که ای حسین شهیدین رشید قارداشی

علی ولسی خدانین جوان رعناسی

آقا سنن او قوشونسوز شهین علمداری

سؤسوز اوشاقلارینین تشته کام سقاسی

عریضه ائیله میشم حالیمی سنه اوچ یول

یوخون نظر منه ای دوست، وار نه معناسی

ندن بو قاره اوزین عرضینه قولاق وئرم

جهت ندور که دگیل مستجاب دعواسی؟

گدالیقا قاپووا گلدی وئرمه دین اونا پای

روا دگیلدی بو، ای روزگارین اسخاسی

منیم اومیدیمی اوزمه بگنمه خلق دئسون

غلامینی قاپودان سؤگدی قوودی مولاسی

بو بختی قاره اگر چاره سیز اولوب دردی

سنین توجهین اولسا اولور مداواسی

آپاردی هر کسه اوز ناامید اولدی بو گون

سنه دخیل دوشوب یوخ پناه و ملجاسی

بازوق قالوب بیرى یوخ عرض حالنه یتتیشه

دوتوب سنین اتگیندن بو دور تمناسی
 کہ ایسته یین گنہین حق گنچہ او دونیادہ
 ائدہ حسابینی آسان گنچوب بو دونیاسی
 بو یول ایتیرمیشہ حق علم ایلہ عمل وئرسین
 کہ گنتمہ یہ ہدرہ زحمت و تقلاسی
 دیلیندہ وار دوگون، اچسون دیلین تولایہ
 کہ آشکار اولا آفاقدہ تبرآسی
 نصیب ائدہ منہ بیر گوشہ اوردن تک اوتوروم
 آدام قوجالدی بودور حالینین تقاضاسی
 خلاص ائدہ یخہمی من مصاحب ایستہ میرم
 مگر او کس کہ اولا عقل و علم و تقواسی
 منم کہ ہر نہ تلاش ائیلہ دیم ہدر گنتدی
 جہاندا ائیلہ مہدی سود ہیچ سوداسی
 نہ ملک و مال، نہ علم و عمل، نہ اہل و عیال
 من اول کسم کہ نہ دونیاسی وار نہ عقباسی
 نہ عارف و نہ حکیم و نہ مفتی و نہ فقیر
 مگر کہ وار ایکی آرشین باشندن کرباسی
 سنین اعانتین اولسون تاپار حقیقتہ یول
 عنایتین اولا صورت تاپار ہیولاسی
 یازوب عریضہ گننہ ہیدجی بو یور مولی
 جواب یوخسا توکنمز سنونلہ دعواسی

«خاتمه»

سۆزلریمون ختمی حمد حضرت باری
 پاک خداوند عثیب و نقصدن عاری
 کتم عدمدن گتوردی عالم و آدم
 خلقه یئری ساکن ائتدی گوگلری جاری
 اولدی سبب حکمتی محبت و قهرین
 قیلدی مجسم یاراتدی جنت و ناری
 اول که باغیشلار گوناهاکاره گوناھی
 دوست دوتار بندهدن تضرع و زاری
 اول که یئتر کائناते فیضی دمام
 جود و عطاسی جهانہ جاری و ساری
 قیرقی یه ات قیسمت ائیلهدی گنجی یه اوت
 کوششگه سوت پای قیلدی جوجه یه داری
 هاردا قویار آج عاجزی بو مثلدور
 کیم قیرور کور قوشون لواسینی تاری
 وای منه گر صباح گونده بو یورسون
 کیم بو شقی نی چکون جهنمه ساری

غم يئمز اول كس كه دوستار على دور
 قوزخوسى يوخ كيمسه كيم على اول يارى
 گل بو گون الله منيم گوناھيمي سن گنج
 حشرده خوار ائيله مه بو درده دوچارى
 من سنى اى دوست ايسته رم نه بهشتى
 ابله ائدر آرزو كساب و انارى
 ائيله مه دى هيدجى دو يونجا تماشا
 اولدى خزان باغ عومرى سولدى بهارى

«مناجات»

گل منی الله اوزون خدایه باغیشلا
 فخر رسل ختم انبیایه باغیشلا
 حق علی ولی و وصی رسوله
 فاطمه نین چکدیقی جفایه باغیشلا
 سبط پیمبر حسن ایکینجی ایمامه
 قارداشی مظلوم کربلایه باغیشلا
 سید سجّاد و اوغلی باقر علمه
 صادق اولاد مصطفایه باغیشلا
 موسی کاظم چکن بلایه منی گنج
 اوغلی اوئون حضرت رضایه باغیشلا
 جود و عطا صاحبی تقی و جواده
 حضرت هادی او رهنمایه باغیشلا
 آند سنی وثریرم اون بیرینجی ایمامه
 عسگری اول میر اصفیایه باغیشلا
 صاحب عصر اول امام قائم و غایب
 حجت دین ختم اوصیایه باغیشلا
 بوذر و سلمان فارسی یه منی گنج
 جابر و عمار پارسایه باغیشلا

بدر و حنین و أحد شهیدلرینه

حورمت قتلاى نینوایه باغیشلا

حاجتیمی قیل روا آتامی _ آنامی

ایله رضا قوم و اقربایه باغیشلا

جمله مسلمانلاری رسول کریمون

أمتینه ائتدیقى دعایه باغیشلا

یوخ عملیم اعتقاد پاک واریمدور

سن منی هر پیر پاک رایه باغیشلا

بار خدایا جوانلیقیمدا اگر من

آنلامایوب دوشموشم خطایه باغیشلا

ای کیم اوخورسان بو نامه‌نی سؤیله یارب

هیدجی و زار و بینوایه باغیشلا

سؤن

پخش: انتشارات یاز
زنجان - خیابان امام خمینی، پاساژ کسری
پلاک ۴۴/۱ تلفن : ۳۲۲۸۹۴۴